

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE
KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(AFYONKARAHİSAR MÜZELERİ)**

Yavuz KISA

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Ahmet Ali GAZEL

Haziran, 2012

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE
KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(AFYONKARAHİSAR MÜZELERİ)

Hazırlayan

Yavuz KISA

Danışman

Doç. Dr. Ahmet Ali GAZEL

AFYONKARAHİSAR 2012

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum

“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğum belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2012

Yavuz KISA

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Doç.Dr.Ahmet Ali GAZEL

Jüri Üyeleri : Doç.Dr. Gürbüz OCAK

: Yrd.Doç.Dr. Şaban ORTAK

İmza

İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Yavuz KISA'nın "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri)" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 29.06.2012 günü saat 14:00'da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir

Prof.Dr.Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (AFYONKARAHİSAR MÜZELERİ)

Yavuz KISA

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

Haziran 2012

Danışman: Doç. Dr. Ahmet Ali GAZEL

Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini, öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılar ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Çalışmanın örneklemini Afyonkarahisar merkez ilköğretim okullarında eğitim gören farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze gezilerine katılan 577 ilköğretim ikinci kademe 6. ,7. ve 8.sınıf öğrencisi, farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze gezilerine katılmayan 423 ilköğretim ikinci kademe 6., 7. ve 8.sınıf öğrencisi ile Afyonkarahisar merkez ilköğretim okullarında görev yapan 65 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Veriler, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri bilgi toplama formu I, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri bilgi toplama formu II, öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşleri bilgi toplama formu III ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri bilgi toplama formu IV kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistik, bağımsız örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (One-WayAnova) kullanılmıştır. Veri analizi sonucunda ulaşılan sonuçlar şöyledir: öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında bazı maddelerde tutarlılık olduğu gözlenmiştir. Kız öğrencilerinin müze gezilerinden beklentilerinin daha fazla olduğu ve 8.sınıf öğrencilerinin müze etkinliklerine daha az katıldıkları görülmüştür. Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrencilerin çoğunun okul gezileriyle ya da öğretmenleriyle müzeleri ziyaret ettikleri ve müze rehberiyle yapılan gezilerin daha verimli geçtiğine ulaşılmıştır. 11 yıl ve daha fazla kıdem yılına sahip öğretmenlerin müze gezilerine daha fazla önem verdikleri ve öğretmenlerin müze gezilerinde yaşadıkları en büyük problemin sınıfların kalabalık olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Müze, Öğretmen, Öğrenci

ABSTRACT

SOCIAL STUDIES TEACHER AND STUDENT EVALUATION OF TEACHING MUSEUM OF USE OF OPINIONS (MUSEUMS AFYONKARAHİSAR)

Yavuz KISA

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF PRIMARY**

June 2012

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ahmet Ali GAZEL

The purpose of this study, the teaching of social studies teachers' and students' perspectives on the use of a museum, a museum trip to the teachers and students, the museum organizes trips to participate in hardships in terms of various variables to examine their views on the causes. The study sampling consists of 577 secondary school students on 6th, 7th and 8th grades who have been studying at central secondary schools of Afyonkarahisar, have different social and economical characteristics, and have attended museum trips and 423 secondary 6th, 7th and 8th grades who also have different social and economical characteristics, and have not attended museum trips, and 65 social sciences teachers who teach at secondary schools in Afyonkarahisar. The data is the teaching of social studies teachers' views on the use of museum information collection form I, the teaching of social studies students' opinions regarding the use of museum information collection form II, the teachers visit the museum experienced difficulties in organizing their ideas about the museum field trips of students to participate in gathering information about the reasons of form III and IV views were collected using data collection form. Descriptive statistical analysis of available data, independent samples t-test and one-way analysis of variance (One-Way Anova) was used. The results of data analysis are as follows: consistency of some items was observed between teacher and student views. Visits to a museum where students' expectations of girls and 8th grade students to further participate in museum activities were less. Three times a year, and more trips to the museum to the majority of students or teachers in the school they visited museum pass through guided visits to museums and reached more efficiently. By seniority of teachers with 11 years or more trips to the museum to be more important trips to museums and their teachers has been concluded to be due to the great problem of crowded classes.

Key Words: Social Studies, Museum, Teachers, Students

ÖNSÖZ

Sosyal bilgiler öğretimi, yaşadığımız dünyanın, kültürün ve ülkenin bir parçası olarak geçmişten gelen mirası sahiplenen ve demokratik değerleri benimsemiş vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçları gerçekleştirmek için 2004 yılından itibaren uygulanmaya başlanılan yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı ile öğrenci merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimini olanak sağlayan yeni bir anlayışla sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerine yer verilmiştir. Geçmiş zamanlardan kalan tarihi eser ve kültürel varlıkların değerini anlamada, kültürel mirasa sahip çıkmada ve farklı kültürlerle hoşgörülü yaklaşarak çok kültürlülüğü özümsemeye katkıları olan alternatif öğrenme ortamlarından olan müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması etkili ve kalıcı öğrenmeye katkıda bulunacaktır. Bu açıdan araştırmada, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı çeşitli değişkenlerle incelenmiştir. Araştırma kapsamında, sosyal bilgiler öğretim programı içerisinde yer alan müze etkinliklerinin ve müze gezilerinin katkılarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından açığa kavuşturulmasının, sosyal bilgiler ile birlikte diğer branş öğretmenlerine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma içerisinde öğretmenlerin müze gezileri düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri ele alınmış ve sorunlar üzerinde durularak bu konudaki çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmüştür.

Araştırma sürecinde bana rehberlik eden, desteğini esirgemeyen değerli tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Ahmet Ali Gazel'e teşekkürlerimi sunarım. Araştırma boyunca yardımlarını karşılıksız sunan, gerekli düzeltmelerde yardımcı olan Doç. Dr. Murat Peker'e teşekkür borçluyum.

Bu araştırma için maddi ve manevi destekleri için tüm aileme sabırlarından ve verdikleri güvenden dolayı teşekkür ederim.

Yavuz Kısa

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ	i
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
2. MÜZE NEDİR?	11
3. MÜZE TÜRLERİ	13
3.1. KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZELER	13
3.1.1.Genel Müzeler	14
3.1.2.Arkeoloji Müzeleri.....	14
3.1.3.Sanat Müzeleri	14
3.1.4.Tarih Müzeleri	14
3.1.5.Etnografya Müzeleri	14
3.1.6.Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri	15
3.1.7.Bilim Müzeleri.....	15
3.1.8.Askerî Müzeler.....	15
3.1.9.Endüstri Müzeleri.....	16
3.2. BAĞLI OLDUĞU İDARİ BİRİME GÖRE MÜZELER	16
3.2.1.Devlet Müzeleri	16
3.2.2.Yerel Yönetim Müzeleri (Belediye Müzeleri).....	16
3.2.3.Üniversite Müzeleri	16
3.2.4.Bağımsız Müzeler (Özel Müzeler).....	17

3.3. HİZMET ALANLARINA GÖRE MÜZELER	17
3.3.1.Bölge Müzeleri	17
3.3.2.Halk Müzeleri.....	17
3.3.3.Ekomüze	18
3.3.4.Uzmanlık Müzeleri	18
3.3.5.Çocuk ve Gençlik Müzeleri	18
3.4. KOLEKSİYONLARINI SERGİLEDİKLERİ MEKÂNLARA GÖRE MÜZELER.....	18
3.4.1.Açık Hava Müzeleri.....	18
3.4.2.Anıt Müzeler	19
3.4.3.Müze Evleri.....	19
4. DÜNYA'DA MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ	19
5. TÜRKİYE'DE MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ	21
5.1. OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE MÜZECİLİK	21
5.2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE MÜZECİLİK.....	23
6. AFYONKARAHİSAR İL MERKEZİNDEKİ MÜZELER	24
6.1. ZAFER MÜZESİ	24
6.2. ARKEOLOJİ MÜZESİ	25
7.MÜZELERİN EĞİTİMDEKİ ÖNEMİ	26
8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	29

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

1. YÖNTEM	39
2. ARAŞTIRMA MODELİ.....	39
3. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	39
4. VERİLERİN TOPLANMASI	41
5. VERİLERİN ANALİZİ.....	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE YORUMLAR

1. BULGULAR VE YORUMLAR	44
2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DAĞILIMI	44
2.1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	47
2.2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN SINIF DÜZEYİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	51
2.3. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN MÜZEYE GİTME SIKLIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	55
3. ÖĞRENCİLERİN MÜZE GEZİLERİNE KATILMAMA NEDENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DAĞILIMI	60
3.1. ÖĞRENCİLERİN MÜZE GEZİLERİNE KATILMAMA NEDENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	63
3.2. ÖĞRENCİLERİN MÜZE GEZİLERİNE KATILMAMA NEDENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN SINIF DÜZEYİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	67
4. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DAĞILIMI	69
4.1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	72
4.2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN MESLEKİ KIDEM YILINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	75
5. ÖĞRETMENLERİN MÜZE GEZİSİ DÜZENLEMekte YAŞADIĞI SIKINTILARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DAĞILIMI	77
5.1. ÖĞRETMENLERİN MÜZE GEZİSİ DÜZENLEMekte YAŞADIĞI SIKINTILARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	81

5.2. ÖĞRETMENLERİN MÜZE GEZİSİ DÜZENLEMekte YAŞADIĞI SİKINTILARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN MESLEKİ KIDEM YILINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	83
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	86
KAYNAKÇA.....	96
EKLER.....	100

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Derecelendirilmiş Bilgi Toplama Formundaki Maddelerin Yorumlanmasında Ortalamaların Puan Aralıkları	43
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı.....	44
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları.....	48
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinde Sınıf Düzeyine Göre Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	51
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinde Müzeye Gitme Sıklığı Açısından Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 6. Müze Gezilerine Katılmama Nedenlerine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı.....	60
Tablo 7. Öğrencilerin Müze Gezilerine Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılığının Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları.....	63
Tablo 8. Öğrencilerin Müze Gezilerine Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşlerinde Sınıf Düzeyine Göre Farklılığının Belirlenmesi için Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	67
Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı.....	69
Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları.....	73
Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinde Mesleki Kıdem Yılına Göre Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları.....	75
Tablo 12. Öğretmenlerin Müze Gezisi Düzenlemekte Yaşadığı Sıkıntılara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	78
Tablo 13. Öğretmenlerin Müze Gezisi Düzenlemekte Yaşadığı Sıkıntılara İlişkin Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılığının Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları.....	81
Tablo 14. Öğretmenlerin Müze Gezisi Düzenlemekte Yaşadığı Sıkıntılara İlişkin Görüşlerinde Mesleki Kıdem Yılına Göre Farklılığının Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları	83

KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.	: Aktaran
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
F	: Frenkans
Ss	: Standart sapma
Sd	: Serbestik derecesi
ICOM	: International Council Of Museums (Milletlerarası Müzeler Konseyi)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
T.B.M.M.	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCDD	: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

GİRİŞ

Öğrenme Bireyin davranışlarında ve bilgisinde geçirmiş olduğu yaşantılara bağlı olarak ortaya çıkan uzun süreli kalıcı değişiklik gösteren bir süreçtir (Ataman:2004:218). Öğrenme sürecinin nasıl gerçekleştiğini inceleyen eğitimciler, onun üç temel boyutu üzerinde durmaktadırlar: Öğrenme kişisel bir süreçtir, sosyal ilişkilerle birlikte ortaya çıkar ve mekâna bağlı olarak gerçekleşir. Öğrenmenin fiziksel boyutunu oluşturan mekânları ya da öğrenme ortamlarını sınıf ile sınırlandırmak eksik bir yaklaşım olarak görülmektedir. Çünkü formal eğitim dışında, günlük yaşantı boyunca öğrenmenin gerçekleştiği ortamlar oldukça çeşitlidir (Falk ve Dierking,2002:34-37, akt. Filiz,2010:1). Öte yandan formal eğitimin yürütüldüğü sınıf ortamlarında çeşitli etkinliklerin yapılmasının yanı sıra farklı alternatif öğrenme ortamlarından yararlanılması, gizli kalmış yetenek ve becerilerin ortaya çıkarılmasına, etkili ve kalıcı öğrenmeye katkıda bulunacaktır.

Eğitimde ortaya çıkan yeni görüşler ve müzeciliğin farklı bir anlayışla yorumlanması, müze toplum ilişkisini değiştirerek müzelerin bir eğitim ortamı olarak kullanılmasına ortam hazırlamıştır. Müzeler günümüzde gelişmiş ülkelerde toplum üyeleri için kendi deneyimlerini zenginleştirecekleri öğrenme ortamlarından biridir. Pek çok ülkede müzeler temel eğitim kurumlarından biri olarak kabul edilmekte, hem formal hem de informal eğitime katkıda bulunmaktadır. Çağdaş müzecilikte koleksiyonların toplanması, korunması ve araştırılması kadar eğitim amacıyla sergilemek ve izleyicilerin müze koleksiyonlarına ulaşmalarını sağlamak da müzelerin en önemli görevleri arasındadır (Akmehmet,2008:50).

Akmehmet (2001:1) Müzelerin Okul Eğitime Katkıları konulu makalesinde, Müzelerin okulların öğrenme yaşantılarını zenginleştiren, öğrencilerin kaynaşması ve sosyalleşmesine katkıda bulunan ideal mekânlar olduğunu, geleneksel öğretim biçimiyle zorluklar yaşayan çocukların müzelerde yapılan çeşitli etkinliklerle daha kolay öğrenebildiklerini belirtmiş ve müzelerin eğitim amacıyla kullanılmasına ilişkin “Geleneksel öğretim biçimiyle zorluklar yaşayan çocuklar, müzelerde yapılan çeşitli etkinliklerle daha kolay öğrenebilirler; müzede çocuk zekâsının okul saatleri boyunca kullanılmayan yönleri ve çocuğun fark edilmeyen yetenekleri de ortaya çıkar. Tüm bunlar, müzelerin eğitimdeki gücünü göstermektedir” demiştir.

Hooper-Greenhill(1999:175) ise Müze ziyaretlerinin yararlarına ilişkin, şunları ifade etmiştir: “Müze ve galerilerde sunulan öğrenme deneyimleri sınıf ortamında sunulanları tamamlayıcı niteliktedir. Müzeye yapılan okul ziyaretlerinin en önemli yönlerinden biri, öğrencilerin alternatif öğrenme yolları ile karşılaşma ve maddi kanıt ile aktif biçimde çalışma fırsatıdır. Bazı çocuklar için bu durum, daha formal olan sınıf ortamında pek görülmeyen yetenek ve becerileri gösterme şansı sağlayabilir. Bütün çocuklar için yeni bir yere gitmek, yeni insanlarla tanışmak, bilgi toplamada yeni yaklaşımlar denemek ve gerçek şeylerle karşılaşmak güdüleyici ve uyarıcı olarak, okulda edindikleri bilgileri bir bakış açısına yerleştirebilirler”.

Müzelerin amaçlarının bakıldığında, Paykoç-Baykal (2000:104) şu şekilde özetlemektedir:

- İnsanların yaşadıkları ortamlara yabancılaşmasını önlemek,
- Geçmişle şimdiki yaşam arasında bağ kurmak,
- Sergilenen eserlerle insanlar arsında köprü kurarak eserlerin, onların yaşantıları ile bütünleşmelerini sağlamak,
- İnsanların bugünkü yaşantıları ile nesnelere bağlantısını kurarak siyasi, kültürel, sosyal, ekonomik ve ekolojik ilişkileri anlamalarını sağlamak ve onların araştırmacı yönlerini geliştirmek,
- Müzeyi bir yaşam biçimi haline getirmek, iletişim ve öğrenmeyi yoğunlaştırmak amacıyla tüm olanakları sağlamak.

Müzelerin sosyal bilgiler eğitiminde kullanılmasının pek çok yararları vardır. Müzeler, öğrencilerin geçmiş zamanlardan kalan tarihi eser ve kültürel varlıkların değerini anlamalarını, kültürel mirasa sahip çıkarak korumalarını ve farklı kültürlere hoşgörülü yaklaşarak çok kültürlülüğü özümsemelerini sağlar. Müzelerde sergilenen koleksiyonlar öğrencilerin geçmişin nasıl yorumlandığını görmelerini sağlayarak geçmiş ve tarih disiplini hakkında eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur. Müzelerde toplanarak sergilenen nesnelere, objelere veya koleksiyonlara ulusal kimliğin, kültürün ve belleğin korunmasına, tarihi ve kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasına da yardım eder. Bu faydalarının yanı sıra müzeler, gözlem yapma, hayal gücünü kullanma ve yaratıcılık gibi becerilerin ve estetik veya beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine de yardımcı olur.

Bu sebeplerden dolayı müzeler, gerek sosyal bilgiler gerekse tarih eğitimi müfredat programlarında belirtilen birçok amacın etkili bir şekilde gerçekleştirilmesine imkan verecek yapıya sahiptir (Yılmaz ve Şeker,2011:23).

Sosyal Bilgiler dersinin öğrenci üzerinde bıraktığı etki müze gezileri ile pekiştirildiğinde öğrenmede daha etkili olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde müze gezisi öncesi, müze gezisi sırası ve müze gezisi sonrası uygulamalar yaptırılarak öğretmenin ve öğrencinin müze gezisi öncesi, sırası ve sonrasında neyi ne kadar bildiği, bildiklerinin değişip değişmediğini aşama aşama görmesi sağlanmış olacaktır.

Serap Buyurgan ve Ufuk Buyurgan (2007), verimli bir müze ziyaretinin üç aşaması olduğunu ifade etmiştir. Bu aşamalar;

1. Müze ziyareti öncesi öğretmen hazırlığı
2. Müzede sorumluluklar
3. Müze ziyaretinden sonra yaptırılacak çalışmalar (Buyurgan,2007:86)

Araştırma kapsamında Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan bilgi toplama formlarındaki sorular bu üç aşama dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Bu araştırmada, alternatif öğrenme ortamlarından biri olan müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri ile öğretmenlerin müze gezilerini düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşleri ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Bunun yanında alternatif eğitim ortamlarından biri olan müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması oldukça önemlidir. Müzelerin farklı öğretim programlarında kullanılmasıyla ve farklı yaklaşımlarla birlikte sürdürülen araştırmalar müzelerin birer eğitim ortamı olarak kullanılmasına destek sağlamış olacaktır. Fakat alternatif eğitim ortamlarında öğrenme bireysel ve karmaşık bir süreçtir. Bu araştırmayla da sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımında öğretmen ve öğrenci görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığı çeşitli değişkenlerle incelenmiştir. Dolayısıyla araştırmayla sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda müze etkinliklerinin ve müze gezilerinin

katkıları çeşitli değişkenlerle açığa kavuşturulması hedeflenmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında, öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılar ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulguların, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımında yeniden gözden geçirilmesinde dikkate alınması beklenmektedir.

Bu doğrultuda araştırmanın temel amacı, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini aynı zamanda öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılar ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için araştırmanın on üç alt problemi bulunmaktadır:

- 1.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinin dağılımı nasıldır?
- 2.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?
- 3.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık var mıdır?
- 4.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde müzeye gitme sıklığı açısından anlamlı farklılık var mıdır?
- 5.Öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?
- 6.Öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?
- 7.Öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık var mıdır?
- 8.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı nasıldır?
- 9.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?

10.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre anlamlı farklılık var mıdır?

11.Öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?

12.Öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?

13.Öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre anlamlı farklılık var mıdır?

2004 yılından itibaren uygulanmaya başlanılan yeni Sosyal Bilgiler öğretim programı, yapılandırmacılık yaklaşımı esas alınarak hazırlanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşımda eğitim ortamı bilgilerin aktarıldığı bir yer değildir. Öğrenmenin öğrencinin entelektüel etkinlikleriyle sağlandığı, sorgulamaların ve araştırmalarının yapıldığı, düşünme, sorun çözme ve öğrenme becerilerinin geliştirildiği bir yerdir. Yapılandırmacı eğitim ortamları, bireylerin öğrenme ortamıyla daha fazla etkileşimde bulunmalarına, dolayısıyla zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Yapılandırmacı öğrenmeyi temel alan bir öğretim programının başarılı olabilmesi için öğretmenlerin birtakım niteliklere sahip olması gerekir. Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmen; bireye uygun etkinlikler yaratmalı, işbirliğine teşvik etmeli, öğrenenlerin fikir ve sorularını açıkça ifade edecekleri ortamlar tasarlamalıdır. Bunun yanında öğrencinin gerçek durumlar ve nesnelere birlikte çalışacağı öğrenme alanlarından da yararlanmalıdır. Bu bağlamda öğrencilere somut öğrenme imkânı veren, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimini olanak sağlayan müzelerin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılması gerekmektedir (Şaşan,2002).

Günümüzde dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de ilk ve orta dereceli okullarda eğitim ve öğretim etkinliklerinin yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı olarak yürütülmesine gayret edilmektedir. İlköğretim programında yer alan derslerden biri olan sosyal bilgiler dersi de yapılandırmacı yaklaşım üzerine kurulmuştur. Bu yaklaşımda öğrencilerin öğrenmelerinde aktif bir rol oynamaları, yeni karşılaştıkları bilgileri ezberlemeden önceki bilgi ve deneyimleri ile ilişkilendirerek anlamlandırmaları, yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri

hedeflenmektedir (Yılmaz,2008:164). Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı'nda önceki programlardan farklı olarak müze ve öğretim programı ilişkisi kurulmuştur. Bu programda “öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan” yeni anlayış çerçevesinde müze gezilerine yer verilmektedir (Akmehmet,2008:60-61).

Programın uygulanması ile ilgili açıklamalarda, Madde 12'de (M.E.B,2004:6);

“Öğretmen inceleme gezilerine önem vermelidir. Bu geziler Pazar yerine, resmi dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazılara, atölyelere, müzelere ve tarihi mekânlara (tarihi yapılar, müze-kentler, savaş alanları) yönelik olabilir. Bu geziler sadece eğlenceli bir gün geçirmek olarak düşünülmemeli, her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı ya da müzelerin çalışma kâğıtları kullanılmalıdır. Öğrencilerin doğal ve tarihi çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Öğretmen sınıfta ya da müzede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılmasını ve öğrencilerin tarihi kişilik ile empati kurmasını sağlamalıdır.” ifadesi ile müze gezileri tarihi çevreyi koruma bilinci, sanat zevki ve estetik duyguları geliştirmenin bir aracı olarak görülmektedir.

6. ve 7. sınıflar için programla ilgili açıklamalarda ise “geçmişe ait, uzun süre kullanılmayan toplumsal nesnelerin şekillerinin görünen biçimlerinin sergilenmesinin öğrencilerin bu şeylerin nasıl değiştiğinin farkındalığının gelişimine yardım edeceği, yerel müzelere, tarihsel toplumlar ve restore edilmiş köylere ya da diğer kaynaklara geziler düzenleyerek, öğrencilerde, zaman kavramlarıyla oluşan deneyimlerin sunulabileceği” belirtilmektedir (MEB,2005:68).

2004 programında nesnelere bağlantılı çalışmak da önemsenmektedir: Doğrudan müze kelimesi geçmemekle birlikte sosyal bilgiler programında verilmesi beklenen “görsel kanıt kullanma” ve “kanıt kullanma” becerileri içinde “tarihi eserler”, “buluntular” ve “aletlerin”, öğrencilerin kanıta dayalı akıl yürütmesi, kolay öğrenmesi ve kavramları öğrenmesi için kullanılabilmesi, geçmişin yeniden

yapılandırılmasında ve anlamlandırılmasında öğretmenlerin ve öğrencilerin görsel kanıtlardan faydalanması gerektiği belirtilmektedir(M.E.B,2004:52, 68,69).

İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı'nda öğrenme alanı ve kazanımlarla da doğrudan ilişkilendirilmiş müze etkinliği önerileri de yer almaktadır:

- Sosyal Bilgiler dersi 4. sınıf yıllık planında “Kültür ve Miras” öğrenme alanı altında “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde “yaşanmış olaylardan ve görsel malzemelerden yola çıkarak Milli Mücadele süresince yakın çevresini ve Türkiye’yi betimler” kazanımı ile ilişkili olarak tarihi mekân, müze ya da anıtlara gezi düzenlenebileceği belirtilmektedir.
- Sosyal Bilgiler dersi 5. sınıf yıllık planında “Kültür ve Miras” öğrenme alanı altında yer alan “Adım Adım Türkiye” ünitesinde “çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıtları tanı” kazanımı ile ilişkili olarak tarihi mekân, müze ve anıt gezisi etkinlik önerileri içinde yer almakta, Anıtkabir’e gezi yaptırılması önerilmektedir. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı altındaki “Hepimizin Dünyası” ünitesindeki “çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir” ve “ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder” kazanımı için ortak mirası tanıtmak amacıyla müze gezisi önerilmektedir (M.E.B,2004: 416-418).
- 6. ve 7. sınıf programında “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı içinde yer alan “Rönesans ve reformla birlikte Avrupa’da başlayan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini tartışır” kazanımı ile ilişkili olarak Teknoloji ve Bilim Müzelerine gezi önerilmektedir (MEB,2005:33).

Müze; tarihsel, müzecilik ve eğitimsel işlevlerinin yanında başlı başına bir öğrenme ortamı olarak da değerlendirilebilir. Müzenin sahip olduğu içerik eğitim açısından yerinde bir eğitim anlayışına yönelik olarak önemli bir fırsattır. Bu gerekçeye dayalı olarak müzenin temel işlevlerinden birinin eğitim olduğu görülmektedir. Bu eğitim ister doğrudan bilime ve bilgiye, ister duygu ve sezgilere yönelsin, bireye kattığı yaşantısal zenginliklerle ona yeni ufuklar açar, bireyi bilişsel ve duyuşsal açıdan donatır, daha yaratıcı bir yaşama yöneltir, bireye gerekli tarih ve çevre bilincini verir (Demirboğa,2010:11). Araştırma kapsamında, sosyal bilgiler

öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formlarındaki sorular müze gezisi öncesi, müze gezisi sırası ve müze gezisi sonrası şeklindeki aşamalar dikkate alınarak hazırlanmıştır (Bkz.Ek 1-3’de gösterilmiştir). Bu araştırmayla ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeterliliklerinin belirleneceği, bu yöndeki gerçekleşebilecek sorunlara ışık tutacağı ve eğitim ihtiyaçlarını ortaya çıkaracağı, ayrıca hazırlanan sorular doğrultusunda ilköğretim öğrencilerinin de yeterlilikleri, becerileri ve görüşleri üzerinde düşünme, tartışma ve yeni araştırma olanakları yaratacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de müzeler henüz bir eğitim ortamı olarak kullanıldığı düşünülmemekte, müze ve okul arasında işbirliği yapılamadığı belirtilmektedir. Bunun temel nedenlerinden biri Türkiye’de müzeciliğin genel yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Türkiye’de müzeciliğin kuruluşundan beri nesne merkezli toplama, koruma ve sergilemeye dayalı müzecilik anlayışı devam etmekte, çağdaş müzeciliğin “eğitim” işlevine gereken önem verilmemektedir (Akmehmet,2008:59). Müze bilinci kazanımlarının, öğrenme ortamı olarak müze gezileriyle verilebileceği kuşkusuzdur fakat ulaşım zorlukları, öğrenci ve öğretmen hazırlıklarının yeteri kadar yapılamadığı, bunun yanında bu tür gezilerin planlanmasından uygulanmasına yorucu, zaman alıcı ve belirli bir maliyete dayanması birtakım sıkıntıları beraberinde getirmiştir. Araştırma kapsamında öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin sorular hazırlanmıştır (Bkz.Ek 2-4’de gösterilmiştir). Hazırlanan bu soruların öğretmenlerin sıkıntılarına ışık tutacağı, yaşabilecekleri olası bürokratik sorunları ortaya çıkaracağı düşünülmekte, aynı şekilde öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri üzerinde çeşitli açılardan tartışma yaratacağı beklenmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelendiği bu çalışmanın temel varsayımları ve sınırlılıkları olarak aşağıdaki maddeler belirlenmiştir:

Araştırma;

- I. Araştırmada görüşlerine başvuru öğrenci ve öğretmenlerin bilgi toplama formlarındaki maddeleri içtenlikle yanıtlayarak gerçeği yansıttıkları düşünülmüştür.
- II. Araştırma sürecinde uygulanan veri toplama aracına ilişkin uzman görüşlerinin yeterli olduğu varsayılmıştır.

Araştırma;

- I. Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşler, derecelendirilmiş bilgi toplama formundan elde edilecek öğrenci ve öğretmen görüşleriyle sınırlıdır.
- II. 2011-2012 eğitim-öğretim yılı Afyonkarahisar merkez ilköğretim okullarında eğitim gören farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze gezilerine katılan 577 ilköğretim ikinci kademe 6., 7. ve 8.sınıf öğrencileriyle ve farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze gezilerine katılmayan 423 ilköğretim ikinci kademe 6.,7. ve 8.sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.
- III. 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar merkez ilköğretim okullarında görev yapan 65 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile sınırlıdır.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelendiği bu çalışma sırasında sıklıkla kullanılan kavramlar ise şunlardır:

Sosyal Bilgiler Eğitimi: “Sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır” (Öztürk ve Dilek,2003:17).

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olabilmesi amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün, gelecek

balgamında incelendiği; toplu ğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (M.E.B,2005,46).

Müze: “Müze, toplum ve onun gelişiminin hizmetinde, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye tanıklık eden malzemeleri araştıran, toplayan koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonuçta inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen kar amacı gütmeyen ve sürekliliği olan bir kurumdur” (Atagök,2005:59).

Müze Eğitimi: Müze eğitimi, her yaş grubundaki bireylerin öğrenmesi için birincil kaynaklardan yararlanmasına imkan veren; görerek, inceleyerek, hatta dokunarak öğrenmeyi sağlayan; eğlendirerek, heyecanlandırarak öğrenmeye istekliliği arttıran; duygusal yaşantılar sağlayan; geçmiş ve gelecek arasında köprü kuran; sadece müze içerisinde değil aynı zamanda müze dışında da eğitsel amaçlı bir çok etkinlik fırsatı veren bir eğitim olgusudur (Mercin,2006, akt. Başkan,2007:10).

Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı: Öğrenenin önceki deneyim, kavram ve bilgilerine dayanarak karşılaştığı yeni bir bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına, yorumlamasına ve geliştirmesini savunan öğrenme yaklaşımdır (Açıkgöz,2008:60).

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemek” konulu araştırmanın bu bölümünde araştırmayla ilgili konulara ve yapılan araştırmalara değinilmiştir.

2. MÜZE NEDİR?

Müze, birçok bilim adamı tarafından, geleneksel ve çağdaş bağlamda değişik şekillerde tanımlanmıştır:

Müze, arkeoloji, sanat, kültür, bilim ya da insanı ilgilendiren, insanın yaşamında yer alan her türlü ürünü toplayan, onları koruyan, sergileyen, geçmiş ve gelecek arasında köprü görevi gören; eğitim, bilgilendirme ve araştırma imkanları sunan, kar amacı gütmeyen, bireylerin zevk almasını sağlayan, öğrenmeyi ve yaratıcılığı kolaylaştıran ve sürekliliği olan mekandır (Buyurgan ve Mercin,2005:31).

Akurgal (1998) ise müzeyi şu şekilde tanımlamıştır: “Müze, tarih öncesi dönemlerde, tarih devletlerine ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili belgeler olarak nitelenen kültür varlıklarını saptayan, bilimsel metotlarla açığa çıkaran, inceleyen ve akademik düzeyde değerlendiren, kültür varlıklarını koruyan, tanıtan, sürekli veya geçici olarak sergileyen, çalışmaların bilimsel sonuçlarını yayımlayan, halkın kültür ve doğa varlıkları konusundaki ilgisini ve sanat zevkini yükselten, çok hızlı bir şekilde gelişen teknoloji karşısında kaybolmaya yüz tutan geleneksel kültürü, yabancı kültür şoklarından korumada ve dünya görüşünü geliştirmede her yaşta insana ömür boyu yardımcı ve etken olan, faaliyeti sürekli bir kültür, bilim ve eğitim kurumudur” demiştir.

Müze, “Kültürel değerlere sahip bir bütünü çeşitli araçlarla korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle halkın estetik beğenisinin yükselmesi ve eğitimi için sergilemek amacıyla kamu yararına çalışan, sanata, bilime, tarihe, sağlığa, teknolojiye ait koleksiyonları bulunan sürekli kurumlardır” (Riviere,1962:23-24).

Uluslararası Müzeler Konseyi olan International Council of Museum'un (ICOM) Hollanda'da 5 Eylül 1989'da toplanan 16. Genel Kurulu'nda benimsenen ve Norveç'te 7 Temmuz 1995'te toplanan 18. Genel Kurul'da çağdaş anlamdaki müze tanımı şu şekildedir: "Toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerinde araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız sürekliliği olan bir kurumdur" (Madran:1999,6).

Amerikan Müzeler Birliği'nin (The American Association of Museum) tanımı da şöyledir; "Müze, varlığının başlıca amacı geçici sergiler düzenlemek olmayan, federal ve eyalet vergilerinden muaf olan, topluma açık olup, toplum çıkarları çerçevesinde yönetilen, sanatsal, bilimsel, tarihsel ve teknolojik materyaller de dâhil olmak üzere, eğitimsel ve kültürel değerlere sahip nesne ve örnekleri koruyan, inceleyen, yorumlayan, bir araya getiren ve toplumun öğrenmesi ve eğlenmesi için sergileyen kar amacı gütmeyen daimi bir kurumdur. Bu nedenle müzeler ihtiyaçları karşılayan botanik bahçelerini, zooloji parklarını, akvaryumları, tarihi kuruluşları, tarihi evleri ve mekânları da kapsamaktadır" (Gerçek,1999, akt. Akengin,2011:10).

Kültür Bakanlığının Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği'nin 4. maddesinde müzenin tanımı şu şekilde yer almaktadır: "Müze; kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimi kuruluştur" (TTKB,2008:1).

Yukarıda verilen tanımlara bakıldığında müzelerin farklı işlevleri olduğu görülmektedir. Uralman (2008:109), müze işlevini üç başlık altında ayırmaktadır:

a.Koruma işlevi:

- Koleksiyon Yönetimi
- Belgeleme
- Saklama, Koruma ve Onarım
- Mekân ve Mimari Tasarım

b.Araştırma işlevi:

- Koleksiyon ya da İçerik Araştırması
- Müze Çalışmalarının İyileştirilme Araştırmaları

c.) İletişim işlevi:

- Sergileme
- Eğitim

Müzeler eskiden var olan sorumluluklarının yanında, bugün çok önemli bir misyonu, eğitim misyonunu üstlenmektedirler. Müzelerin eğitimdeki rolü noktasında yapılan araştırmalar göstermiştir ki artık öğrenme, kitapla veya okulla sınırlı değildir. Bireylerin hem duyuşsal, hem devinişsel, hem de bilişsel yönden eğitilebilmeleri için müzelerin uygun mekanlar olduğu kabul edilmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2005:61).

3. MÜZE TÜRLERİ

Müzeler de kendi içinde türlere ayrılırlar. Müzeleri Sanat, bilim ve tarih müzeleri diye daha dar bir çerçeve ile sınırlayabilirken, sergilenen eserlerin farklılıklarına ve sergileme şekillerine bakarak da sıralayabiliriz.

3.1. KOLEKSİYONLARINA GÖRE MÜZELER

Koleksiyonlarına göre müzeleri Atagök(1999:7) şu şekilde sıralamıştır:

- Genel Müzeler
- Arkeoloji Müzeleri
- Sanat Müzeleri
- Tarih Müzeleri
- Etnografya Müzeleri
- Doğa Tarihi Müzeleri
- Jeoloji Müzeleri
- Bilim Müzeleri

- Askeri Müzeler
- Endüstri Müzeleri

3.1.1.Genel Müzeler

Bu müze türleri çok yaygın değildir. İçlerinde birçok koleksiyonu barındırabilirler. Genel müzeler diğer türlere göre en ideali kabul edilirler (Buyurgan ve Mercin,2005:32). Konya il merkezinde bulunan müzelerden biri olan A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesi, koleksiyonlarının çeşitli olması bakımından genel müze turu içerisinde yer alır (Ekelik,2010:9).

3.1.2.Arkeoloji Müzeleri

Ülkemizde en yaygın müze türüdür. Birçok ilimizde (Adana, Ankara, İstanbul, İzmir, Konya, Antalya, Bursa) arkeoloji müzeleri vardır. Bazı illerimizde arkeoloji müzeleri etnografya müzeleri ile birleştirilmiştir(Buyurgan ve Mercin,2005:33) Konya il merkezinde bulunan müzelerden biri olan Konya Arkeoloji Müzesi, bu müze türü içerisinde yer alır (Ekelik,2010:9).

3.1.3.Sanat Müzeleri

Sanat değeri taşıyan, ancak bilimsel değeri de ihmal edilemeyecek sanat eserlerinin gruplar halinde toplanıp, birkaç yüzyılın sanat birikimini veya bir sanat akımını ya da sadece bir sanatçıyı kronolojik olarak koleksiyonlarında sergileyen ve gelişmelerini izleyen müzelerdir (Ekelik,2010:10).

3.1.4.Tarih Müzeleri

Bir kurumu, bir şehri, bir yöreyi, bir ülkeyi veya toplumu sistemli olarak inceleyen tarih kronolojisini, iktisadi, siyasi, toplumsal açıdan koleksiyonlarında bir araya toplamış müzelerdir. Türkiye’de gerçek anlamda bir tarih müzesinin olduğu söylenemez. Türkiye’de daha çok Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı Dönemi maddi kültür ve sanat eserleri ele alınır. Ancak bu kültürlerin siyasi, ekonomik ve toplumsal açıdan ele alındığı görülmez (Buyurgan ve Mercin,2005:35).

3.1.5.Etnografya Müzeleri

Folklor, halk sanatı ve gelenekleri, milli etnografya ile ilgili müzelerdir. İleri kültürlerle ait etnografik değerdeki koleksiyonları, endüstriyel öncesi ürünleri içine alır. Türkiye’deki etnografya müzeleri genellikle Selçuklu, Osmanlı Dönemi ve

Cumhuriyetin ilk yıllarına ait giyim kuşamı, araç-gereç gibi etnografik eserleri barındırmaktadırlar (Buyurgan ve Mercin,2005:36).

3.1.6.Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri

Genel olarak doğada mevcut olan, ancak özelliklerine göre sınıflandırılan, eski dönemlerden kalma fosiller, mineraller, taş vb. elemanları bulunduran müzelerdir. Zooloji, bitkiler ve botanik, jeoloji, paleontoloji, mineraller ve fosiller başlıkları altında koleksiyonlarına ayrıldıkları görülür. Bu müzeler, ilgili oldukları bilimlere bağlı kalmak zorundadır. Değişik hayvan ve bitki türleri, hayvanat bahçeleri, vivaryumlar, akvaryumlar, botanik bahçeleri, doğal rezervler ve doğal etkileşimler sonucu oluşmuş peyzajlar bu müzenin içeriğini oluşturur. Türkiye’de bu müze türüne örnek olarak sadece, Ankara’da 1968 yılında Maden Tetkik Arama Enstitüsü tarafından kurulmuş olan Tabiat Tarihi Müzesi vardır (Buyurgan ve Mercin,2005:37).

3.1.7.Bilim Müzeleri

Çay’a göre bu müzeler, “Endüstriyel medeniyetin temsilcisidirler. Bütün teknolojik gelişmeler bu müzelerin konusuna girmektedirler. Ekonomik medeniyetin en son gelişmelerini tarih durumları ile ilgili buldukları bilim kollarını, metotları ile inceler ve geniş kitlelere yaymaya çalışırlar” (Çay,1982:23akt. Ekelik,2010:13). Türkiye’de, müze türleri bakımından batıdakilerle kıyaslandığında, bilim müzeleri sayılarının geliştirilmesi zorunlu olan müze türleri arasındadır. TCDD Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi, Türkiye’deki bilim müzelerine örnek olarak verilebilir (Buyurgan ve Mercin,2005:38).

3.1.8.Askeri Müzeler

Askeri müzeler bir milletin; kahramanlıklarını, fedakârlıklarını, başarılarını göstererek milli gururu yükselten müzelerden biri olarak kabul edilmektedir. İstanbul Askeri Müzesi (1959), bilinen en iyi askeri müzedir ve dünyada sayılı müzeler arasındadır. Müzede; Mehter takımları, Haliç’e çekilen zincirlerden parçalar, Osmanlı sancak ve bayrakları, çeşitli tüfekler, Yeniçeri ve Nizam-ı Cedid giyimleri, çadırlar, yağlı boya tablolar ve Milli Mücadele ile ilgili eserler teşhir edilmektedir(Buyurgan ve Mercin2005:44).

3.1.9.Endüstri Müzeleri

Bu müzeler, medeniyetlerin temsilcileri olup bütün teknolojileri içine alır. Fabrikalar, santraller vb. bu müze türüne girer. Amaçları, ilgili buldukları bilim kollarının öğretimine ve personellerinin yetiştirilmesine yardım ederek; araştırma, inceleme ve gözlem becerilerini yükseltmektir.

3.2. BAĞLI OLDUĞU İDARİ BİRİME GÖRE MÜZELER

- Devlet Müzeleri
- Yerel Yönetim Müzeleri (Belediye Müzeleri)
- Üniversite Müzeleri
- Askeri Müzeler
- Bağımsız Müzeler (Özel Müzeler)

3.2.1.Devlet Müzeleri

Bu müzeler, korunması gerekli eski eserleri korumak ve değerlendirmek amacıyla kurulmuşlardır. Türkiye’de bu müzelerin büyük bölümü Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nün sorumluluğundadır. Bakanlıklara bağlı bazı müzeler devlet müzeleri dâhilindedir. Bunlar; Savunma Bakanlığı’na bağlı askeri müzeler, Ulaştırma Bakanlığı’na bağlı DDY müzeleri, Kültür Bakanlığı bünyesindeki arkeoloji müzeleri, Topkapı Sarayı, Yıldız Sarayı vb. müzeler devlet müzeleri arasındadır (Buyurgan ve Mercin,2005:40).

3.2.2.Yerel Yönetim Müzeleri (Belediye Müzeleri)

Ortak amaçları genellikle halka hizmettir, devlet tarafından desteklenebilir ve denetlenebilirler (Buyurgan ve Mercin,2005:40). Konya il merkezindeki müzelerden; A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesi ve İstiklal Harbi Şehitleri Abidesi içerisinde yer alan müze bu müze türü içerisinde yer alır (Ekelik,2010:15).

3.2.3.Üniversite Müzeleri

Eğitim, araştırma ve inceleme amaçlı kurulmuş müzelerdir. Türkiye’de; Gazi Üniversitesi Müzesi, Mesleki Eğitim Fakültesi Müzesi, Gazi Üniversitesi Türk Halk

Bilimi Müzesi ile ODTÜ Arkeoloji Müzesi, Hacettepe Üniversitesi Mehmet Akif Ersoy (Müze) Evi, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı İstanbul Tıp Tarihi ve Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Gevher Nesibe Dar-ül Şifası Tıp Tarihi Müzesi (Kayseri) bu tür müzelere örnek olarak verilebilir (Buyurgan ve Mercin,2005:42).

3.2.4.Bağımsız Müzeler (Özel Müzeler)

Koleksiyonlarının yönetimi özel kişilere bağlı müzelerdir. Ancak devlet kuruluşları tarafından denetlenebilen müzelerdir. Özel müzeler, Türkiye'de müzeciliğin ve müze eğitiminin gelişmesine çok önemli katkıları olan müzelerdir. Örneğin, Sadberk Hanım Müzesi; yapısı, etkinlikleri, koleksiyonları bakımından ödül almış bir müzedir. Faaliyetleri, devlete ait olan müzelere göre daha etkili ve bilimseldir (Buyurgan ve Mercin, 2005:41).

3.3. HİZMET ALANLARINA GÖRE MÜZELER

- Bölge Müzeleri
- Halk Müzeleri
- Ekomüze
- Uzmanlık Müzeleri
- Çocuk ve Gençlik Müzeleri

3.3.1.Bölge Müzeleri

Büyük bir şehirden uzakta olan bir müze, bölge müzesi olarak kabul edilir. Genelde nüfus dağılımına göre biçimlenirler. Bölge, taşra,merkez müzeleri ya da kırsal, bölgesel, ulusal müzeler diye tanımlanırlar. Tamamen coğrafik, bölgesel ya da yöresel konularla ilgili müzelerdir. Bölge müzeleri, insanlara gezdikleri yer hakkında sistematik bilgi vermektedir (Buyurgan ve Mercin,2005:44-45).

3.3.2.Halk Müzeleri

Bu tür müzeler genel olarak 19. asırda gelişmiştir ve buldukları ülkenin etnografyasındaki milli veya bölge müzelerinde yer alırlar. Çoğu zaman bağımsız olmazlar. Bunların bir kısmı etnografya müzeleri ile birleşmişlerdir (Buyurgan ve Mercin,2005:45). Halk müzeleri bir bina içerisinde yer alabileceği gibi bir ev, bir kasaba veya bir çiftlik de olabilir. Safranbolu Evleri, bu tür müze tipine örnek olarak verilebilir.

3.3.3.Ekomüze

Bir bölgede halkın katılımıyla, bir yörenin ve bağlı yaşam biçimlerinin araştırılması, korunması, kültürel ve doğal varlıkların değerlendirilmesi etkinliklerini kalıcı olarak sağlayan bir müze türüdür. Ekomüzeler geleneksel müzelerin aksine; anıtsal, yaratıcı ve dinamiklerdir. Ekomüzelerin genel olarak hizmet ettikleri bölgeye göre müzeler kapsamına girdiği söylenebilir (Buyurgan ve Mercin,2005:46).

3.3.4.Uzmanlık Müzeleri

Bu müze türleri genel olarak diğer müze türleri içerisine sokulabilirse de belli alanlarda yoğunlaştıklarından ayrı anlamlandırılmaları daha faydalı olacaktır. Bu anlamda; Sağlık Bakanlığı'na bağlı olan Sağlık Müzesi, Oyuncak Müzesi (Ankara) ve Karikatür Müzesi (İstanbul) örnek olarak verilebilir (Buyurgan ve Mercin,2005:47).

3.3.5.Çocuk ve Gençlik Müzeleri

Çocuk ve Gençlik Müzeleri, eğitim amaçlı olarak çocuklara ve yetişkinlere hitap eden müzelerdir. Bağımsız olarak kuruldukları gibi, başka müzelerin içerisinde de yer alabilirler. Bu müzelerde deneyimli pedagogların olması, müzenin hedefleri açısından son derece önemlidir. Bu tür müzelerde, diğer müzelerden farklı olarak gençlerin müze koleksiyonlarının dizayn edilmesinde katkıları beklenir (Buyurgan ve Mercin, 2005:47).

3.4. KOLEKSİYONLARINI SERGİLEDİKLERİ MEKÂNLARA GÖRE MÜZELER

- Açık Hava Müzeleri
- Anıt Müzeler
- Müze Evleri

3.4.1.Açık Hava Müzeleri

Genellikle eserlerin açık havada sergilendiği müzelerdir. Bu müze turu: Kırsal Açık Hava Müzeleri (köy, kasaba), Bölgesel Açık Hava Müzeleri (belli bir bölgenin halk kültürünü yansıtan) ve Ulusal Açık Hava Müzeleri (bir ulusun kültürünü yansıtan) olarak üçe ayrılır. Türkiye'de; Nemrut (Adıyaman), Bergama,

Kapadokya, Hisarüstü Sergüş Müzesi, Truva (Çanakkale), Göreme, Karatepe (Osmaniye), Boğazköy ve Alacahöyük (Çorum), Bitlis Ahlat (Eski Ahlat), Sandıklı Hüdaverdi (Afyon) Açık Hava Müzeleri bu müze türüne girer (Buyurgan ve Mercin,2005:50).

3.4.2.Anıt Müzeler

Mimari ve tarihi yönünden değerli olan yapıların müze olarak tahsis edilmesiyle oluşan müzelerdir. Bu müzeler; camii, kilise, kale, sur, anıt, tapınak, medrese, külliye vb. yapıtların müzeye çevrilmesiyle oluşturulur (Buyurgan ve Mercin,2005:51). Karatay Medresesi Çini Eserleri Müzesi, Mevlana Müzesi anıt müzeler turu içerisinde yer alır.

3.4.3.Müze Evleri

Tarihi, mimarisi ve içindeki değerler dolayısıyla korunması gereken konak ve evlerdir. Birgi'deki Çakırağa Konağı, Yozgat Nizamoglu Konağı, Eskişehir Osmanlı Evi, Amasya Haznedarlar Konağı, Sheakspear'in Doğduğu Ev vb. evler ve konaklar bu tür müzelerdendir(Buyurgan ve Mercin,2005:51).

4. DÜNYA'DA MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

İlkçağda müze fikri, insanlarda bir ihtiyaç olarak doğmuştur. İskender'in ölümünden sonra Mısır'da hüküm süren Ptoleme sülalesinden ikincisi Ptoleme Filadelf edebiyat ve tarihle ilgilenen biridir. Bu nedenle el yazması levha ve hayvanat koleksiyonları toplamaktadır. Daha sonra Ptoleme Fidaelf Faros adası ile şehri birbirine bağlayan uzunca bir rıhtımın üzerinde, şehirde "Muzeum" adlı bir müze ile kütüphane tesis ettirmiştir (Buyurgan ve Mercin,2005:64). Anadolu'da da Bergama kralı I.Attalos bir Mouseion (Günümüzde müze kelimesinin kaynağı) ile el yazması 200.000 cilt eseri topladığı bir kütüphane inşa ettirmiştir. Ortaçağ'a gelindiğinde Hıristiyanlık dininin toplama ve biriktirme faaliyetlerinde önemli role sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kiliselerdeki toplanan eserler, Ortaçağ boyunca kiliseyi aynı zamanda bir halk müzesi durumuna getirmiştir (Yaraş,1995:19-21).

Yıllar öncesinde eserlerin toplanarak korunması ve bakımının yapılmasıyla başlayan müzecilik anlayışı, genel ve gerçek anlamını 1746 senesinde Fransa'da bulmuştur. Kralların saraylarında toplanmış olan tarihi sanat eserlerinin genel bir müze yapılarak halka gösterilmesi fikri ortaya atılmış ve sonunda 1750 yılında bu

fikir gerçeğeleşmiştir. Bu anlamda kurulan “Luksenburg Müzesi”, dünyanın bilinen ilk resmi müzesidir (Şapolyo,1936:20, akt. Demirboğa,2010:41).

Avrupa’da 15-18. yüzyıl arası Rönesans hümanistlerinin Roma dönemi eserlerini incelemeye başlamaları ile o döneme ait her türlü eser değer kazanmış ve müzeciliğin kurumsallaşmasının temelleri atılmıştır (Buyurgan ve Mercin,2005:64). Dönemin önemli bilim adamlarından Paolo Giovio’nin orijinal ve kopya portrelerden oluşan koleksiyonunu sergilemek için koyduğu odayı, Apollon ve dokuz ilham perisine ithaf ederek burayı “müze” olarak adlandırması ile 16. yüzyılın ortalarında ilk kez müze kelimesi kullanılmış olmuştur (Madran,1999:4).

19. yüzyıl, müzecilik açısından çok önemli gelişmelere sahne olmuştur. Hemen birçok ülkede çok büyük müzeler kurulmuştur. 1874’de dünyanın en büyük müzesi olarak kabul edilen Amerikan Tabiat Tarihi Müzesi (American Museum of Naturel History); toplam 90 bin m² bir alana kurulan bu müze bu yüzyılda oluşmuştur. Yine bu yüzyılda ABD’de müzelerdeki eserlerin türel ve estetik değerleri üzerinde durulmuş ve daha sonra da etnografik ürünlerle güzel sanatlar birbirinden ayrılmıştır. Bu anlamda New York Metropolitan Sanat Müzesi (1890), Boston Güzel Sanatlar Müzesi(1870), Chicago Sanat Enstitüsü(1879) gibi müzeler oluşturulmuştur. Hemen sonra yeni müze türlerinin bu defa İskandinav ülkelerinde ortaya çıktığı görülmüştür. 1873’de Stockholm’da açılan “Nordiska Muscet” İskandinav dilinin konuşulduğu yerlerdeki kırsal yaşamı anlatan mizansenler ve objelerle kültür varlığını tanıtmayı amaç edinmiştir (Madran,1999:6).

20. yüzyıl müzeler ve müze eğitimi açısından parlak bir dönem olmuştur. 1917’den itibaren müzede öğrenmenin üzerinde durulmaya başlanmıştır. Müzede öğrenmenin eğitim açısından bir gereklilik olduğu ifade edilmiş, hatta bu amaçla bazı müzeler bünyelerinde eğitimciler çalıştırmaya başlamışlardır. 1919’dan sonra müzelerin üniversiteler gibi araştırma merkezleri olmaları gerektiği tartışılmaya başlanmıştır (Buyurgan ve Mercin,2005:66). 20.yüzyılın ortalarından sonra sosyo-ekonomik gelişmelerin etkisiyle müzeler, farklı hedeflere yönelik geliştirdikleri yeni hizmet anlayışlarıyla, birer araştırma merkezi, açık üniversite, bir ailenin tüm fertlerinin eğlenerek öğrenebileceği, öğrenmenin bir zevk olabileceği bir eğitim ve kültür kurumlarına dönüşmüşlerdir (Atagök,1999:131).

5. TÜRKİYE’DE MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

5.1. OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE MÜZECİLİK

Osmanlı İmparatorluğu’nda çeşitli eserlerin bir binada toplanarak teşhir edilmesi düşüncesinin batılılaşma hareketlerinin başlamasıyla birlikte ortaya çıktığı görülmektedir. Bu amaçla 1726 tarihinde eski silahların toplandığı Hagia Eirene Kilisesi’ndeki Cebehane yeniden düzenlenerek “Dar-ül Esliha” olarak adlandırılmıştır (Kibiroğlu,1994:67). Yalnızca savaş araç ve gereçlerini değil, Vaftizci Yahya’nın altın kılıf içinde saklanan kaval kemiği gibi Hıristiyanlara ve Müslümanlara ait önemli kutsal emanetleri de barındıran bu mekanın görülebilmesi ise, sadece seçkin özellikle de yabancı ziyaretçilere verilen sınırlı izinle mümkün olmuştur (Shaw,2004:21-24).

1839 yılı, yani Tanzimat ile başlayan batılılaşma çabaları sonrası müzecilik açısından da kurumsallaşmanın başlangıcı olmuştur. İlk genel müzenin kurulması ve yayınlanan genelgeler sonrasında İstanbul dışındaki vilayetlerde bulunan değerli sanat eserlerinin İstanbul’a gönderilmesinin önü açılmış ve toplanabilmiştir. Ancak bu olumlu gelişmenin yanında 1840 yılında çıkarıldığı tahmin edilen Türkiye’de yabancılara kazı izni genelgesi, Osmanlı ülkesindeki yüzlerce eserin yurtdışına çıkarılmasına zemin hazırlamıştır (Su,1965:8, akt. Demirboğa,2010:45-46).

18. yüzyılın ilk yarısından 19. yüzyıl ortalarına kadar devam eden süreçte Hagia Eirene Kilisesi’nde bulunan eserler, Sadrazam Ali Paşa tarafından yeniden ele alınmış ve yalnız Antik Çağ eserlerinden meydana gelen koleksiyona 1869 yılında Müze-i Hümayûn (İmparatorluk Müzesi) adının verilmesiyle, Osmanlı’da ilk defa bir binada toplanan eserler “müze” olarak adlandırılmıştır (Eyice,1989-1990:7, akt. Kaya, 2007:800).

1877 yılında müze için önemli bir kuruluş olan, üyelerinden birisinin de Osman Hamdi Bey olduğu Müze Komisyonu kurulmuştur. 1877’de Osman Hamdi Bey Osmanlı Hükümeti tarafından Viyana’da kurulan sergiye komiser olarak gönderilmiştir. 1881 yılında Deither’in ölmesi üzerine müze müdürlüğüne Osman Hamdi Bey atanmıştır. Böylelikle yabancı müze yöneticilerinin dönemi kapanarak

hiç değişmemek üzere Türk mzecilerinin dönemi başlamış bulunur (Demirboğa, 2010:46).

Osman Hamdi Bey'in döneminde müze koleksiyonunun zenginleşmesinde başlattığı arkeolojik kazıların payı büyük olmakla birlikte 1884'te yürürlüğe koyduğu ikinci Âsâr-ı Âtika Nizamnamesi, bu konuya katkı sağlayan bir diğer unsur olmuştur. Osman Hamdi Bey'in 1884 tarihinde yürürlüğe koyduğu beş bölüm ve otuz yedi maddeden oluşan ikinci Âsâr-ı Âtika Nizamnamesi, kazı ve çeşitli Şekillerde bulunmuş her türlü tarihi eserin doğrudan devlet malı olduğu ve bunlara zarar verilmesi Müze-i Hmâyn'un onayı olmadıkça bunların yurtdışına çıkarılmalarının yasak olduğu, sadece fotoğraf ve kopyalarının alınmasına izin verilebileceği ile ilgili hükümleri içermektedir (Kaya,2007:803-804).

Osman Hamdi Bey Dönemi'nde 1884 tarihli nizamnamede bazı değişiklikler yapılarak 1906 tarihinde nc Âsâr-ı Âtika Nizamnamesi hazırlanmıştır. 1973 yılına kadar geçerli olan bu nizamnamede öncelikle, tarihi eser tanımı yerine tarihi eserlerin denetimine ilişkin sorunlara yer verilmiş, müze ilk kez çeşitli işlevleri olan bir kurum olarak tanımlanmıştır (Shaw,2004:168-171).

Batı eğitim tarihinde gelişen reformist eğitim akımları, doğal olarak Tanzimat'la birlikte Osmanlı Devleti'nin Batı ile başlayan yakın teması sonucunda yenileşme anlayışları içinde yer almıştır. Bu doğrultuda Satı Bey 1909 yılında Maarif Nezaretine sunduğu raporunda öneriler sunmuştur. Bunlar içinde dikkati çeken bir konu da müzelerin önemini gündeme getirmesidir. Bu alışma sonucunda "Okul Müzesi" kavramı da eğitime girmiş olmaktadır. Satı Bey'in müze raporunda ele aldığı müze kavramının geleneksel müze yaklaşımından oldukça farklı amaca yönlendirildiği görülmektedir. Müze de sadece obje sergileme anlayışından farklı olarak, eski eserlerin eğitim alanında görerek öğrenme, inceleme üzerine kurulacak bilginin nesnel tarafını da öğrenme olgusuna dâhil etme anlayışına uzanmaktadır. Bu yöntemin okulda kullanılması örneklerle anlatılmaya çalışılmıştır. Diğer bir konu okul müzesi uygulamasının yaygınlaştırılmak istenmesidir. Öğretimde kullanılan materyallerin, eşyanın, nesnenin, bilginin, objeleri koleksiyon olarak okullarda toplanması, bu Şekilde okul müzelerinin oluşturulması düşüncesi Satı Bey'in önem

verdiği bir konudur. Eğitim tarihimizde resmi olmayan ilk okul müzesi açan da Satı Bey olmuştur (Adıgüzel ,1999, akt. Demirboğa,2010:47).

1914 yılında, Türk ve İslam eserlerini içine alan Evkaf-ı İslamiye Müzesi, İstanbul'da Süleymaniye İmarathanesi'nde yerini almış ve aynı zamanda Anadolu'nun büyük şehirlerinde Müze-i Hümâyûn şubeleri açılmıştır (Demir,1998:13). 1917 yılında, Müze-i Hümayun'un müdürü Halil Edhem Bey tarafından "Resim Eserleri Tüzüğü" hazırlanmış ve resim müzesi kurulması için gayret gösterilmiş fakat sonuca ulaşamamıştır. Osmanlı'nın kültür kurumlarının Türkiye Cumhuriyetine aktarılmasında Halil Edhem Bey etkin rol almış çok önemli katkıları olmuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005:73). Halil Edhem Bey'in müzecilik adına yaptığı faaliyetler arasında en önemlisi eserlerin tasnifidir. Savaş sırasında müzenin kapalı olmasından yararlanarak müzenin alt katında büyük bir tasnif işine girişmiştir (Ogan,1939:5; Mansel,1948:19-20, akt.Kaya,2007:806).

5.2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE MÜZECİLİK

Cumhuriyet kurulduktan sonra Osmanlı döneminde çıkartılan en son nizamnamede bazı değişiklikler yapılarak 1973 yılına kadar yürürlükte kalacak yeni bir yönetmelik hazırlanmıştır.

Cumhuriyete kadar sadece ülke kültür varlıklarını korumak ve Osmanlı imparatorluğuna ait bir varlık olduğunu kanıtlamaya çalışma gayreti içerisinde olunmuş, cumhuriyetin ilanından sonra Genel Müdürlük kurulmuş, amaç, çalışma şekilleri ve prensipleri belirlenmiştir (Buyurgan ve Mercin,2005:75).

Osmanlı'da 19.yüzyıl sonlarında kurumsallaşan müzecilik, Cumhuriyet'in ilanından sonra konuya verilen önemin etkisiyle gelişmiş, yapılan yeni yasal düzenlemelerle giderek yaygınlaşmıştır.

Ankara'da ilk Büyük Millet Meclisi'nin açılmasından hemen sonra kurulan Milli Hükümet, 3 Mayıs 1920 tarihli İcra Heyeti toplantısında "Milli eski eserlerimizi bir an önce derleyerek korumayı....." amaçları arasında saymış ve bu amaçlar doğrultusunda ertesi gün göreve başlayan yeni hükümette Maarif Nezareti'ne bağlı, daha sonraları Hars Müdüriyeti (Kültür Müdürlüğü) adını alacak Türk Âsâ-ı Âtika ve Müzeler, Kütüphaneler ve Güzel Sanatlar olmak üzere ikiye ayrılmıştır(Kaya,2007:807).

Atatürk 1 Mart 1923 tarihli T.B.M.M. açılış konuşmasında “işleyen ve kapsamlı bir maarif için” türlü kurumlar arasında müzelerin kurulmasını vurgulamıştır (Atagök,2000:214).

Atatürk’ün emriyle kurulan ve halka açılan müzeler arasında;

- Anadolu Medeniyetleri Müzesi (1921), Antalya Müzesi (1922), Sivas Müzesi (1923).
- İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi (1924), Adana Müzesi (1924), İzmir-Bergama Müzesi (1924).
- İzmir Müzesi (1925), İzmir Atatürk ve Etnografya Müzesi (1941), Edirne Müzesi (1925).
- Konya Müzesi (1926), Amasya Müzesi (1926), Tokat Müzesi (1926), Ankara Etnografya Müzesi (1927), İzmir-Selçuk Efes Müzesi (1930), Kayseri Müzesi (1930),Afyon Müzesi (1931).
- Van Müzesi (1932), Sinop Müzesi (1933), İstanbul-Tıp Tarihi Müzesi (1933).
- İstanbul-Ayasofya Müzesi (1934), Diyarbakır Müzesi (1934), İzmir-Tire Müzesi(1935), Manisa Müzesi (1935).
- Çanakkale Müzesi (1936), Niğde Müzesi (1936) sayabiliriz.

Türkiye’de müzecilik sistemi merkezi bir yapıdadır. Türkiye’de eser toplamak, korumak ve değerlendirmek genel olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın kontrolündedir. Bakanlık bu görevi Kültür vakıfları ve Müzeler genel müdürlüğü kanalı ile yürütmektedir (Tüzün,2010:15-16).

6. AFYONKARAHİSAR İL MERKEZİNDEKİ MÜZELER

6.1. ZAFER MÜZESİ

Afyonkarahisar il merkezi Karaman Mahallesi Milli Birlik caddesi üzerinde Utku Anıtı’nın bulunduğu Anıtpark’ın tam karşısında yer alan Zafer Müzesi binası, tapuda 16 pafta, 358 ada, 29 parsel numarası ile kayıtlıdır. Afyonkarahisar Müzesi’ndeki anıt tescil fişlerine göre 1919-1920 yılları arasında dönemin Afyonkarahisar Belediye Başkanı Saitoğlu Mehmet Sait Efendi tarafından Ermeni

ustalarına iki katlı olarak yaptırılmıştır. Bina, Cumhuriyet öncesi mimari özellikleri taşımakta olup, uzun yıllar Belediye hizmet binası olarak kullanıldığı için halk arasında Eski Belediye binası olarak da anılmaktadır (Anıt Tescil Fişi 03-00-0/1.2).

Anadolu'da özel olarak yaptırılan ilk belediye binası olma özelliğini taşımasının yanı sıra Büyük Taarruz'dan bir gün sonra 27 Ağustos'ta Afyonkarahisar'ın düşman işgalinden kurtarılışının ardından 28 Ağustos 1922 günü şehre gelen Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa, Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa ve Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın karargâh olarak kullandıkları, düşmanın asıl kuvvetlerinin yok edilme evresini oluşturan ve büyük zaferle sonuçlanan Başkomutan Meydan Savaşı'nın planlarının hazırlandığı yer olması nedeniyle Cumhuriyet tarihinin en önemli anlarına tanıklık etmiş tarihi binalardan biridir.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Belediye hizmet binası olarak kullanılan binanın güney köşesinde bulunan Atatürk'ün kaldığı oda, Zafer Odası olarak düzenlenmiş ve Atatürk'ün kullandığı eşyalar bu odada korunarak sergilenmiştir. Zafer Müzesi iki katlı kâgir bir yapı olup her iki katta çok sayıda pencerelidir. Alt kat pencereleri basık kemerli, üst kat pencereleri ise sivri kemerlidir. Pencere kemerleri ve köşeler kesme taştan çıkıntılı olarak yapılmıştır. Biri caddeye, diğeri yana açılan iki kapısı ile arka yüzde sonradan açılmış bir kapısı daha vardır. Ön cephedeki kapı ile yan cephedeki kapılar sivri kemerlidir. Ana girişi oluşturan sivri kemer ikinci katın pencere yüksekliğine erişmektedir (Daşdemir,2002:52-53).

Alt katta 10 oda ve 1 toplantı salonu, üst katta ise 9 oda ve 1 sergi salonu bulunan Zafer Müzesi'nde, Mustafa Kemal Atatürk'ün, 28 ve 29 Ağustos 1922 tarihlerinde kullandığı eşyalarla, Büyük Taarruz sırasında kullanılan silah, cephane ve mühimmatların yanı sıra, bu savaşa katılan komutanların fotoğrafları, savaşın cereyan edişini gösteren haritalar sergilenmektedir (Anıt Tescil Fişi 03-00-0/1.2).

6.2. ARKEOLOJİ MÜZESİ

Türkiye arkeolojisinin ilk kazı yerlerinden biri olan Sandıklı Kusura höyük kazısı ve buluntuları ile 1935 yılında dünyaya adını ilk duyuran yerlerden olan Afyonkarahisar Müzesi, zaman içinde toplanan eserlerin çokluğu, büyük boyutlarda olması, tek veya grup eser bulundurması bakımından bu önemini daha da artırmıştır.

1964'te arkeolog Hasan Tahsin Uçankuş'un öncülüğünde çağdaş ve bilimsel arkeoloji ve müzoloji çalışmaları başlatılmıştır. Bunun sonucunda arkeoloji ağırlıklı yeni müzeye gerek duyulmuş ve 1971 yılında bugünkü müze, bölge müzesi ve Frigya müzesi konumunda açılmıştır. Frig kaya anıtlarının çoğunluğu il sınırları içinde olup, ayrıca Yazılıkaya-Midas kenti kazı buluntuları Afyonkarahisar Müze'sinde bulunmaktadır. Daha sonraki yıllarda çevre illerde de müzeler açılmaya başlayınca müze, bölge müzesi olma özelliğini yitirmeye başlamıştır. Buna rağmen, Afyonkarahisar Müzesi Türkiye'nin büyük müzeleri arasında bilinmektedir (İlaslı,2007).

Yeni müze binası tek katlıdır. Müze'de birbirine bağlı 9 sergi salonundan ayrı, büro kesiminde 5 oda, bir kitaplık, bir konferans salonu, alt katlarda 5 depo, bir fotoğraf atölyesi ile laboratuvar yer almaktadır. Müzede, Taş-Maden (kalkolitik) çağından Bizans çağına kadar Afyonkarahisar ve çevresinden bulunmuş olan arkeolojik eserler, kronolojik bir sıra esas alınarak sergilenmektedir.

Müze'nin bahçesinde ise genellikle Roma ve Bizans dönemi yazıtları, mezar taşları, lahitler, küpler, heykeller, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerine ait mezar taşları sergilenmekte olup, henüz etnoğrafik eserlerin sergilenmesi yapılamamıştır.

Müzede 2005 yılı sonunda il sınırları ve yurt içinden müzeye kazandırılan 13.198 Arkeolojik Eser; 4483 Etnoğrafik Eser; 26.240 Sikke, 26 Arşiv Vesikası; 33 El Yazması Kitap olmak üzere toplam 43.980 adet eser bulunmaktadır.

7. MÜZELERİN EĞİTİMDEKİ ÖNEMİ

Eğitim işlevi, günümüzde müzelerin en önemli işlevleri arasındadır. Türkiye'de, ilköğretim programında 2004 yılında yapılan değişiklikle birlikte yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşım kapsamında müzeler önemli ölçüde eğitim-öğretim ortamları olarak görülmeye başlanmıştır. Bu nedenle ülkemizdeki müzelerin eğitim işlevi daha da önem kazanmıştır.

Müzeler, geleceğin kurgulanmasında, hayal gücümüzü, özgüvenimizi artıracak, özleştirici yapmamıza yardım edecek olan ve kapsadığı içerik, yapı ve süreçleri uluslararası standartlara göre sağlıklı ve güvenli bir şekilde koruyabileceğimizi gösterdiğimiz ortamlardır (Pamir,2008:1).

Süzen (2005:86-87)'e göre; "Müze, tarihsel, müzecilik ve eğitimsel işlevlerinin yanında başlı başına bir öğrenme ortamı olarak da değerlendirilebilir. Müzenin sahip olduğu içerik eğitim açısından yerinde bir eğitim anlayışına yönelik olarak önemli bir fırsattır. Bu gerekçeye dayalı olarak müzenin temel işlevlerinden birinin eğitim olduğu görülmektedir. Bu eğitim ister doğrudan bilime ve bilgiye, ister duygu ve sezgilere yönelsin, bireye kattığı yaşantısal zenginliklerle ona yeni ufuklar açar, bilişsel ve duyuşsal açıdan donatır, daha yaratıcı bir yaşama yöneltir, bireye gerekli tarih ve çevre bilincini verir. Bu nedenle müzeler bilişsel öğrenmenin yanı sıra duyuşsal ve yaşantısal öğrenmenin de sağlanacağı bir ortamdır.

Müzedeki öğrenme, okuldaki gibi okul öncesi, ilköğretim ya da yükseköğretim gibi belirli öğrenim kademeleri ile sınırlı değildir. Tüm yaşam boyu devam edebilir. Çünkü müze bir insanın her yaş döneminde ona "tüketebileceği" olanaklar sunar. Ziyaretçiler beş duyuyu kullanarak, keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak daha etkili ve kalıcı yaşantılar elde edebilirler. Çağdaş müzeler kitlelerin bilim, sanat, tarih, kültür eğitimine katkıda bulunan, evrensel değerlerin yayılmasına öncülük eden, katılımcı, dinamik, etkin kuruluşlardır. Müzelerin eğitim işlevi birçok kavramı bir araya getirmekte ve özgün bir alan oluşturmaktadır (Hooper-Greenhill,1999:7).

Yaşam boyu eğitim sürecinde çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak kullanılan müzelerin, yaşantılara dayalı olarak kullanılması, tarihî ve kültürel zenginlikleriyle Türkiye için yeni ve ihtiyaç duyulan bir alan oluşturmuştur. Müze eğitimi amacı ve konuları, sergileri, objeleri, çevresi, öğrenciyi merkeze alan ve disiplinler arası yönleriyle müzenin temel eğitim kuramları ve ilkeleri ışığında aktif bir öğrenme ve gelişme alanı olarak kullanılmasını sağlamıştır (Koçak:2010,21).

Müzeler, öğrenmeye disiplinler bir yaklaşım sağlar ve müzeler öğretmenlerin ve müze personelinin genç insanların yaşamsal deneyimler yaşamasına yardımcı olabildiğini laboratuvarlar oluştururlar (Ata,2002:79).

Satı Bey (1326,32-33, akt. Öztürk,2000:192), 1909 yılında Maarif Nazırı(Eğitim Bakanı) Emrullah Efendi'ye sunduğu raporun "Müzelerin Ehemmiyeti" başlıklı bölümünde Avrupa eğitim anlayışında müzelerin ne kadar önemli olduğunu, uygarlık ve ilerleme için ne kadar gerekli olduğunu belirtti

sonra “(...) bu müzeleri gezen erbab-ı merak ve ihtisas masrafsızca, kolaylıkla tetkikat icrasına muvafık olur. Muallimler ve talebeler bütün dersleri suhulet (kolaylık) ve vuzuh (açıklık) ile tefhim (anlama) ve telkine medar (neden) olacak vesaiti bulurlar” der ve daha da ileri giderek çocukların, daha okula başlamalarından önce, müzelerde gezdirilmesini önerir: Çünkü “müzeler, mekteplerin vezaif-i talimiyesini fevkalade teshil eder (kolaylaştırır). Müzeleri ziyaret etmiş olan bir çocuk için dersler büsbütün meçhul ve yeni değildir” diyerek müzelerin eğitim için ne kadar gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Mirza ve diğerleri (2009:4) müze eğitiminin içerdiği konuları şöyle ifade etmektedir: “Müze eğitiminin bireysel, sosyal ve fiziksel boyutları objelerle, algılar ve ilgiler yoluyla etkileşim, gözlem yapma, düşünce ve duyguları ifade etme, hayal gücünü kullanma, kendi yaşamına bağlama, bilgileme, müzenin bakış açısını görme ve anlama, objeleri okuma, kültürel değerleri ve yaşamı paylaşma, gerçeği arama, uygulamalar yapma ve değerlendirme gibi konuları içerir.”

Müzelerin eğitimdeki önemi noktasında yapılan araştırmalar göstermiştir ki artık öğrenme, kitapla veya okulla sınırlı değildir. Bireylerin hem duyuşsal hem devinişsel hem de bilişsel yönden eğitilebilmeleri için müzelerin uygun mekanlar olduğu kabul edilmektedir (Buyurgan ve Mercin,2005:61).

Bugün müzelerdeki her etkinlik potansiyel bir eğitim yaşantısı olarak görülmekte, hem de doğrudan eğitim planları planlanmakta ve gerçekleştirilmektedir. Müzelerde yürütülen eğitim hizmetleri, genellikle eğitim bölümleri ve müze eğitimcileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Müzelerin eğitim hizmetlerinin basında da programlı etkinlik eğitimleri gelmektedir (Seidel ve Hudson,1999:6,akt. Utku, 2008:48).

Müzelerin eğitimin vazgeçilmez parçası oldukları açıktır. Müzelerin eğitim özelliği dikkate alındığında, Abacı ve diğerleri (2009:105-106) çocukların müzelerden yararlanılmasının sonuçları aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Çocuklar bilgilerini geliştirme yollarını öğrenir ve bu bilgilerini kitap bilgileriyle karşılaştırma alışkanlığı kazanırlar.
- Çocuklar kitaplarda okudukları tarihsel dönemlerde kullanılan yaşam nesnelерinin gerçeklerini görme olanağı bulurlar.

- Tarihsel olaylar ve o dönemin yaşam nesnelere arasında ilişki kurmaya çalışırlar. Bu durum onların doğru tarih bilinci edinmelerine yardımcı olur.
- Müzede bulunan nesnelere günümüzdeki nesnelere arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri düşüncelerinde karşılaştırırlar.
- Çocuklar gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunu geliştirirler.
- Estetik beğenilerini geliştirirler. Yaratıcı düşünmeyi öğrenirler.
- Müze çocuklara gelişimin ve değişimin kaçınılmaz olduğunu gösterir. Olayları bütün boyutlarıyla düşünebilmeyi ve değerlendirebilmeyi (çok boyutlu düşünmeyi) öğretir.
- Bunların yanı sıra çocuklar farklı kültürleri tanırlar.
- Sahip oldukları kültürel değerleri koruma bilinci edinirler.

Sonuç olarak müzeler, eğitimin ayrılmaz birer parçası olmalıdırlar. Eğitim salt bilgi vermek değil, bilgiye götürmek olmalıdır. Öğretim pasif değil bireyin katıldığı, gördüğü, dokunduğu, düşündüğü aktif öğretim yöntemleri ile gerçekleşmelidir. Bu yüzden de geçmişi sergileyen, toplumda tarihsel bilincin doğru ve tam olarak yerleşmesine katkıda bulunan ve görsel dil öğelerini kullanan müzeler eğitimin vazgeçilmez unsurları niteliğindedir (Akengin,2011:28).

8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Müze, içinde yer aldığı toplumun bir ürünü olarak, o toplumun ekonomik, sosyal ve politik yönden gelişmesi için önemli bir role sahiptir. Bu rol çerçevesinde bir toplumun kendi kimliğini geliştirmesi ve hızlı değişimlere ayak uydurmasında kültürün önemini de ortaya çıkarmaktadır. Müzeler, eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır.

Ülkemizde müzelerin eğitim amacıyla en yaygın biçimde kullanımı sanat eğitimi kapsamında gerçekleşmektedir. Toplumumuzda sanat ortamının yaygınlaşması, bireylerin kültür düzeylerinin yükselmesi, galeri ve müzelerdeki etkinliklere katılım oranının artması amacıyla, Demir (2002) tarafından yapılan çalışmada, İzmir ilindeki İlk ve Ortaöğretim kurumlarındaki beş yüz öğrenciye anket uygulanmış, sonuçlar değerlendirildikten sonra elli kişilik bir deney grubuna iki yıl boyunca Galeri Eğitim Programı uygulanmış ve uygulamanın sanat eğitimi alan

öğrenciler üzerindeki etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda programın sonuçlarının olumlu olduğu görülmüştür. Yapılan ön ve son anket sonuçlarına göre Galeri Eğitim Programı'nın öğrencilerin sanat kavramları hakkında bilgi edinme, sanat etkinliklerine ilgi duyma, sanatsal etkinliklerine katılarak kendilerini ifade edebilme ve sanatsal bakış geliştirme düzeylerinde artış olduğu görülmüştür (akt. Arı,2010:46).

Müzelerdeki eğitim, okuldaki öğretimi zenginleştirici bir potansiyele sahiptir. Bunun yanında zihinsel kavramayı, merak etmeyi, empati kurmayı, eleştirel bakmayı ve pratik beceriler kazanmayı da sağlayabilir.

Şahan (2005), yaptığı çalışmada, müze ve okul ilişkisinin önemli bir etkinlik olduğunu vurgulamıştır. Çalışmada ilk kurulan eğitim müzelerinden örneklerle müze ve eğitim ilişkisinin gerekliliğine değinilmiştir. Türkiye'deki müzelerin eğitim amaçlı çalışmalarına genel olarak değinilmiş, çok yönlü öğrenme ve etkili öğrenme alanları olan müzelerin öğretime katkısı ile müzelerde eğitimle ilişkili olarak yapılan uygulama çalışmalarının sonuçları çeşitli açılardan değerlendirilmiştir.

Mercin (2002), Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılması konusundaki görüşlerini belirlemek ve bu kurumlarda müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılıp kullanılmadığını belirleme amacıyla "Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin, Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılması Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi" adlı bir araştırma yapmıştır. Genel tarama modelinde ve betimsel nitelikteki bu çalışmada, veri toplama aracı araştırmacının kendisi tarafından oluşturulmuş ve evren olarak Türkiye'yi temsil edecek nitelikte yedi farklı bölge ile sekiz il seçilmiştir. Araştırmada, elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: Öğretmen ve yöneticilerin çoğunluğunun müzelerin sanat eğitimi amacıyla kullanılması gerektiğini bildiği, ancak müzelere götürme düzeylerinin çok az olduğu saptanmıştır. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının en önemli nedenine ilişkin olarak öğretmenlerin vardıkları ortak kanı, öğretim programlarının uygun olmaması diye belirlenmiştir (akt.Baykan,2007:56).

Özeskici (2009)'nin yapmış olduğu çalışmada, müze eğitiminin bazı sanatsal etkinliklerle zenginleştirilip zenginleştirilemeyeceğini saptamak ve bu etkinliklerin öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimleri üzerinde etkisinin olup olmadığını ortaya koyulmuştur. Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 95 ilköğretim ikinci kademe 6.Sınıf öğrencisine, müze ziyaretinden 2 gün önce 36 sorudan oluşan (görsel 12, duyuşsal 12, kinestetik 12) öğrenme özelliklerine yönelik ön test ve son test yaptırılmıştır. Bu iki testin arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına bakıldığında, her üç öğrenme biçiminde de ön test ile son test arasında 0.05 olasılık düzeyinde fark olduğu bulunmuştur. Bunun anlamı da müze eğitiminin etkinliklerle yapıldığında öğrenme biçimlerinin üçünü de olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanmıştır.

Koçak (2010) tarafından yapılan çalışmada, Ankara ve Tokat ilindeki 48 ilköğretim okulunun ikinci kademe 6., 7., 8. sınıf öğrencileri, Ankara, Tokat, Rize, Trabzon, Kayseri, Kastamonu, ve Tekirdağ illerinde bulunan çeşitli ilköğretim okullarında görevli bulunan 30 Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin ve Ankara, İstanbul, Tokat, Amasya, Kütahya ve Afyonkarahisar illerinde bulunan çeşitli müzelerden 18 müze yetkilisinin Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde müze etkinliklerine yer verilmesine yönelik düşünceleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, elde edilen cevaplar doğrultusunda öğretmenlerin gezi öncesinde öğrencilere genel anlamda daha çok bilgi verdiği ve müze içerisindeki kuralları hatırlattığı görülmüştür. Çalışmada, öğrencilerin birçoğunun müze gezilerinin sanatsal ve estetik açıdan beğenilerini güçlendirdiği görülmüştür. Yine Öğretmenler de öğrenciler gibi müze ziyaretlerinin öğrencilerin, sanatsal ve estetik açıdan beğenilerini güçlendirdiğini düşünmektedir. Müze gezisinin öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirdiğini, sanat tarihi ve arkeoloji gibi bilim dallarına ilgilerini arttırdığını da dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu müze gezisi sonrasında öğrencilere gerekli etkinlikleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. Fakat araştırma ödevi ve gezi sonrası uygulama çalışmalarının istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. Çoğu öğretmenin de müze gezisi sonrasında görsel sanatlar eğitimi dersinde etkinlik yapmadıkları ortaya çıkmıştır.

Ermiş (2010) tarafından yapılan çalışmada, Ankara ilindeki İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersinde Üç boyutlu Sanal Müze Ziyareti

etkinliğine ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırmada, ders işlenişinden önce ve sonra öğrenciler tarafından cevaplanan anket formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, İlköğretim 6.sınıf öğrencileri “Üç Boyutlu Sanal Müze Ziyareti” etkinliğinin Görsel Sanatlar dersinde kullanımına olumlu bir yaklaşım göstermiş oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Görsel Sanatlar dersinde, müze eğitimi konusunun işlenişinde çağdaş bir yaklaşımla, çağımızın gerektirdiği teknolojik imkânlardan yararlanmanın önemli olduğu görülmüştür.

Akengin (2011) çalışmasında, İlköğretim 6.sınıf görsel sanatlar dersinde öğretmenin kullandığı yöntemle yürütülen ders etkinliklerinden farklı olarak, bu derste somut sanat ve kültür eserlerinin sergilendiği müzelerden işbirliğine dayalı öğretim yöntemi ile bir kaynak olarak yararlanılması sonrası elde edilecek sonuçlara değinilmiştir. Araştırma, 2010-2011 öğretim yılı güz döneminde Ankara Hayri Erişen İlköğretim Okulunda yapılmıştır. 6.sınıfta eğitim görmekte olan iki farklı şube öğrencileri araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Bu iki şube öğrencilerinden 30’u kontrol ve 31’i deney grubu olmak üzere toplam 61 öğrenci bulunmaktadır. Hangi grubun deney, hangi grubun kontrol grubu olacağı ise kura ile belirlenmiş ve araştırmada kullanılan başarı testi ise araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Başarı testi geliştirilirken, görsel sanatlar dersi biçimlendirme sürecindeki kazanımlara dağılımı dikkate alınarak, her kazanıma ilişkin en az bir soruya yer verilmiştir. Araştırmaya katılan gruplara başarı testi yapılarak ve öğrenci görüşü alınarak deneysel işlem öncesi ön test ve öğrenci görüşleri kayıt altına alınmıştır. İşlem sonrası son test yapılmıştır. Araştırmada, müze kaynaklı işbirliğine dayalı öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile öğretmenin uyguladığı yöntemle çalışan kontrol grubu kazanımları puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür. Ayrıca görsel sanatlar dersinde uygulanan müze kaynaklı işbirliğine dayalı öğretim yöntemine ve etkinliklerine göre yürütülen derse yönelik deney grubu öğrencilerinin görüşleri de olumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Eğitimde müzelerin kullanıldığı çeşitli dersler karşımıza çıkmaktadır. Bu dersler; hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve tarih dersleridir. Ata (2002) tarafından yapılan çalışmada, Ankara iline bağlı sekiz ilçede bulunan Lise Tarih öğretmenleri ve İlköğretim okullarında tarih lisanslı Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin

müze eğitimine ilişkin görüşleri ortaya konulmuş ve müze ortamlarının eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Çalışmada öğretmenler, müze ortamlarının eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin olumlu düşüncede olduklarını ifade etmişler, tarih konularını müzeleri ve tarihi yerleri gezdirerek öğretmenin bilgiyi daha kalıcı yapacağını görüşünde bulunmuşlardır. Fakat öğretmenler, müzelerin kendilerine yeterince tanıtılmadığını düşünmektedirler. Müzelerin, çeşitli etkinliklerle tanıtım sorunlarını aşmaları gerektiği görüşündedirler. Ayrıca kendileri için müzeler ve müzelerde tarih öğretimi konularında hizmet içi kurslar, seminerler ve konferanslar düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Güleç ve Alkış (2003) “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin İletişimsel Boyutu” adlı bir çalışma hazırlamışlardır. Çalışmada, veri toplama aracı olarak 10 sorudan oluşan açık uçlu sorular kullanılmıştır. Bu çalışma, 2001-2002 eğitim-öğretim döneminde Bursa’daki farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki üç farklı semtlerden seçilmiş 3 ilköğretim okulunda gerçekleştirilmiştir. A ilköğretim okulu, düşük sosyo-ekonomik düzeyi temsil etmektedir ve merkeze oldukça uzakta yer almaktadır. B ilköğretim okulu, şehir merkezinde bulunan ve oldukça iyi sosyo-ekonomik şartları olan bir okulu temsil etmektedir. A ve B ilköğretim okulları devlet okuludur. C ilköğretim okulu ise özel bir ilköğretim okuludur ve bu araştırmada özel ilköğretim okullarını temsil etmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenmiştir: “Öğrencilerinizle müzeye gidiyor musunuz? Gidip gitmediğinizi belirttikten sonra nedenlerini belirtiniz” sorusuna her 3 ilköğretim okulunda da neredeyse bütün öğretmenler öğrencileriyle müzelere gittiklerini belirtmişlerdir. Tek olumsuz cevap A okulundan gelmiştir. A okulundaki bu öğretmen öğrencileriyle müzelere gidemediğini, bunun nedeninin de okulun bulunduğu çevredeki maddi olanaksızlıklar ve gidiş dönüş imkânlarının yetersizliği olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlere “bir öğretim yılı içinde öğrencileriyle birlikte hangi sıklıkta müzeye gittikleri” sorulmuş okullara göre ortalamalar alındığında bu değerler A okulunda yılda ortalama 1 ya da 2 kez, B okulunda yılda ortalama 2 kez ve C okulunda ortalama da yılda 3 kez olarak bulunmuştur. Diğer bir soruda öğretmenlere “müzeye gitmeden önce yazılı ya da sözlü olarak öğrencileri bilgilendirmeye yönelik bir açıklama ya da herhangi bir hazırlık yapıp yapmadıkları” sorulmuştur. Öğretmenlerin hepsi sözlü olarak açıklamalar yaptıklarını, müze ile ilgili ön bilgiler verdiklerini

belirtmişlerdir. Sadece C okulundaki 4 öğretmen bunlara ilave olarak gezi öncesinde müze gezisinin amacına uygun araştırma ödevleri verdiklerini, ilgili konular çerçevesinde öğrenciler arasında işbölümü yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğrencileriyle müzelere gitme nedenlerini açıklarken en çok ünite konularıyla ilgili olduğunda bu gezilerin gerçekleştirildiğini ve ilgili konuların görsel olarak desteklenerek daha kalıcı bir öğrenmenin sağlandığını belirtmişlerdir. Müze ziyaretlerinde tercih edilen belirli zamanlar incelendiğinde, tüm okullarda müze ziyaretleri için ünite konularının işlendiği tarihlerle örtüşen zamanların tercih edildiği görülmektedir. Ancak müze ziyaretlerini gerçekleştirmek için B ve C okullarında belirli gün ve haftalar da zaman tespit etmede önemliyken, A okulunda hava şartlarının uygun olması önem kazanmaktadır. Çalışmada öğretmenlerin tamamı müze ziyaretlerinde personelden yardım alabildiklerini de belirtmişlerdir. Öğretmenler, özellikle müze çalışanlarının eğitim için uygun ortam hazırlamalarını, öğrencilerle ilgilenmelerini ve öğrencilerin düzeyine uygun olacak şekilde açıklama yapmalarını istemektedirler. Ayrıca öğretmenler, müzelerde çeşitli etkinlikler düzenlenmesini ve bazı etkinliklerde öğrencilerden yardım istenmesini, öğretmen ve öğrencilere müzede etkinlik yapabilme fırsatı verilmesini, film, slayt gösterileri, animasyon, drama, öykü anlatma vb. etkinliklerin yapılmasını, öğrenci ve öğretmenlerin de drama içinde yer almasını istemişlerdir.

Çulha (2006) tarafından yapılan araştırmada, tarihsel mekânların sosyal bilgiler öğretim sürecinde kullanılmasına yönelik etkinlikler geliştirilerek uygulanmış, öğrencilerin yaşadıkları öğrenme süreçlerine ilişkin bulgular ortaya koyulmuştur. Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüş ve 7.sınıfa devam eden ilköğretim öğrencilerin görüşlerine başvurularak yaşadıkları öğrenme süreci betimlenmiş, altı öğrenciden oluşan örneklem ile çalışmalar yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, öğrencilerin tarihsel kanıtları kullanarak ve tarihsel mekanları inceleyerek keşfederek öğrenme süreçlerinin harekete geçtiği, öğrenme sürecinde bilişsel ve fiziksel becerilerini kullanarak aktif oldukları, güçlü bir empati duygusu geliştirerek tarihsel bilgilerini yapılandırdıkları ve sıradan insanların tarihi ile karşılaşma imkanı buldukları, akranları ile sosyal etkileşim içerisine girerek zevk aldıkları bir öğrenme süreci yaşadıkları gözlenmiştir.

Baykan (2007) tarafından yapılan çalışmada, 2005 ve 2006 ilköğretim programlarında müze eğitimi ile ilgili mevcut durumu saptanarak, uygulamada ortaya çıkan sorunlar öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenmiştir. Tarama modeli niteliğinde olan araştırmanın çalışma evreni 2005 ve 2006 (1-5.sınıflar) İlköğretim programlarında yer alan müze eğitimine ilişkin kazanımlar; çalışma grubunu ise Ankara ili, Yenimahalle ilçesi 58. bölge okullarındaki sınıf öğretmenleri ve Alacaatlı İlköğretim okulu 4.sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın problemine ilişkin genel olarak elde edilen sonuçlara göre; 2000’li yıllarda geliştirilen öğretim programlarında müze eğitimine ilişkin kazanımların Görsel Sanatlar programı dışında yeterli sayıda olmadığı, özellikle çoğu konusunun müzede işlenebilecek bir potansiyele sahip olan Fen ve Teknoloji dersinde hiç yer verilmediği bunun da çok büyük bir eksiklik olduğu saptanmıştır. Ayrıca programlarda yer alan müze eğitimi etkinliklerinin öğretmenler tarafından yeterince benimsenmeyip kullanılmadığı, yine öğretmenlerin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Araştırmada uygulanan müze eğitimi çalışmasının, bu tür etkinliklerin öğrenciler üzerinde olumlu sonuçlara ulaşılmasında etkili olduğunu da göstermektedir.

Bozdoğan(2007) tarafından yapılan “Bilim ve Teknoloji Müzelerinin Fen Öğretiminde Yeri ve Önemi” adlı çalışmada, betimleme (survey) yöntemi ile Ankara ili sınırları içerisinde on yedi okul merkez alınarak öğretmen, idareci, öğrenci ve öğrenci velisinin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda idarecilerin, öğretmenlerin, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin büyük çoğunluğunun bilim ve teknoloji müzeleri ile ilgili haberleri takip etmediği tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları her yaştaki ve her statüdeki bilim müzesi ziyaretçilerinin ortak sorunlarının ekonomik problemler ve uygun zaman sıkıntıları olduğunu ortaya koymuştur. İdarecilerin ve öğretmenlerin bilim ve teknoloji müzelerine gidilememesi sebeplerinin benzer olduğu gözle çarpılmaktadır. İdarecilerin ve öğretmenlerin, gerek çalıştıkları okullarının gerekse öğrencilerinin maddi imkânsızlıklar içerisinde olmalarından dolayı, öğrencileri taşıyacak ulaşım vasıtasının sağlanmasında oldukça sıkıntı yaşadıkları; müfredat konularının ağır olması nedeniyle konuların yetiştirilmesi kaygısı içinde oldukları ve bu tür etkinliklere gerekli zamanı ayırmada sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca okul gezilerinin organize edilmesi sırasında gerekli yazışmaların ve izin işlemlerinin çok

yorucu ve zahmetli olduğunu belirterek bu bürokratik engellerin gezi düzenleme isteklerini azalttığını dile getirdikleri de görülmüştür. İlköğretim ikinci kademe öğrencileri ve öğrenci velileri ise ekonomik nedenlerden başka, aile bireylerinin çalışmaktan dolayı bu müzelere gitme fırsatı bulamadıklarını, boş zamanlarını daha çok dinlenme ve diğer uğraşlarla geçirdiklerini belirttikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra toplumun büyük kısmının bu tür yerlere ilgi duymadığını, eğitimsizlik ve bilinçsizlik neticesinde de bu yerlere gidilemediğini belirttikleri de göze çarpan önemli unsurlardır. Yine araştırmada, bilim ve teknoloji müzelerine yapılan gezilerin okullarla sınırlı kaldığı, okulların da bürokratik işlemler, maddi imkânsızlıklar ve müfredatın yoğunluğu nedeniyle bu tür etkinliklere gerektiği kadar yer veremediği tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında bilim ve teknoloji müzelerinde yürütülen uygulamaların sonuçları da değerlendirilmiştir. Deneysel modele göre tasarlanan bu kısmın sonuçlarına göre Feza Gürsey Bilim Merkezi ve Enerji Parkında bulunan araç-gereçlerin ve burada yapılan etkinliklerin, öğrencilerin fen konularına karşı ilgilerini ve akademik başarılarını anlamlı bir şekilde geliştirmede önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Akmehmet (2008) tarafından “müzelerin tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ilköğretim sosyal bilgiler öğretimi” adlı çalışmada, müzelerdeki nesne merkezli eğitim etkinliklerinin tarih öğretimindeki rolünü ve nasıl kullanıldığı açıklanmış ve Türkiye’de Sosyal Bilgiler Programı tarih öğretiminde müzelerin kullanılması konusunda değerlendirmelerde bulunulmuştur. Çalışmada, İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı müzelerin öğretim amaçlı kullanılması için açık bir yaklaşım sergilendiği, müze gezilerinin programda yer alan tarih içeriği (yakın tarih, Milli Mücadele, Atatürk ve Cumhuriyet) ve kazanımlarla ilişkilendirildiği ifade edilmiştir.

Filiz (2010) tarafından yapılan çalışmada, İstanbul ili Pazar ilçesindeki İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. İlköğretim öğrencilerinin müzelerde nesnelere sosyal bilgiler öğrenme tecrübesinin incelendiği bu araştırmada, fenomenolojik desen kullanılmış ve yaşanan tecrübenin anlaşılmasında derinlemesine bir bakış ortaya konulmuştur. Bu çalışma sonucunda, araştırmaya katılan öğrenciler müze ortamından ve nesnelere taşıdığı tarihsel imajlardan etkilenerek yoğun bir heyecan

ve şaşkınlık yasadıklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin yeni ve farklı çevre olarak müzelerde güçlü zihinsel uyarılar yasayarak dikkatlerini yoğun bir biçimde kullanmaya başlamışlardır. Bu durum öğrencilerin zihinsel süreçlerini aktif hale getirmiş, müzelerdeki güçlü uyarıcıların tetiklediği merak duygusu motivasyonun bir ögesi haline gelmiştir. Bu araştırmanın katılımcıları da nesne merkezli etkinlikler yoluyla bilişsel becerilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler, derinlemesine çalışmalar yürütürken soru sorup cevaplama, gözlem yapma, inceleme, araştırma, yazma, resimleme ve canlandırma yapma etkinliklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla sosyal bilgiler programının temel amaçlarından olan öğrencilerin düşünmesi, soru sorması ve görüş alışverişinde bulunarak bilgi, kavram, değer ve becerilerini geliştirmeleri ve öğrenmeyi öğrenmelerinin gerçekleşmesi sağlanmış olmaktadır.

Yılmaz, Kaya ve Çolak (2009) tarafından Panorama 1453 Tarih Müzesi'nde yürütülen çalışma farklı bir sergileme tekniğine sahip olan bu müzenin eğitimsel değerini, öğrenci görüşleri ile ortaya koymaktadır. Nitel araştırma deseniyle hazırlanan çalışmada veri toplamak amacıyla sosyal bilgiler dersi çerçevesinde Panorama 1453 Tarih Müzesi'ne götürülen ilköğretim 7.sınıf öğrencilerinden seçilen 7 kişilik bir grup ile müze ziyareti sonrasında mülakatlar yapılmıştır. Mülakatlardan elde edilen sonuçlara göre, panoramik resmin sağladığı gerçeklik duygusunun, öğrenmedeki duyuşsal boyutun ortaya çıkarılmasında etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin, panoramik resimle karşılaştıklarında şaşırarak, heyecanlandıkları, kendilerini savaşa tanık olmuş gibi hissettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin savaşın olumsuzluklarına ve İstanbul'un Fethi'nde yaşanan zorluklara vurgu yapmaları tarihsel empati kurma yönünde müzeden faydalandıklarını göstermektedir. Öğrenciler, müzenin tasarımının diğer müzelerden farklı olarak daha güçlü empati duygusu geliştirmelerine yardımcı olduğunu vurgulayarak, tarihsel bilginin somutlaştığını ve etkili bir öğrenme deneyimi yasadıklarını ifade etmişlerdir.

Yılmaz ve Şeker (2011) "İlköğretim Öğrencilerinin Müze gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" adlı bir çalışma hazırlamışlardır. Araştırmada, tarama (survey) modeli kullanılarak mevcut durum belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim öğretim yılında A ilinin (Büyükşehir) X, Y ve Z (rumuz) ilçelerindeki resmi

ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, altı ilköğretim okulunun 6., 7. ve 8.sınıflarında okuyan toplam 210 (Kız:108,Erkek:102) öğrenciden meydana gelmiştir. Bu araştırmada anket kullanılarak öğrencilerin müze gezilerine yönelik algıları incelenmiştir. Araştırmada, öğrencilerin büyük bir kısmının bilgi, görsellik ve genel kültür açısından müze gezilerinin kendilerine çok yarar sağladığını, müzelerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığını, tarih, coğrafya ve genel kültür alanında kendilerini geliştirmelerine yardım ettiğini düşündükleri ve sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekli olduğuna inandıkları tespit edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. YÖNTEM

“Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemek” konulu araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

2. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi konusunu içermektedir. Ayrıca araştırma içerisinde öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşleri ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri de ele alınmıştır. Araştırma konusuna yönelik veriler öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayandırılarak çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Genel tarama modelindeki bu araştırma, nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir örneklem üzerinde yapılan taramadır. “Tarama modelleri, geçmişteki ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır”(Karasar,2007:77). Eğer bir araştırma geçmişteki ya da halen mevcut bir olayı var olduğu şekliyle betimlemeye yönelikse “tarama” modellerinden yararlanır (İslamoğlu,2003:77).

3. EVREN VE ÖRNEKLEM

Çalışmanın evrenini, Afyonkarahisar il merkezindeki ilköğretim okullarında eğitim gören ilköğretim ikinci kademe 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri ile Afyonkarahisar il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemi ise, Afyonkarahisar il merkezindeki ilköğretim okullarında eğitim gören farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze gezilerine katılan 577 ilköğretim ikinci kademe 6., 7. ve 8. sınıf öğrencisi, farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze gezilerine katılmayan 423 ilköğretim

ikinci kademe 6.,7. ve 8. sınıf öğrencisi ile Afyonkarahisar il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan 65 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır.

Örnekleme alınan Öğrenciler ve Öğretmenlerin özellikleri şu şekildedir:

Müze Gezilerine Katılan Öğrenciler için;

- Örnekleme alınan öğrencilerin %46,4'ü kız, %53,6'sı erkektir. Bu öğrencilerin %31,7'si 6.sınıf, %41,9'u 7.sınıf, %26,3'ü 8.sınıf öğrencisidir.
- Öğrencilerin en çok sevdiği derslerin %19,4'ünü Sosyal Bilgiler, %25,8'ini Matematik, %27,2'sini Türkçe, %5,5'ini Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi, %12,7'sini Fen ve Teknoloji, %9,4'ünü Diğer dersler oluşturmuştur.
- Öğrencilerin bir yıl içerisinde müzeye gitme sıklığı %62,7'sinin Yılda bir kez gittiği, %23,9'unun Yılda iki kez gittiği, %13,3'ünün Yılda üç kez ve daha fazla gittiği şeklindedir.
- Öğrencilerin babalarının eğitim durumu %28,9'u İlkokul mezunu, %18,5'i Ortaokul mezunu, %25,0'i Lise mezunu, %5,7'si Yüksekokul mezunu, %21,8'i Üniversite mezunudur.
- Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu %43,3'ü İlkokul mezunu, %17,3'ü Ortaokul mezunu, %23,2'si Lise mezunu, %3,8'i Yüksekokul mezunu, %12,3'ü Üniversite mezunudur.

Müze Gezilerine Katılmayan Öğrenciler için;

- Örnekleme alınan öğrencilerin %46,6'sı kız, %53,4'ü erkektir. Bu öğrencilerin %28,4'ü 6.sınıf, %36,2'si 7.sınıf, %35,5'i 8.sınıf öğrencisidir.
- Öğrencilerin en çok sevdiği derslerin %11,8'ini Sosyal Bilgiler, %29,8'ini Matematik, %25,8'sini Türkçe, %8,0'ini Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi, %9,7'sini Fen ve Teknoloji, %14,9'unu Diğer dersler oluşturmuştur.
- Öğrencilerin babalarının eğitim durumu %37,8'i İlkokul mezunu, %20,6'sı Ortaokul mezunu, %19,9'u Lise mezunu, %6,4'ü Yüksekokul mezunu, %15,4'ü Üniversite mezunudur.
- Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu %56,3'ü İlkokul mezunu, %16,3'ü Ortaokul mezunu, %18,9'u Lise mezunu, %2,4'ü Yüksekokul mezunu, %6,1'i Üniversite mezunudur.

Öğretmenler için;

- Örnekleme alınan öğretmenlerin %40'ı bayan, %60'ı erkektir. Öğretmenlerin %20'si 25 yaş ve altı, %58,5'i 26-35 yaş arası, %16,9'u 36-45 yaş arası, %1,5'i 46-55 yaş arası, %3,1'i 56 yaş ve üzerindedir.
- Öğretmenlerin %24,6'sı 1-5 yıl arası, %43,1'i 6-10 yıl arası, %15,4'ü 11-15 yıl arası, %10,8'i 16-20 yıl arası, %6,2'si 21 yıl ve yukarısı mesleki kıdeme sahiptir. Ancak bir gruba düşen öğretmen sayısı yeterli olmadığı için 1-10 yıl arası ve 11 yıl ve daha fazlası şeklinde yeniden düzenlenmiştir.
- Örnekleme alınan öğretmenlerin %96,9'u öğretmen kariyer basamağında, %3,1'i uzman öğretmen kariyer basamağındadır.
- Öğretmenlerin %13,8'i Tarih öğretmenliği bölümünden, %4,6'sı Coğrafya öğretmenliği bölümünden, %81,5'i Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünden mezun olmuşlardır.
- Öğretmenlerin %21,5'i müze kartına sahipken, %78,5'i müze kartına sahip değildir.
- Öğretmenlerin öğrencileri bir yıl içerisinde müzeye götürme sıklığı %10,8'inin Hiç götürmediği, %70,8'inin Yılda bir kez götürdüğü, %18,5'inin yılda iki kez götürdüğü şeklindedir.

Fakat araştırma içerisinde bazı değişkenlere düşen öğretmen ve öğrenci sayısı yeterli olmadığı için bu değişkenler(öğrenciler için; en çok sevilen ders, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, öğretmenler için; yaş, mezun olunan branş, müze kartı, müzeye götürme sıklığı) için herhangi bir istatistiksel işlem yapılmamıştır.

4. VERİLERİN TOPLANMASI

Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesinde veri toplama aracı olarak, derecelendirilmiş bilgi toplama formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan derecelendirilmiş bilgi toplama formu Koçak'ın 2010 yılında hazırlamış olduğu "İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersindeki Müze Etkinliklerine Yönelik Öğrenci, Öğretmen ve Müze Yetkililerinin Görüşleri" adlı çalışmasından uyarlanarak geliştirilmiştir. Bunun için Koçak ile iletişime geçilerek gerekli izinler alınmıştır.

Derecelendirilmiş bilgi toplama formunun hazırlanmasında şu yollar izlenmiştir:

- Konu ile ilgili ayrıntılı literatür taraması yapılmıştır.
- İlköğretim okulu öğrencilerinin ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde müzeleri kullanmalarına yönelik eğitim olanakları, sosyal ve ekonomik koşullar, bürokratik ilişkiler ve okul-aile ilişkileri belirlenmiştir. Belirlenen olanak ve koşullar doğrultusunda Koçak'ın 2010 yılında hazırlamış olduğu bilgi toplama formu geliştirilerek, alanda uzman akademisyenler tarafından incelenmiştir.
- Bunun yanında araştırmayla ilgisi olduğu düşünülerek öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin birbirinden farklı iki derecelendirilmiş bilgi toplama formları hazırlanmıştır.
- Hazırlanan dört tane derecelendirilmiş bilgi toplama formları, kapsam geçerliliği açısından uzman görüşlerine sunulmuştur.
- Üzerinde son düzeltmeleri yapılan derecelendirilmiş bilgi toplama formları, ilköğretim okulu öğrenci ve sosyal bilgiler öğretmenlerine bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Derecelendirilmiş bilgi toplama formunun güvenirlik analizi sonucu Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı müzeye gezilerine katılan öğrenci formu için 0,93; müzeye gezilerine katılmayan öğrenci formu için 0,93; öğretmen formu için 0,85; öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan form için 0,65 olarak hesaplanmıştır.

5. VERİLERİN ANALİZİ

Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formları; “Hiç katılmıyorum”(1), “Katılmıyorum”(2), “Biraz Katılıyorum”(3), “Katılıyorum”(4), “Tamamen Katılıyorum”(5) şeklinde puanlandırılmıştır.

“Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi” konulu araştırma için toplanan verilerin analizinde, genel değerlendirmeler için betimsel istatistik kullanılmış, derecelendirilmiş bilgi toplama

formundaki maddelere verilen yanıtların yüzde, frekans, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Ölçeğin aralık genişliğinin “dizi genişliği/yapılacak grup sayısı” şeklinde hesaplanmasından dolayı (Tekin,1993), araştırmada elde edilen bulguların değerlendirilmesinde esas alınan aritmetik ortalama aralıkları Tablo 1’de şu şekilde yorumlanmıştır:

Tablo 1.Derecelendirilmiş Bilgi Toplama Formundaki Maddelerin Yorumlanmasında Ortalamaların Puan Aralıkları

Seçenekler	Maddeye verilen puanlar	Puan aralığı
Hiç katılmıyorum	1	1,00 - 1,80
Katılmıyorum	2	1,81 - 2,60
Biraz Katılıyorum	3	2,61 - 3,40
Katılıyorum	4	3,41 - 4,20
Tamamen Katılıyorum	5	4,21 - 5,00

Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin cinsiyete ve öğretmenlerin mesleki kıdem yılına göre farklılığını tespit etmek için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Bağımsız örneklem için t-testi, iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını test etmek için kullanılır (Büyüköztürk,2010:39). Öğrencilerin sınıf düzeyine göre ve müzeye gitme sıklığına göre farklılığı için ise tek yönlü varyans analizi (One-WayAnova) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır (Büyüköztürk,2010:48).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, toplanan verilerin yöntem bölümünde açıklanan tekniklerle analizi sonunda elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiş ve tablolara göre yorumlar yapılmıştır. Bulgular ve yorumlar araştırmanın alt problemlerine yönelik düzenlenmiştir.

2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DAĞILIMI

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı

Anket Maddeleri		1	2	3	4	5	$\bar{x}$	Ss
1. öğretmenimiz müze gezisi öncesi müzelerle ilgili ne bildiğimizi sorgular.	f	84	43	120	171	159	3,48	1,35
	%	14,6	7,5	20,8	29,6	27,6		
2. öğretmenimiz gezi öncesinde müze hakkında bizi bilgilendirir.	f	55	51	78	183	209	3,75	1,29
	%	9,7	8,8	13,5	31,7	36,2		
3. öğretmenimiz gezeceğimiz müze ile ilgili bize, önceden araştırma ödevi verir.	f	153	110	125	111	78	2,74	1,38
	%	26,5	19,1	21,7	19,2	13,5		
4. öğretmenimiz, müzede yapacağımız etkinliklere yönelik önceden bize bilgi verir (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim çizme, drama yöntemi).	f	108	91	118	113	147	3,17	1,44
	%	18,7	15,8	20,5	19,6	25,5		
5. öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize müze için de uyulacak kuralları hatırlatır.	f	50	38	52	141	296	4,03	1,28
	%	8,7	6,6	9,0	24,4	51,3		
6. müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız.	f	52	40	80	144	261	3,90	1,29
	%	9,0	6,9	13,9	25,0	45,2		
7. gezi sırasında müze rehberi bizlere, bilgilendirici açıklamalar yapar.	f	47	37	68	159	266	3,97	1,25
	%	8,1	6,4	11,8	27,6	46,1		
8. müze gezisi sırasında gözlemlerimizden hareketle notlar tutarız.	f	102	86	142	129	118	3,13	1,37
	%	17,7	14,9	24,6	22,4	20,5		
9. müze gezisi sırasında dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekeriz.	f	123	69	120	126	139	3,15	1,46
	%	21,3	12,0	20,8	21,8	24,1		
10. müze gezisi sırasında, müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerimizi birbirimiz ile paylaşıyoruz.	f	70	59	121	162	165	3,50	1,32
	%	12,1	10,2	21,0	28,1	28,6		
11. müze gezisi sırasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekanın yada eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığını ilgili düşünceler ortaya koyarız.	f	97	84	127	137	132	3,21	1,38
	%	16,8	14,6	22,0	23,7	22,9		
12. müze gezisi sonrasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemlerimiz ve etkinliklerimiz ile ilgili bir araştırma ödevi hazırlarız.	f	139	110	132	95	101	2,84	1,41
	%	24,1	19,1	22,9	16,5	17,5		

Tablo 2'nin Devamı

Anket Maddeleri		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	Ss
13. müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzedeki eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarız.	f	178	123	104	105	67	2,58	1,38
	%	30,8	21,3	18,0	18,2	11,6		
14. müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız.	f	183	123	106	91	74	2,56	1,40
	%	31,7	21,3	18,4	15,8	12,8		
15. müze gezisi sonrası müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarız.	f	176	119	106	97	79	2,62	1,41
	%	30,5	20,6	18,4	16,8	13,7		
16. müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzedeki eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket hazırlarız.	f	173	118	100	103	83	2,66	1,43
	%	30,0	20,5	17,3	17,9	14,4		
17. müze gezisi, sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar.	f	60	53	87	153	224	3,74	1,33
	%	10,4	9,2	15,1	26,5	38,8		
18. müze gezisi, bizim sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışımızı geliştirmektedir.	f	71	55	92	156	203	3,63	1,36
	%	12,3	9,5	15,9	27,0	35,2		
19. müze gezileri, bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır.	f	60	43	86	128	260	3,84	1,34
	%	10,4	7,5	14,9	22,2	45,1		
20. müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgimizi arttırmaktadır.	f	65	48	78	132	254	3,80	1,37
	%	11,3	8,3	13,5	22,9	44,0		

1:Hiç Katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Biraz Katılıyorum, 4:Katılıyorum, 5:Tamamen Katılıyorum

Tablo 2 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki 18 tane maddenin cevaplarının 2,60'ın üzerinde bir aritmetik ortalama sahip olduğu, öğrenci görüşlerinin “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Biraz katılıyorum” gibi cevaplar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %51,3'ü “öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize müze için de uyulacak kuralları hatırlatır” (madde 5) sorusuna Tamamen katıldıkları; %31,7'si “öğretmenimiz gezi öncesinde müze hakkında bizi bilgilendirir” (madde 2) sorusuna Katıldıkları; %20,8'i “öğretmenimiz müze gezisi öncesi müzelerle ilgili ne bildiğimizi sorgular” (madde 1) sorusuna Biraz katıldıkları; %15,8'i “öğretmenimiz müzede yapacağımız etkinliklere yönelik önceden bize bilgi verir (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim çizme, drama yöntemi)” (madde 4) sorusuna Katılmadıkları; %26,5'i “öğretmenimiz gezeceğimiz müze ile ilgili bize, önceden araştırma ödevi verir” (madde 3) sorusuna Hiç katılmadıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplar sonucunda Tablo 2 incelendiğinde 5.madde $\bar{x}=4,03$ ortalama ile en yüksek aritmetik ortalama sahiptir. Buradan öğretmenlerin müze gezisi öncesi müze kuralları üzerinde durdukları söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin genel olarak müze gezisi öncesi öğrencileri

bilgilendirdiği, onlara uyulması gereken kuralları hatırlattıkları ve öğrencileri müze gezilerine hazırlamaya çalıştıkları da söylenebilir.

Öğrencilerin %70,2'si “müze gezilerinin müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yapıldığına” (madde 6) sorusuna; %73,7'si “gezi sırasında müze rehberinin bilgilendirici açıklamalar yaptıklarına (madde 7) sorusuna Katıldıkları ya da Tamamen katıldıkları görülmektedir. Buna göre bu maddelerin aritmetik ortalamalarına baktığımızda $\bar{x}_6=3,90$, $\bar{x}_7=3,97$ olması öğrencilerin bu maddelere Katıldıklarını göstermiştir ($3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20$). Buradan müze rehberlerinin ya da müze yetkililerinin müze gezilerinde önemli bir rol oynadıkları aynı zamanda müze rehberi ya da yetkili bir kişiyle yapılan gezilerin, daha verimli olacağı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin müze gezisi sırasında yapılan etkinliklerle ilgili olan “müze gezisi sırasında gözlemlerimizden hareketle notlar tutarız” (madde 8) sorusuna %22,4'ünün Katıldıkları, %14,9'unun Katılmadıkları; “müze gezisi sırasında dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekeriz” (madde 9) sorusuna %21,8'inin Katıldıkları, %12'sinin Katılmadıkları; “müze gezisi sırasında müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerimizi birbirimiz ile paylaşıyoruz” (madde 10) sorusuna %28,1'inin Katıldıkları, %10,2'sinin Katılmadıkları; “müze gezisi sırasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekânın ya da eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığıyla ilgili düşünceler ortaya koyarız” (madde 11) sorusuna %23,7'sinin Katıldıkları, %14,6'sinin Katılmadıkları görülmektedir. Buna göre bu maddelerin aritmetik ortalamalarına baktığımızda $\bar{x}_8=3,13$, $\bar{x}_9=3,15$, $\bar{x}_{10}=3,50$, $\bar{x}_{11}=3,21$ olması öğrencilerin 8.,9. ve 11. maddelere Biraz katıldıklarını ($2,61 \leq \bar{x} \leq 3,40$) gösterirken; 10. maddeye Katıldıklarını ($3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20$) göstermiştir. Buradan öğrencilerin müzelerde yapabilecekleri etkinliklerin çeşitli nedenlerden dolayı sınırlandırıldığı veya müzelerin yapılandırmacı etkinlik yapılabilecek yerlerinin sınırlı olduğu sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca öğrencilerin müze gezisi sırasında birbirleriyle görüşlerini paylaşmak çabasında oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %43,2'si “müze gezisi sonrasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak gezi sırasındaki gözlemlerimiz ve etkinliklerimiz ile

ilgili bir araştırma ödevi hazırlarız” (madde 12) sorusuna; %52,1’i “müzedeki eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarız” (madde 13) sorusuna; %53’ü “müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız” (madde 14) sorusuna; %51,1’i “müze gezisi sonrası müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarız” (madde 15) sorusuna; %50,5’i “müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde müzedeki eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket hazırlarız” (madde 16) sorusuna Katılmadıklarını ya da Hiç katılmadıkları görülmektedir. Buna göre bu maddelerin aritmetik ortalamalarına baktığımızda $\bar{x}_{12}=2,84$, $\bar{x}_{13}=2,58$, $\bar{x}_{14}=2,56$, $\bar{x}_{15}=2,62$, $\bar{x}_{16}=2,66$ olması öğrencilerin 13. ve 14. maddelere katılmadıklarını ($1,81 \leq \bar{x} \leq 2,60$) gösterirken; 12.,15. ve 16. maddelere Biraz katıldıklarını ($2,61 \leq \bar{x} \leq 3,40$) göstermektedir. Bu verilen ifadeler doğrultusunda, öğrencilere müze gezisi sonrası okullarda ve sosyal bilgiler derslerinde çok fazla etkinlik yapılmadığı söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin %65,3’ü “müze gezisi, sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar” (madde 17) sorusuna; %62,2’si “müze gezisi bizim sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışımızı geliştirmektedir” (madde 18) sorusuna; %67,3’ü “müze gezileri bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır” (madde 19) sorusuna; %66,9’u “müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgimizi arttırmaktadır” (madde 20) sorusuna Katıldıkları ya da Tamamen katıldıkları görülmektedir. Buna göre bu maddelerin aritmetik ortalamalarına baktığımızda $\bar{x}_{17}=3,74$, $\bar{x}_{18}=3,63$, $\bar{x}_{19}=3,84$, $\bar{x}_{20}=3,80$ olması öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu maddelere katıldıklarını göstermiştir ($3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20$). Buradan müze gezilerinin öğrencilerde diğer bilim dallarına olan ilgiyi arttırdığına, öğrencilerin farklı bilgiler kazanmasına ve eleştirel bakış açısı edinmelerine katkı sağladığı söylenebilir.

2.1.SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
1. öğretmenimiz müze gezisi öncesi müzelerle ilgili ne bildiğimizi sorgular.	Kız	268	3,488	1,364	575	,11	,90
	Erkek	309	3,475	1,342			
2. öğretmenimiz gezi öncesinde müze hakkında bizi bilgilendirir.	Kız	268	3,791	1,355	575	,55	,58
	Erkek	309	3,731	1,236			
3. öğretmenimiz gezeceğimiz müze ile ilgili bize, önceden araştırma ödevi verir.	Kız	268	2,746	1,374	575	,07	,94
	Erkek	309	2,737	1,397			
4. öğretmenimiz müzede yapacağımız etkinliklere yönelik önceden bize bilgi verir (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim çizme, drama yöntemi).	Kız	268	3,238	1,430	575	1,01	,31
	Erkek	309	3,116	1,461			
5. öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize müze için de uyulacak kurallar hatırlatır.	Kız	268	4,100	1,281	575	1,21	,22
	Erkek	309	3,970	1,285			
6. müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız.	Kız	268	4,037	1,300	575	2,30	,02
	Erkek	309	3,789	1,278			
7. gezi sırasında müze rehberi bizlere, bilgilendirici açıklamalar yapar.	Kız	268	4,093	1,255	575	2,19	,02
	Erkek	309	3,864	1,243			
8. müze gezisi sırasında gözlemlerimizden hareketle notlar tutarız.	Kız	268	3,182	1,424	575	,86	,38
	Erkek	309	3,084	1,326			
9. müze gezisi sırasında dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekeriz.	Kız	268	3,264	1,443	575	1,69	,09
	Erkek	309	3,058	1,471			
10. müze gezisi sırasında, müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerimizi birbirimiz ile paylaşıyoruz.	Kız	268	3,653	1,299	575	2,46	,01
	Erkek	309	3,381	1,337			
11. müze gezisi sırasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekânın yada eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığınıyla ilgili düşünceler ortaya koyarız.	Kız	268	3,272	1,418	575	,95	,34
	Erkek	309	3,161	1,362			
12. müze gezisi sonrasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemlerimiz ve etkinliklerimiz ile ilgili bir araştırma ödevi hazırlarız.	Kız	268	2,761	1,415	575	-1,28	,20
	Erkek	309	2,912	1,410			
13. müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak hikâyeler yazarız.	Kız	268	2,518	1,366	575	-1,05	,29
	Erkek	309	2,640	1,403			
14. müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız.	Kız	268	2,444	1,376	575	-1,96	,05
	Erkek	309	2,673	1,418			
15. müze gezisi sonrası müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarız.	Kız	268	2,518	1,391	575	-1,69	,09
	Erkek	309	2,718	1,433			
16. müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket hazırlarız.	Kız	268	2,567	1,445	575	-1,48	,13
	Erkek	309	2,744	1,415			
17. müze gezisi, sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar.	Kız	268	3,899	1,321	575	2,65	,00
	Erkek	309	3,605	1,331			
18. müze gezisi, bizim sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışımızı geliştirmektedir.	Kız	268	3,858	1,307	575	3,73	,00
	Erkek	309	3,436	1,388			
19. müze gezileri, bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır.	Kız	268	4,003	1,319	575	2,72	,00
	Erkek	309	3,699	1,354			
20. müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgimizi arttırmaktadır.	Kız	268	3,936	1,329	575	2,22	,02
	Erkek	309	3,682	1,401			

Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 7 madde de cinsiyete göre anlamlı farklılığın olduğu görülürken ($p<0,05$); kalan 13 madde de ise anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Buradan anlamlı farklılığın olmadığı maddelerde cinsiyet'in öğrenci görüşlerinde farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı söylenebilir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, kız öğrencilerin görüşlerinin erkek öğrencilerin görüşlerine göre genel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak erkek öğrencilerin görüşleri müze gezisi sonrası yapılan etkinliklerle ilgili olan maddelerde (12.,13.,14.,15. ve 16.maddeler) kız öğrencilerin görüşlerine göre daha yüksektir.

Tablo 3 incelendiğinde, “müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız” (madde 6) sorusunda kız ve erkek öğrenci görüşlerinin aritmetik ortalamasını incelediğimizde kız öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=4,037$) olduğu; erkek öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=3,789$) olduğu görülmektedir. Aynı şekilde “gezi sırasında müze rehberi bizlere, bilgilendirici açıklamalar yapar” (madde 7) sorusunda da kız ve erkek öğrenci görüşlerinin aritmetik ortalamasının kız öğrenciler için ($\bar{x}=4,093$) olduğu; erkek öğrenciler için ($\bar{x}=3,864$) olduğu görülmektedir. Buna göre kız öğrencilerin 6. ve 7. maddelere yönelik görüşleri erkek öğrencilerin görüşlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi sonucunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{575}=2,30;p<0,05$, $t_{575}=2,19;p<0,05$). Buradan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre müze gezilerinin müze rehberleriyle yapılmasının daha verimli olacağını ifade ettikleri söylenebilir.

Benzer şekilde “müze gezisi sırasında müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerimizi birbirimiz ile paylaşıyoruz” (madde 10) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=3,653$), erkek öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{x}=3,381$). Bu farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi sonucunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{575}=2,46;p<0,05$). Buradan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre müze gezisi sırasında birbirleriyle daha fazla fikir alışverişinde buldukları söylenebilir.

Tablo 3 incelendiğinde, “müze gezisi sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar” (madde 17) sorusunda kız ve erkek öğrenci görüşlerinin aritmetik ortalamasını incelediğimizde kız öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=3,899$) olduğu; erkek öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=3,605$) olduğu görülmektedir. Aynı şekilde “müze gezisi bizim sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışımızı geliştirmektedir” (madde 18) sorusunda da kız ve erkek öğrenci görüşlerinin aritmetik ortalamasının kız öğrenciler için ($\bar{x}=3,600$) olduğu; erkek öğrenciler için ($\bar{x}=3,213$) olduğu görülmektedir. Buna göre kız öğrencilerin 6. ve 7. maddelere yönelik görüşleri erkek öğrencilerin görüşlerine göre daha yüksek olduğu görülür. Bu farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi sonucunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{575}=2,65;p<0,05$, $t_{575}=3,73;p<0,05$). Bu iki maddeden kız öğrencilerin müze gezilerindeki beklentilerinin daha yüksek olmasının etkisi olduğu söylenebilir.

Müze gezileriyle ilgili diğer bir madde de “müze gezileri bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır” (madde 19) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=4,003$), erkek öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{x}=3,699$). Bu farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi sonucunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{575}=2,72;p<0,05$). Buradan müze gezileriyle kız öğrencilerde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincinin erkek öğrencilere göre daha fazla gelişmiş olduğu söylenebilir. Benzer şekilde “müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgimizi arttırmaktadır” (madde 20) sorusunda da kız öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=3,936$), erkek öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{x}=3,682$). Bu farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi sonucunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{575}=2,22;p<0,05$). Buradan müze gezileriyle kız öğrencilerde diğer bilim dallarına olan merakın erkek öğrencilere göre daha fazla arttığı söylenebilir.

2.2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN SINIF DÜZEYİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinde sınıf düzeyine göre farklılığının belirlenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinde Sınıf Düzeyine Göre Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Anket Maddeleri	Sınıf	N	$\bar{X}$	ss	F	p	Anlamlı Farklılık
1. öğretmenimiz müze gezisi öncesi müzelerle ilgili ne bildiğimizi sorgular.	6.Sınıf	183	3,721	1,376	6,52	,00	6-8
	7.Sınıf	242	3,483	1,298			
	8.Sınıf	152	3,190	1,355			
	Toplam	577	3,481	1,351			
2. öğretmenimiz gezi öncesinde müze hakkında bizi bilgilendirir.	6.Sınıf	183	3,923	1,224	4,35	,01	6-8
	7.Sınıf	242	3,789	1,275			
	8.Sınıf	152	3,513	1,366			
	Toplam	577	3,759	1,292			
3. öğretmenimiz gezeceğimiz müze ile ilgili bize, önceden araştırma ödevi verir.	6.Sınıf	183	2,950	1,461	3,55	,02	6-8
	7.Sınıf	242	2,698	1,293			
	8.Sınıf	152	2,559	1,412			
	Toplam	577	2,741	1,386			
4. öğretmenimiz, müzede yapacağımız etkinliklere yönelik önceden bize bilgi verir (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim çizme, drama yöntemi).	6.Sınıf	183	3,431	1,476	5,18	,00	6-8
	7.Sınıf	242	3,128	1,389			
	8.Sınıf	152	2,934	1,463			
	Toplam	577	3,173	1,447			
5. öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize müze için de uyulacak kurallar hatırlatır.	6.Sınıf	183	4,235	1,159	8,10	,00	6-8 7-8
	7.Sınıf	242	4,090	1,218			
	8.Sınıf	152	3,690	1,456			
	Toplam	577	4,031	1,283			
6. müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız.	6.Sınıf	183	4,087	1,125	2,83	,06	-
	7.Sınıf	242	3,847	1,374			
	8.Sınıf	152	3,776	1,333			
	Toplam	577	3,904	1,293			
7. gezi sırasında müze rehberi bizlere, bilgilendirici açıklamalar yapar.	6.Sınıf	183	4,131	1,096	4,07	,01	6-8
	7.Sınıf	242	3,991	1,262			
	8.Sınıf	152	3,743	1,383			
	Toplam	577	3,970	1,253			
8. müze gezisi sırasında gözlemlerimizden hareketle notlar tutarız.	6.Sınıf	183	3,360	1,371	7,52	,00	6-8 7-8
	7.Sınıf	242	3,169	1,363			
	8.Sınıf	152	2,789	1,330			
	Toplam	577	3,130	1,372			
9. müze gezisi sırasında dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekeriz.	6.Sınıf	183	3,453	1,447	5,74	,00	6-7 6-8
	7.Sınıf	242	3,028	1,472			
	8.Sınıf	152	2,993	1,411			
	Toplam	577	3,154	1,460			
10. müze gezisi sırasında, müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerimizi birbirimiz ile paylaşıyoruz.	6.Sınıf	183	3,879	1,137	14,07	,00	6-7 7-8 7-8
	7.Sınıf	242	3,462	1,360			
	8.Sınıf	152	3,131	1,369			
	Toplam	577	3,507	1,325			
11. müze gezisi sırasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, kroki hazırlayarak) tarihi mekanın yada eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığını ilgili düşünceler ortaya koyuyoruz.	6.Sınıf	183	3,360	1,398	1,51	,22	-
	7.Sınıf	242	3,148	1,385			
	8.Sınıf	152	3,138	1,376			
	Toplam	577	3,213	1,388			

Tablo 4'ün Devamı

Anket Maddeleri	Sınıf	N	$\bar{X}$	ss	F	p	Anlamlı Farklılık
12. müze gezisi sonrasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemlerimiz ve etkinliklerimiz ile ilgili bir araştırma ödevi hazırlarız.	6.Sınıf	183	3,114	1,371	5,09	,00	6-7 6-8
	7.Sınıf	242	2,731	1,442			
	8.Sınıf	152	2,690	1,377			
	Toplam	577	2,842	1,413			
13. müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarız.	6.Sınıf	183	2,776	1,406	3,98	,01	6-8
	7.Sınıf	242	2,586	1,376			
	8.Sınıf	152	2,348	1,353			
	Toplam	577	2,584	1,387			
14. müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız.	6.Sınıf	183	2,939	1,422	9,83	,00	6-7 6-8
	7.Sınıf	242	2,413	1,336			
	8.Sınıf	152	2,361	1,402			
	Toplam	577	2,566	1,402			
15. müze gezisi sonrası müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarız.	6.Sınıf	183	2,989	1,437	9,12	,00	6-7 6-8
	7.Sınıf	242	2,475	1,399			
	8.Sınıf	152	2,427	1,340			
	Toplam	577	2,625	1,416			
16. müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket hazırlarız.	6.Sınıf	183	2,896	1,454	3,71	,02	6-7
	7.Sınıf	242	2,528	1,379			
	8.Sınıf	152	2,592	1,457			
	Toplam	577	2,662	1,430			
17. müze gezisi, sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar.	6.Sınıf	183	3,967	1,239	5,93	,00	6-8
	7.Sınıf	242	3,743	1,335			
	8.Sınıf	152	3,467	1,394			
	Toplam	577	3,741	1,333			
18. müze gezisi, bizim sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışımızı geliştirmektedir.	6.Sınıf	183	3,857	1,218	4,88	,00	6-8
	7.Sınıf	242	3,611	1,392			
	8.Sınıf	152	3,394	1,456			
	Toplam	577	3,632	1,366			
19. müze gezileri, bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır.	6.Sınıf	183	4,000	1,208	4,50	,01	6-8
	7.Sınıf	242	3,888	1,351			
	8.Sınıf	152	3,572	1,458			
	Toplam	577	3,840	1,345			
20. müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgisimizi arttırmaktadır.	6.Sınıf	183	3,961	1,298	3,70	,02	6-8
	7.Sınıf	242	3,830	1,372			
	8.Sınıf	152	3,559	1,436			
	Toplam	577	3,800	1,373			

Tablo 4 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde sınıf düzeyine göre farklılığın belirlenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda “öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize, müze için de uyulacak kuralları hatırlatır” (madde 5) sorusunun en yüksek toplam aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir ($\bar{x}=4,031$). Buradan öğretmenlerin müze gezisi öncesi müze kuralları üzerinde durdukları söylenebilir. “müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız” (madde 14) sorusunun ise en düşük toplam aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülür ($\bar{x}=2,566$). Buradan okullarda ve sosyal bilgiler derslerinde müze sonrası yeterince etkinlik yapılmadığı söylenebilir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki

6. ve 11. maddeler dışındaki maddelerin tümü ile sınıf düzeyi açısından anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Anlamlı farklılığın olmadığı 6. ve 11. maddeler için sınıf düzeyinin öğrenci görüşlerinde farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı söylenebilir ($p > 0,05$). Tukey HSD çoklu karşılaştırma analizi sonucunda bilgi toplama formundaki maddelerin tümündeki bu farklılığın 6.sınıf öğrencileri ile 7.sınıf öğrencileri ve 8.sınıf öğrencileri arasında 6.sınıf öğrencileri lehine olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile yukarıda da belirtildiği gibi 6.sınıf öğrenci görüşlerinin bilgi toplama formundaki tüm maddelerde 7.sınıf ve 8.sınıf öğrencilerinin görüşlerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca 7.sınıf öğrencileri ile 8.sınıf öğrencileri arasında olan farklılığın, 7.sınıf öğrencileri lehine olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4 incelendiğinde, müze gezisi öncesi yapılan “öğretmenimiz müze gezisi öncesi müzelerle ilgili ne bildiğimizi sorgular” (madde 1) sorusunda; “öğretmenimiz gezi öncesinde müze hakkında bizi bilgilendirir” (madde 2) sorusunda; “öğretmenimiz gezeceğimiz müze ile ilgili bize, önceden araştırma ödevi verir” (madde 3) sorusunda; “öğretmenimiz, müzede yapacağımız etkinliklere yönelik önceden bize bilgi verir (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim çizme, drama yöntemi)” (madde 4) sorusunda; “öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize, müze için de uyulacak kuralları hatırlatır” (madde 5) sorusunda 6.sınıf öğrenci görüşlerinin daha yüksek olduğu ($\bar{x}_1=3,721$, $\bar{x}_2=3,923$, $\bar{x}_3=2,950$, $\bar{x}_4=3,431$, $\bar{x}_5=4,235$); bu maddelere ilişkin en düşük görüşlerin ise 8.sınıf öğrencilerinin görüşleri olduğu görülmektedir ($\bar{x}_1=3,190$, $\bar{x}_2=3,513$, $\bar{x}_3=2,559$, $\bar{x}_4=2,934$, $\bar{x}_5=3,690$). Buradan 6.sınıf öğrencilerinin 7. ve 8.sınıf öğrencilerine göre müze gezilerine daha hazırlıklı oldukları söylenebilir.

Benzer şekilde, “müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız” (madde 6) sorusunda; “gezi sırasında müze rehberi bizlere, bilgilendirici açıklamalar yapar” (madde 7) sorusunda; “müze gezisi sırasında gözlemlerimizden hareketle notlar tutarız” (madde 8) sorusunda 6.sınıf öğrenci görüşlerinin daha yüksek olduğu ($\bar{x}_6=4,087$, $\bar{x}_7=4,131$, $\bar{x}_8=3,360$); bu maddelere ilişkin en düşük görüşlerin ise 8.sınıf öğrencilerinin görüşleri olduğu görülmektedir ($\bar{x}_6=3,776$, $\bar{x}_7=3,743$, $\bar{x}_8=2,789$). Buradan 6.sınıf öğrencilerinin 7. ve 8.sınıf

öğrencilerine göre müze gezilerini daha verimli geçirdikleri ve müze rehberleriyle yapılan gezilerin kendileri için daha verimli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Tablo 4'ü incelediğimizde, müze gezisi sırasında yapılan etkinlikle ilgili olan “müze gezisi sırasında dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekeriz” (madde 9) sorusunda; “müze gezisi sırasında, müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerimizi birbirimiz ile paylaşıyoruz” (madde 10) sorusunda; “müze gezisi sırasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekanın ya da eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığıyla ilgili düşünceler ortaya koyuyoruz” (madde 11) sorusunda 6.sınıf öğrenci görüşlerinin daha yüksek olduğu ($\bar{x}_9=3,453, \bar{x}_{10}=3,879, \bar{x}_{11}=3,360$); bu maddelere ilişkin en düşük görüşlerin ise 8.sınıf öğrencilerinin görüşleri olduğu görülmektedir ($\bar{x}_9=2,993, \bar{x}_{10}=3,131, \bar{x}_{11}=3,138$). Buradan 6.sınıf öğrencileri arasındaki kurulan iletişimin daha önemli olduğu ve öğrenmede akran desteğine duyulan ihtiyacın daha fazla hissedildiği söylenebilir.

Tablo 4 incelendiğinde, müze gezisi sonrası yapılan etkinlikle ilgili “müze gezisi sonrasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemlerimiz ve etkinliklerimiz ile ilgili bir araştırma ödevi hazırlıyoruz” (madde 12) sorusunda; “müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarız” (madde 13) sorusunda; “müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlıyoruz” (madde 14) sorusunda; “müze gezisi sonrası müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlıyoruz” (madde 15) sorusunda; “müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket hazırlıyoruz” (madde 16) sorusunda; 6.sınıf öğrenci görüşlerinin daha yüksek olduğu ($\bar{x}_{12}=3,114, \bar{x}_{13}=2,776, \bar{x}_{14}=2,939, \bar{x}_{15}=2,989, \bar{x}_{16}=2,896$); bu maddelere ilişkin en düşük görüşlerin ise 16. madde de 7.sınıf öğrencilerinin; diğer maddelerde ise 8.sınıf öğrencilerinin görüşleri olduğu görülmektedir ($\bar{x}_{12}=2,690, \bar{x}_{13}=2,348, \bar{x}_{14}=2,361, \bar{x}_{15}=2,427, \bar{x}_{16}=2,528$). Buradan 8.sınıf öğrencilerinin 6.sınıf öğrencilerine göre o dönemde bu tür etkinlikleri zaman kaybı olarak düşünmeleri, müze gezilerinin kendilerine fayda sağlayacağını

düşünmedikleri ve 8.sınıf öğrencilerinin zamanlarını genelde dersanelerde geçiriyor olmasından dolayı müze sonrası yapılan etkinliklere katılmadıkları söylenebilir.

Benzer şekilde müze gezilerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı ilgilerinin artacağına yönelik olan “müze gezisi, sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar” (madde 17) sorusunda; “müze gezisi, bizim sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışımızı geliştirmektedir” (madde 18) sorusunda; “müze gezileri, bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır”(madde 19) sorusunda; “müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgimizi arttırmaktadır” (madde 20) sorusunda 6.sınıf ve 7.sınıf öğrenci görüşlerinin 8.sınıf öğrenci görüşlerine göre daha yüksek olduğu ($\bar{x}_{17}=3,967$, $\bar{x}_{18}=3,857$, $\bar{x}_{19}=4,00$, $\bar{x}_{20}=3,961$) aynı şekilde bu maddelere ilişkin en düşük öğrenci görüşlerinin 8.sınıf öğrencilerinin görüşleri olduğu görülmektedir ($\bar{x}_{17}=3,467$, $\bar{x}_{18}=3,394$, $\bar{x}_{19}=3,572$, $\bar{x}_{20}=3,559$). Buradan, 6.sınıf ve 7.sınıf öğrencilerinin 8.sınıf öğrencilerine göre müzede gerçekleştirilen sosyal bilgiler öğrenme çalışmalarına daha fazla ilgi duydukları ve bu tür aktivitelere katılmaktan daha fazla keyif aldıkları söylenebilir.

Genel olarak Tablo 4’deki tüm maddeleri incelediğimizde sınıf düzeyi artıka katılma düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Buna sebep olarak da öğrencilerin davranışlarının değişmesi, akran gruplarının etkisi, buldukları sosyal ve ekonomik çevrenin etkisi, annelerin ve babaların tutumları, özellikle 8.sınıf öğrencilerinin yaşamış oldukları sınav kaygısı ve sınav maratonunun etkisi olduğu düşünülebilir.

2.3. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN MÜZEYE GİRME SIKLIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal bilgiler Öğretiminde Müze kullanımına ilişkin görüşlerinde müzeye girme sıklığı açısından farklılığının belirlenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi (One-WayAnova) sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinde Müzeye Gitme Sıklığı Açısından Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Anket Maddeleri	Müzeye Gitme Sıklığı	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Anlamlı Farklılık
1. öğretmenimiz müze gezisi öncesi müzelerle ilgili ne bildiğimizi sorgular.	Yılda bir kez	362	3,472	1,342	,34	,70	-
	Yılda iki kez	138	3,442	1,334			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,597	1,435			
	Toplam	577	3,481	1,351			
2. öğretmenimiz gezi öncesinde müze hakkında bilgi verilir.	Yılda bir kez	362	3,721	1,328	,98	,37	-
	Yılda iki kez	138	3,753	1,207			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,948	1,265			
	Toplam	577	3,759	1,292			
3. öğretmenimiz gezeceğimiz müze ile ilgili bize, önceden araştırma ödevi verir.	Yılda bir kez	362	2,690	1,373	1,73	,17	-
	Yılda iki kez	138	2,724	1,365			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,013	1,464			
	Toplam	577	2,741	1,386			
4. öğretmenimiz, müzede yapacağımız etkinliklere yönelik önceden bize bilgi verir (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim çizme, drama yöntemi).	Yılda bir kez	362	3,107	1,428	1,49	,22	-
	Yılda iki kez	138	3,210	1,472			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,415	1,481			
	Toplam	577	3,173	1,447			
5. öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize müze için de uyulacak kurallar hatırlatır.	Yılda bir kez	362	4,011	1,289	,14	,86	-
	Yılda iki kez	138	4,079	1,214			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	4,039	1,390			
	Toplam	577	4,031	1,283			
6. müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız.	Yılda bir kez	362	3,878	1,302	,69	,49	-
	Yılda iki kez	138	4,014	1,249			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,831	1,331			
	Toplam	577	3,904	1,293			
7. gezi sırasında müze rehberi bizlere, bilgilendirici açıklamalar yapar.	Yılda bir kez	362	3,947	1,282	,54	,57	-
	Yılda iki kez	138	4,065	1,141			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,909	1,309			
	Toplam	577	3,970	1,253			
8. müze gezisi sırasında gözlemlerimizden hareketle notlar tutarız.	Yılda bir kez	362	3,080	1,363	,67	,51	-
	Yılda iki kez	138	3,195	1,392			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,246	1,387			
	Toplam	577	3,130	1,372			
9. müze gezisi sırasında dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekeriz.	Yılda bir kez	362	3,082	1,405	1,32	,26	-
	Yılda iki kez	138	3,231	1,534			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,350	1,570			
	Toplam	577	3,154	1,460			
10. müze gezisi sırasında, müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerimizi birbirimiz ile paylaşıyoruz.	Yılda bir kez	362	3,453	1,329	,85	,42	-
	Yılda iki kez	138	3,615	1,239			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,571	1,454			
	Toplam	577	3,507	1,325			
11. müze gezisi sırasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekanın yada eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığıyla ilgili düşünceler ortaya koyarız.	Yılda bir kez	362	3,132	1,374	1,69	,18	-
	Yılda iki kez	138	3,326	1,346			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,389	1,514			
	Toplam	577	3,213	1,388			

Tablo 5'in Devamı

Anket Maddeleri	Müzeye Gitme Sıklığı	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Anlamlı Farklılık
12. müze gezisi sonrasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemlerimiz ve etkinliklerimiz ile ilgili bir araştırma ödevi hazırlarız.	Yılda bir kez	362	2,781	1,390	,89	,41	-
	Yılda iki kez	138	2,949	1,441			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	2,935	1,472			
	Toplam	577	2,842	1,413			
13. müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarız.	Yılda bir kez	362	2,494	1,354	3,47	,03	a-c
	Yılda iki kez	138	2,615	1,363			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	2,948	1,529			
	Toplam	577	2,584	1,387			
14. müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız.	Yılda bir kez	362	2,447	1,337	3,66	,02	a-b a-c
	Yılda iki kez	138	2,731	1,457			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	2,831	1,550			
	Toplam	577	2,566	1,402			
15. müze gezisi sonrası müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarız.	Yılda bir kez	362	2,571	1,401	,93	,39	-
	Yılda iki kez	138	2,666	1,405			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	2,805	1,504			
	Toplam	577	2,625	1,416			
16. müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket hazırlarız.	Yılda bir kez	362	2,522	1,396	5,31	,00	a-c
	Yılda iki kez	138	2,818	1,440			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,039	1,490			
	Toplam	577	2,662	1,430			
17. müze gezisi sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar.	Yılda bir kez	362	3,665	1,366	1,95	,14	-
	Yılda iki kez	138	3,811	1,270			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,974	1,266			
	Toplam	577	3,741	1,333			
18. müze gezisi bizim sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışımızı geliştirmektedir.	Yılda bir kez	362	3,593	1,379	,41	,66	-
	Yılda iki kez	138	3,681	1,312			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,727	1,410			
	Toplam	577	3,632	1,366			
19. müze gezileri bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır.	Yılda bir kez	362	3,856	1,344	,09	,90	-
	Yılda iki kez	138	3,797	1,324			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,844	1,405			
	Toplam	577	3,840	1,345			
20. müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgisini arttırmaktadır.	Yılda bir kez	362	3,762	1,392	,75	,47	-
	Yılda iki kez	138	3,804	1,392			
	Yılda üç kez ve daha fazlası	77	3,974	1,245			
	Toplam	577	3,800	1,373			

a=Yılda bir kez giderim

b=Yılda iki kez giderim

c=Yılda üç kez ve daha fazla giderim

Tablo 5 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde müzeye gitme sıklığı açısından farklılığın belirlenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda “öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize, müze için de uyulacak kuralları hatırlatır” (madde 5) sorusunun en yüksek toplam aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir ($\bar{x}=4,031$), “müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız” (madde 14) sorusunun ise en düşük toplam aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülür ($\bar{x}=2,566$).

Tablo 5’de görüldüğü gibi yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan bilgi toplama formundaki 13., 14. ve 16. maddeler ile müzeye gitme sıklığı açısından anlamlı farklılığın olduğu tespit edilirken ($p<0,05$); kalan diğer maddeler ile müzeye gitme sıklığı açısından anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Anlamlı farklılığın olmadığı maddeler için müzeye gitme sıklığının öğrenci görüşlerinde farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı söylenebilir.

Diğer yandan anlamlı farklılığı belirlemek için yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma analizi 14. maddedeki seçenekler arasında anlamlı farklılığı bulmada eksik kalmış, bunun yerine LSD çoklu karşılaştırma analizi uygulanmıştır. LSD (LeastSignificantDifference) testi en küçük önemli fark demektir (Efe, Bek, Şahin, 200:51). Tukey HSD ve LSD çoklu karşılaştırma analizleri sonucunda derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki 13., 14. ve 16. maddelerdeki bu farklılığın Yılda bir kez giderim, Yılda iki kez giderim ve Yılda üç kez ve daha fazla giderim arasında Yılda üç kez ve daha fazla giderim lehine olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer bir ifade ile yukarıda da belirtildiği gibi Yılda üç kez ve daha fazla giderim seçeneğini belirten öğrenci görüşlerinin bilgi toplama formundaki 5., 6., 7., 10., 12. ve 19. maddeler hariç diğer maddelerde Yılda bir kez giderim ve Yılda iki kez giderim seçeneğini belirten öğrencilerin görüşlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 5 incelediğinde, “öğretmenimiz müze gezisi öncesi müzelerle ilgili ne bildiğimizi sorgular” (madde 1) sorusunda; “öğretmenimiz gezi öncesinde müze hakkında bizi bilgilendirir” (madde 2) sorusunda; “öğretmenimiz gezeceğimiz müze ile ilgili bize, önceden araştırma ödevi verir” (madde 3) sorusunda; “öğretmenimiz, müzede yapacağımız etkinliklere yönelik önceden bize bilgi verir (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim çizme, drama yöntemi)” (madde 4) sorusunda Yılda üç kez ve daha fazla giderim seçeneği en yüksek aritmetik ortalamalara sahip olduğu görülmektedir ($\bar{x}_1=3,597$, $\bar{x}_2=3,948$, $\bar{x}_3=3,013$, $\bar{x}_4=3,415$). Buradan Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrencilerin çoğunun okul gezileriyle ya da öğretmenleriyle müzeye gittikleri söylenebilir.

Benzer şekilde, “öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize müze için de uyulacak kuralları hatırlatır”(madde 5) sorusunda; “müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız”(madde 6) sorusunda; “gezi sırasında müze rehberi bizlere bilgilendirici açıklamalar yapar”(madde 7) sorusunda Yılda iki kez müzeye giderim seçeneği en yüksek aritmetik ortalamalara sahip olduğu görülmektedir ($\bar{x}_5=4,079$, $\bar{x}_6=4,014$, $\bar{x}_7=4,065$). Buradan Yılda iki kez müzeye giden öğrencilerin çoğu müze gezilerini müzede görevli bir rehber eşliğinde yapılmasının daha verimli olduğunu düşündükleri ve çoğunun okul gezileriyle ya da öğretmenleriyle müzeye gittikleri söylenebilir.

Tablo 5 incelendiğinde, “müze gezisi sırasında gözlemlerimizden hareketle notlar tutarız” (madde 8) sorusunda; “müze gezisi sırasında dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekeriz” (madde 9) sorusunda; “müze gezisi sırasında, müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerimizi birbirimiz ile paylaşıyoruz” (madde 10) sorusunda; “müze gezisi sırasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekanın ya da eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığıyla ilgili düşünceler ortaya koyarız” (madde 11) sorusunda; “müze gezisi sonrasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemlerimiz ve etkinliklerimiz ile ilgili bir araştırma ödevi hazırlarız” (madde 12) sorusunda Yılda iki kez ve Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giderim seçenekleri en yüksek aritmetik ortalamalara sahip olduğu görülmektedir ($\bar{x}_8=3,246$, $\bar{x}_9=3,350$, $\bar{x}_{10}=3,615$, $\bar{x}_{11}=3,389$, $\bar{x}_{12}=2,949$). Buradan Yılda iki kez ve Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrencilerin müze gezisi sırasında ve müze gezisi sonrasında öğrendikleri bilgileri kalıcı hale getirmeye çalıştıkları söylenebilir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi “müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzedeki eserlerden yola çıkarak hikâyeler yazarız” (madde 13) sorusunda; “müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız” (madde 14) sorusunda; “müze gezisi sonrası müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarız” (madde 15) sorusunda; “müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzedeki eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket hazırlarız” (madde 16) sorusunda

Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giderim seçeneği en yüksek aritmetik ortalama sahip olduğu görülmektedir ($\bar{x}_{13}=2,948$, $\bar{x}_{14}=2,831$, $\bar{x}_{15}=2,805$, $\bar{x}_{16}=3,039$). Buradan Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrencilerin müze sonrası yapılan etkinliklere daha fazla katıldıkları ve hazırladıkları materyalleri sunmaktan zevk aldıkları söylenebilir.

Aynı şekilde “müze gezisi sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar” (madde 17) sorusunda; “müze gezisi bizim sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışımızı geliştirmektedir” (madde 18) sorusunda; “müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgimizi arttırmaktadır” (madde 20) sorusunda Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giderim seçeneği en yüksek aritmetik ortalamalara sahip olduğu görülmektedir ($\bar{x}_{17}=3,974$, $\bar{x}_{18}=3,727$, $\bar{x}_{20}=3,974$). Buradan Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrencilerde müze gezilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik hem bilgi açısından hem genel kültür açısından hem de görsellik açısından daha fazla katkısı olduğu söylenebilir. Diğer yandan “müze gezileri bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır” (madde 19) sorusunda Yılda bir kez müzeye giderim seçeneği en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir ($\bar{x}_{19}=3,844$). Buradan yılda en az bir kez müzeye giden öğrencilerde bile tarihi eserleri ve müzelerdeki koleksiyonları koruma bilincinin geliştiği söylenebilir.

3. ÖĞRENCİLERİN MÜZE GEZİLERİNE KATILMAMA NEDENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DAĞILIMI

Araştırmaya katılan öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Müze Gezilerine Katılmama Nedenlerine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı

Anket Maddeleri		1	2	3	4	5	$\bar{x}$	Ss
1. müze gezisi sırasında değerli eşyalarımı kaybedeceğim korkusunu yaşadım.	f	204	69	47	50	53	2,24	1,46
	%	48,2	16,3	11,1	11,8	12,5		
2. müzelerdeki nesnelere anlamakta sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	f	217	97	45	30	34	1,97	1,27
	%	51,3	22,9	10,6	7,1	8,0		
3. müze gezileri çok zamanımı alır.	f	204	89	57	35	38	2,08	1,32
	%	48,2	21,0	13,5	8,3	9,0		

Tablo 6'nın Devamı

Anket Maddeleri		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	Ss
4.müze giriş ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem.	f	191	86	47	42	57	2,26	1,45
	%	45,2	20,3	11,1	9,9	13,5		
5. müze gezilerinin bana bir şey katacağını düşünmediğim için müze gezilerine katılmak istemem.	f	211	87	53	35	37	2,05	1,32
	%	49,9	20,6	12,5	8,3	8,7		
6.müzelerin yeterli koleksiyona sahip olmaması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem.	f	212	94	41	38	38	2,04	1,32
	%	50,1	22,2	9,7	9,0	9,0		
7.eski uygarlıkların yaşamlarını, kültürlerini yansıtan eserlerini görmekten zevk almadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	f	228	89	42	35	29	1,93	1,25
	%	53,9	21,0	9,9	8,3	6,9		
8. müze gezilerinin sosyal bilgiler dersine katkısı olduğunu düşünmüyorum.	f	196	87	48	47	45	2,19	1,39
	%	46,3	20,6	11,3	11,1	10,6		
9. gezecek müzelerin okulumuza uzak olmasından dolayı müze gezilerini katılmak istemem.	f	201	86	63	39	34	2,09	1,30
	%	47,5	20,3	14,9	9,2	8,0		
10. müze gezilerinde edindiğim bilgileri hiçbir yerde kullanamadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	f	200	99	55	35	34	2,06	1,28
	%	47,3	23,4	13,0	8,3	8,0		
11.müze gezisi sırasında öğretmenimle ve müze rehberleriyle sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	f	217	89	53	29	35	1,99	1,28
	%	51,3	21,0	12,5	6,9	8,3		
12.müze gezilerine gönüllü katılmam.	f	219	76	43	43	42	2,08	1,38
	%	51,8	18,0	10,2	10,2	9,9		
13.işbirliğini ve takım ruhuyla çalışmayı sevmediğim için müze gezilerine katılmak istemem.	f	232	81	45	28	37	1,95	1,30
	%	54,8	19,1	10,6	6,6	8,7		
14.ailemin müze gezisine yönelik olumsuz tutumları, müze gezisini katılmak istememde negatif etki eder.	f	244	75	41	33	30	1,88	1,27
	%	57,7	17,7	9,7	7,8	7,1		

1:Hiç Katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Biraz Katılıyorum, 4:Katılıyorum, 5:Tamamen Katılıyorum

Tablo 6'daki veriler ışığında şu bulgulara ulaşılmıştır:

1. “Müze gezisi sırasında değerli eşyalarımı kaybedeceğim korkusunu yaşarım” (madde 1) görüşüne öğrencilerin %11,8'i Katılırken, %16,3'ü Katılmamakta, %11,1'i Biraz katılmaktadır.
2. “Müzelerdeki nesnelere anlamakta sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 2) görüşüne öğrencilerin %7,1'i Katılırken, %22,9'u Katılmamakta, %10,6'sı Biraz katılmaktadır.
3. “Müze gezileri çok zamanımı alır” (madde 3) görüşüne öğrencilerin %8,3'ü Katılırken, %21,0'i Katılmamakta, %13,5'i Biraz katılmaktadır.
4. “Müze giriş ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem” (madde 4) sorusuna öğrencilerin %9,9'u Katılırken, %20,3'ü Katılmamakta, %11,1'i Biraz katılmaktadır.

5. “Müze gezilerinin bana bir şey katacağını düşünmediğim için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 5) sorusuna öğrencilerin %8,3’ü Katılırken, %20,6’sı Katılmamakta, %12,5’i Biraz katılmaktadır.
6. “Müzelerin yeterli koleksiyona sahip olmaması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem” (madde 6) sorusuna öğrencilerin %9,0’u Katılırken, %22,2’si Katılmamakta, %9,7’si Biraz katılmaktadır.
7. “Eski uygarlıkların yaşamlarını, kültürlerini yansıtan eserlerini görmekten zevk almadığım için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 7) sorusuna öğrencilerin %8,3’ü Katılırken, %21,0’i Katılmamakta, %9,9’u Biraz katılmaktadır.
8. “Müze gezilerinin sosyal bilgiler dersine katkısı olduğunu düşünmüyorum” (madde 8) sorusuna öğrencilerin %11,1’i Katılırken, %20,6’sı Katılmamakta, %11,3’ü Biraz katılmaktadır.
9. “Gezilecek müzelerin okulumuza uzak olmasından dolayı müze gezilerini katılmak istemem” (madde 9) sorusuna öğrencilerin %9,2’si Katılırken, %20,3’ü Katılmamakta, %14,9’u Biraz katılmaktadır.
10. “Müze gezilerinde edindiğim bilgileri hiçbir yerde kullanamadığım için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 10) sorusuna öğrencilerin %8,3’ü Katılırken, %23,4’ü Katılmamakta, %13,0’ü Biraz katılmaktadır.
11. “Müze gezisi sırasında öğretmenimle ve müze rehberleriyle sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 11) sorusuna öğrencilerin %6,9’u Katılırken, %21,0’i Katılmamakta, %12,5’i Biraz katılmaktadır.
12. “Müze gezilerine gönüllü katılmam” (madde 12) sorusuna öğrencilerin %10,2’si Katılırken, %18,0’i Katılmamakta, %10,2’si Biraz katılmaktadır.
13. “İşbirliğini ve takım ruhuyla çalışmayı sevmediğim için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 13) sorusuna öğrencilerin %6,6’sı Katılırken, %19,1’i Katılmamakta, %10,6’sı Biraz katılmaktadır.
14. “Ailemin müze gezisine yönelik olumsuz tutumları, müze gezisini katılmak istememde negatif etki eder” (madde 14) sorusuna öğrencilerin %7,8’i Katılırken, %17,7’si Katılmamakta, %9,7’si Biraz katılmaktadır.

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin %24,3’ü “müze gezisi sırasında değerli eşyalarımı kaybedeceğim korkusunu yaşarım” (madde 1) sorusuna; %23,4’ü “müze

giriş ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem” (madde 4) sorusuna; %17,0’si “müze gezilerinin bana bir şey katacağını düşünmediğim için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 5) sorusuna; %21,7’si “müze gezilerinin sosyal bilgiler dersine katkısı olduğunu düşünmüyorum” (madde 8) sorusuna; %20,1’i “müze gezilerine gönüllü katılmam” (madde 12) sorusuna Katıldıkları ya da Tamamen katıldıkları görülmektedir.

Tablo 6’da görüldüğü gibi, öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki maddeleri incelediğimizde öğrencilerin genel olarak maddelere Katılmadıkları ya da Hiç katılmadıkları görülmektedir. Buradan öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin farklı nedenler olabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve müzelerin öğrencilere yönelik çalışmalar yapmaları teşvik etmeleri gerektiği, bu alanla ilgili kurumlar arası işbirliği sağlanması ve öğrencileri müzelere çekmek adına değişik aktiviteler yapmaları gerektiği sonucu çıkartılabilir. Bunun için müzelerdeki etkinliklerin çeşitlendirilmesi, müzelerdeki koleksiyonların artırılması ve öğretmenlerin, öğrencileri müze gezileri konusunda bilinçlendirmeleri gerekmektedir.

3.1. ÖĞRENCİLERİN MÜZE GEZİLERİNE KATILMAMA NEDENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Müze Gezilerine Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılığının Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
1. müze gezisi sırasında değerli eşyalarımı kaybedeceğim korkusunu yaşarım.	Kız	197	2,284	1,403	421	,56	,57
	Erkek	226	2,203	1,515			
2.müzelerdeki nesnelere anlamakta sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	Kız	197	1,862	1,145	421	-1,71	,08
	Erkek	226	2,075	1,375			
3.müze gezileri çok zamanımı alır.	Kız	197	1,954	1,196	421	-1,93	,05
	Erkek	226	2,203	1,418			
4.müze giriş ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem.	Kız	197	2,147	1,390	421	-1,52	,12
	Erkek	226	2,362	1,500			

Tablo 7'nin Devamı

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
5. müze gezilerinin bana bir şey katacağını düşünmediğim için müze gezilerine katılmak istemem.	Kız	197	1,893	1,201	421	-2,35	,01
	Erkek	226	2,194	1,403			
6.müzelerin yeterli koleksiyona sahip olmaması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem.	Kız	197	1,893	1,205	421	-2,19	,02
	Erkek	226	2,177	1,418			
7.eski uygarlıkların yaşamlarını, kültürlerini yansıtan eserlerini görmekten zevk almadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	Kız	197	1,771	1,148	421	-2,45	,01
	Erkek	226	2,070	1,334			
8. müze gezilerinin sosyal bilgiler dersine katkısı olduğunu düşünmüyorum.	Kız	197	2,162	1,440	421	-,39	,69
	Erkek	226	2,216	1,357			
9. gezilecek müzelerin okulumuza uzak olmasından dolayı müze gezilerini katılmak istemem.	Kız	197	2,000	1,199	421	-1,46	,14
	Erkek	226	2,185	1,392			
10. müze gezilerinde edindiğim bilgileri hiçbir yerde kullanamadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	Kız	197	1,964	1,255	421	-1,48	,13
	Erkek	226	2,150	1,311			
11.müze gezisi sırasında öğretmenimle ve müze rehberleriyle sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	Kız	197	1,776	1,097	421	-3,33	,00
	Erkek	226	2,190	1,409			
12.müze gezilerine gönüllü katılmam.	Kız	197	1,959	1,285	421	-1,74	,08
	Erkek	226	2,194	1,459			
13.işbirliğini ve takım ruhuyla çalışmayı sevmeyişim için müze gezilerine katılmak istemem.	Kız	197	1,857	1,241	421	-1,39	,16
	Erkek	226	2,035	1,359			
14.ailemin müze gezisine yönelik olumsuz tutumları, müze gezisini katılmak istememde negatif etki eder.	Kız	197	1,761	1,215	421	-1,93	,05
	Erkek	226	2,000	1,309			

Öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 5., 6., 7. ve 11. maddelerde anlamlı farklılığın olduğu görülürken ($p < 0,05$); kalan diğer maddelerde anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Buradan anlamlı farklılığın olmadığı maddelerde cinsiyet'in öğrenci görüşlerinde farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı söylenebilir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, erkek öğrencilerin görüşlerinin kız öğrencilerin görüşlerine göre genel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer yandan "müze gezisi sırasında değerli eşyalarımı kaybedeceğim korkusunu yaşarım" (madde 1) sorusunda kız ve erkek öğrenci görüşlerinin aritmetik ortalamasını incelediğimizde kız öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x} = 2,284$) olduğu; erkek öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x} = 2,203$) olduğu görülmektedir. Buna göre kız öğrencilerin 1. maddeye yönelik görüşleri erkek öğrencilerin görüşlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Buradan kız öğrencilerin müze gezilerine katılmamasında değerli

eşyalarını kaybedeceği korkusunu erkek öğrencilere göre daha fazla yaşadıkları söylenebilir.

Tablo 7 incelendiğinde “müzelerdeki nesnelere anlamakta sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 2) sorusunda kız ve erkek öğrenci görüşlerinin aritmetik ortalamasını incelediğimizde kız öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=1,862$) olduğu; erkek öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=2,075$) olduğu görülmektedir. Buna göre erkek öğrencilerin 2. maddeye yönelik görüşleri kız öğrencilerin görüşlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. “müze gezileri çok zamanımı alır” (madde 3) sorusunda kız ve erkek öğrenci görüşlerinin aritmetik ortalamasını incelediğimizde kız öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=1,954$) olduğu; erkek öğrencilerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=2,203$) olduğu görülmektedir. Buradan erkek öğrencilerin müze gezilerinin kendilerine bir şey katacağını düşünmedikleri, müze gezilerinin derse yönelik katkısının olmadığını düşündükleri söylenebilir. Nitekim “müze gezilerinin bana bir şey katacağını düşünmediğim için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 5) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=1,893$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,194$) olduğu; “müze gezilerinin sosyal bilgiler dersine katkısı olduğunu düşünmüyorum” (madde 8) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,162$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,216$) olduğu; “müze gezilerinde edindiğim bilgileri hiçbir yerde kullanamadığım için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 10) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=1,964$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,150$) olduğu; “müze gezilerine gönüllü katılmam” (madde 12) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=1,959$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,194$) olduğu görülmektedir. Ayrıca t-testi sonucunda 5. madde de farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{421}=-2,35$; $p<0,05$). Buradan bu maddelerin yukarıdaki maddeyle tutarlı olduğu görülmektedir.

Tablo 7 incelendiğinde, “müze giriş ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem” (madde 4) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,147$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,362$) olduğu; “gezilecek müzelerin okulumuza uzak olmasından dolayı müze gezilerini katılmak istemem” (madde 9) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,000$), erkek

öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,185$) olduğu görülmektedir. Buradan araştırmaya katılan erkek öğrencilerin eğitim gördükleri okulların müzelere uzak olduğu ve erkek öğrencilerin ailelerinin ekonomik açıdan kız öğrencilerin ailelerine göre daha zor durumda oldukları söylenebilir.

Tablo 7’de görüldüğü gibi “müzelerin yeterli koleksiyona sahip olmaması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem” (madde 6) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=1,893$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,177$) olduğu; “eski uygarlıkların yaşamlarını, kültürlerini yansıtan eserlerini görmekten zevk almadığım için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 7) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=1,771$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,070$) olduğu görülmektedir. Buna göre erkek öğrencilerin 6. ve 7. maddelere yönelik görüşleri kız öğrencilerin görüşlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi sonucunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{421}=-2,19;p<0,05$, $t_{421}=-2,45;p<0,05$). Buradan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre tarihi değerlere, eski uygarlıkların kültürel özelliklerine uzak kaldığı ve özellikle erkek öğrenciler için müzelerdeki mevcut koleksiyonların kendilerine cazip gelecek bir çeşitliliğe sahip olmadığı söylenebilir.

Benzer şekilde, “müze gezisi sırasında öğretmenimle ve müze rehberleriyle sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 11) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=1,776$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,190$) olduğu; “işbirliğini ve takım ruhuyla çalışmayı sevmediğim için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 13) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=1,857$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,035$) olduğu görülmektedir. Ayrıca t-testi sonucunda 11. madde de farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{421}=-3,33$; $p<0,05$). Buradan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre müze gezisi sırasında akran gruplarıyla, öğretmenleriyle ve müze rehberleriyle daha fazla sorunlar yaşayabileceği söylenebilir. Müze gezilerine katılmada aile tutumları da etkili olmaktadır. “ailemin müze gezisine yönelik olumsuz tutumları, müze gezisini katılmak istememde negatif etki eder” (madde 14) sorusunda kız öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=1,761$), erkek öğrencilerin görüşlerinin ($\bar{x}=2,000$) olduğu görülmektedir. Buradan müze gezilerine erkek öğrencilerin ailelerinin pek sıcak bakmadığı söylenebilir.

3.2. ÖĞRENCİLERİN MÜZE GEZİLERİNE KATILMAMA NEDENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN SINIF DÜZEYİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde sınıf düzeyine göre farklılığının belirlenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Müze Gezilerine Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşlerinde Sınıf Düzeyine Göre Farklılığının Belirlenmesi için Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Anket Maddeleri	Sınıf	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Anlamlı Farklılık
1. müze gezisi sırasında değerli eşyalarımı kaybedeceğim korkusunu yaşıyorum.	6.Sınıf	120	2,550	1,592	4,15	,01	6-8
	7.Sınıf	153	2,189	1,375			
	8.Sınıf	150	2,046	1,411			
	Toplam	423	2,241	1,463			
2.müzelerdeki nesnelere anlamakta sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	6.Sınıf	120	1,925	1,203	,36	,69	-
	7.Sınıf	153	1,947	1,234			
	8.Sınıf	150	2,046	1,377			
	Toplam	423	1,976	1,276			
3.müze gezileri çok zamanımı alır.	6.Sınıf	120	1,991	1,226	2,30	,10	-
	7.Sınıf	153	1,980	1,243			
	8.Sınıf	150	2,273	1,460			
	Toplam	423	2,087	1,324			
4.müze giriş ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem.	6.Sınıf	120	2,408	1,480	1,49	,22	-
	7.Sınıf	153	2,111	1,315			
	8.Sınıf	150	2,300	1,553			
	Toplam	423	2,262	1,452			
5. müze gezilerinin bana bir şey katacağını düşünmediğim için müze gezilerine katılmak istemem.	6.Sınıf	120	1,950	1,215	,64	,52	-
	7.Sınıf	153	2,058	1,353			
	8.Sınıf	150	2,133	1,369			
	Toplam	423	2,054	1,320			
6.müzelerin yeterli koleksiyona sahip olmaması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem.	6.Sınıf	120	2,058	1,410	,64	,52	-
	7.Sınıf	153	1,954	1,215			
	8.Sınıf	150	2,126	1,377			
	Toplam	423	2,044	1,329			
7.eski uygarlıkların yaşamlarını, kültürlerini yansıtan eserlerini görmekten zevk almadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	6.Sınıf	120	1,875	1,991	,36	,69	-
	7.Sınıf	153	1,908	1,995			
	8.Sınıf	150	2,000	1,365			
	Toplam	423	1,931	1,259			
8. müze gezilerinin sosyal bilgiler dersine katkısı olduğunu düşünmüyorum.	6.Sınıf	120	2,100	1,311	,75	,46	-
	7.Sınıf	153	2,156	1,381			
	8.Sınıf	150	2,300	1,473			
	Toplam	423	2,191	1,395			
9. gezilecek müzelerin okulumuza uzak olmasından dolayı müze gezilerini katılmak istemem.	6.Sınıf	120	2,250	1,397	1,43	,24	-
	7.Sınıf	153	1,980	1,144			
	8.Sınıf	150	2,100	1,384			
	Toplam	423	2,099	1,307			
10. müze gezilerinde edindiğim bilgileri hiçbir yerde kullanamadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	6.Sınıf	120	2,050	1,269	2,24	,10	-
	7.Sınıf	153	1,915	1,202			
	8.Sınıf	150	2,226	1,371			
	Toplam	423	2,063	1,287			
11.müze gezisi sırasında öğretmenimle ve müze rehberleriyle sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem.	6.Sınıf	120	2,033	1,315	,14	,86	-
	7.Sınıf	153	2,013	1,266			
	8.Sınıf	150	1,953	1,297			
	Toplam	423	1,997	1,288			

Tablo 8'in Devamı

Anket Maddeleri	Sınıf	N	$\bar{X}$	ss	F	p	Anlamlı Farklılık
12.müze gezilerine gönüllü katılmam.	6.Sınıf	120	2,125	1,446	1,26	,28	-
	7.Sınıf	153	1,947	1,250			
	8.Sınıf	150	2,193	1,459			
	Toplam	423	2,085	1,384			
13.işbirliğini ve takım ruhuyla çalışmayı sevmediğim için müze gezilerine katılmak istemem.	6.Sınıf	120	1,975	1,305	,18	,83	-
	7.Sınıf	153	1,902	1,239			
	8.Sınıf	150	1,986	1,380			
	Toplam	423	1,952	1,307			
14.ailemin müze gezisine yönelik olumsuz tutumları, müze gezisini katılmak istememde negatif etki eder.	6.Sınıf	120	1,966	1,295	,42	,65	-
	7.Sınıf	153	1,823	1,230			
	8.Sınıf	150	1,893	1,296			
	Toplam	423	1,888	1,271			

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde sınıf düzeyine göre farklılığın belirlenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda 1.madde de anlamlı farklılığın olduğu görülürken ($p < 0,05$); kalan diğer maddelerde anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Yani anlamlı farklılığın olmadığı maddelerde sınıf düzeyinin öğrenci görüşlerinde farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı söylenebilir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, 8.sınıf öğrencilerinin görüşlerinin 6. ve 7.sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre genel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak 6.sınıf öğrencilerinin görüşleri 1., 4., 9., 11. ve 14. maddelerde 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre daha yüksektir.

Tablo 8 incelendiğinde, “müze gezisi sırasında değerli eşyalarımı kaybedeceğim korkusunu yaşarım” (madde 1) sorusunda 6.sınıf öğrenci görüşlerinin 7. ve 8.sınıf öğrenci görüşlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{x} = 2,550$). Buradan müze gezilerinde değerli eşyalarını kaybedeceği korkusunu 6.sınıf öğrencileri daha fazla yaşadıkları için müze gezilerine katılmak istemedikleri söylenebilir.

Diğer yandan “müze gezileri çok zamanımı alır” (madde 3) sorusunda; “müze gezilerinin bana bir şey katacağını düşünmediğim için müze gezilerine katılmak istemem” (madde 5) sorusunda; “müze gezilerinde edindiğim bilgileri hiçbir yerde kullanamadığım için müze gezilerine katılmak istemem (madde 10) sorusunda; “müze gezilerine gönüllü katılmam (madde 12) sorusunda 8.sınıf öğrenci görüşlerinin 6. ve 7.sınıf öğrenci görüşlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{x}_3 = 2,273, \bar{x}_5 = 2,133, \bar{x}_{10} = 2,26, \bar{x}_{12} = 2,193$). Buradan 8. sınıf öğrencilerinin müze

gezilerini faydalı bulmadıkları ve kendilerine katkı sağlamadığını düşüncesi 6. ve 7.sınıf öğrencilerine göre daha fazla olduğu söylenebilir.

4. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DAĞILIMI

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Anket Maddeleri		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	Ss
1. öğrencilerin, müze gezisi öncesinde, müzelerle ilgili ön bilgilerimi sorgularım.	f	-	2	13	39	11	3,90	0,70
	%	-	3,1	20,0	60,0	16,9		
2. öğrencilere, müze gezisinden önce gezilecek müze ile ilgili bilgi veririm.	f	-	2	2	30	31	4,38	0,70
	%	-	3,1	3,1	46,2	47,7		
3. öğrencilere, gezilecek müze ile ilgili önceden araştırma ödevi veririm.	f	1	5	9	27	13	3,70	0,93
	%	1,5	7,7	29,2	41,5	20,0		
4. öğrencilere, müzeyi gezmeden önce, müze içinde uyulacak kuralları hatırlatırım.	f	-	2	1	18	44	4,60	0,68
	%	-	3,1	1,5	27,7	67,7		
5. öğrencilere, müzede yapacakları etkinliklere yönelik önceden bilgi veririm. (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim yöntemi, drama yöntemi)	f	-	4	11	25	25	4,09	0,89
	%	-	6,2	16,9	38,5	38,5		
6. öğrencilerle müze gezisini, müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız.	f	-	2	10	30	23	4,13	0,78
	%	-	3,1	15,4	46,2	35,4		
7. gezi sırasında müze rehberi öğrencilere bilgilendirici açıklamalar yapar.	f	-	2	8	28	27	4,23	0,78
	%	-	3,1	12,3	43,1	41,5		
8. müze gezisi sırasında öğrenciler gözlemlerinden hareketle not tutarlar.	f	1	12	33	14	5	3,15	0,87
	%	1,5	18,5	50,8	21,5	7,7		
9. müze gezisi sırasında öğrenciler dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekerler.	f	7	12	20	19	7	3,10	1,16
	%	10,8	18,5	30,8	29,2	10,8		
10. müze gezisi sırasında öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, kroki hazırlayarak) tarihi mekanın yada eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığıyla ilgili düşünceler ortaya koyarlar.	f	2	6	39	13	5	3,20	0,83
	%	3,1	9,2	60,0	20,0	7,7		
11. müze gezisi sırasında öğrenciler müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerini birbirleri ile paylaşırlar.	f	-	8	36	18	3	3,24	0,72
	%	-	12,3	55,4	27,7	4,6		
12. müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarlar.	f	10	15	28	10	2	2,67	1,01
	%	15,4	23,1	43,1	15,4	3,1		
13. öğrenciler, müze gezisi sonrasında, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemleri ve varsa yaptıkları etkinlikler ile bir araştırma ödevi hazırlarlar.	f	2	4	34	23	2	3,29	0,76
	%	3,1	6,2	52,3	35,4	3,1		
14. müze gezisi sonrası öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarlar.	f	4	19	28	12	2	2,83	0,91
	%	6,2	29,2	43,1	18,5	3,1		
15. müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket yaparlar.	f	12	16	22	13	2	2,64	1,09
	%	18,5	24,6	33,8	20,0	3,1		

Tablo 9'un Devamı

Anket Maddeleri		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	Ss
16. müze gezisi sonrasında katılan öğrencilerle müze ile ilgili etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız.	f	4	7	21	26	7	3,38	1,02
	%	6,2	10,8	32,3	40,0	10,8		
17. yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışlarını geliştirmektedir.	f	1	2	11	37	14	3,93	0,80
	%	1,5	3,1	16,9	56,9	21,5		
18. yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik, yeni ve farklı bilgiler kazanmalarına katkı sağlar.	f	-	2	2	43	18	4,18	0,63
	%	-	3,1	3,1	66,2	27,7		
19. yapılan müze gezileri öğrencilerde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır.	f	-	2	6	30	27	4,26	0,75
	%	-	3,1	9,2	46,2	41,5		
20. yapılan müze gezileri öğrencilerin uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına ilgisini arttırmaktadır.	f	-	1	5	33	26	4,29	0,67
	%	-	1,5	7,7	50,8	40,0		

1:Hiç Katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Biraz Katılıyorum, 4:Katılıyorum, 5:Tamamen Katılıyorum

Tablo 9 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinde bilgi toplama formundaki tüm maddelerin cevaplarının 2,60'ın üzerinde bir aritmetik ortalama sahip olduğu, öğretmenlerin “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Biraz katılıyorum gibi cevaplar üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Ayrıca öğretmenler 1., 2., 4., 5., 6., 7., 11., 18., 19. ve 20. maddelerin “Hiç katılmıyorum” seçeneğine hiç görüş bildirmedikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %60'ının “öğrencilerin müze gezisi öncesinde müzelerle ilgili ön bilgilerini sorgularım” (madde 1) sorusuna; %46,2'sinin “öğrencilere müze gezisinden önce gezilecek müze ile ilgili bilgi veririm” (madde 2) sorusuna; %38,5'inin “öğrencilere müzede yapacakları etkinliklere yönelik önceden bilgi veririm (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim yöntemi, drama yöntemi) (madde 5) sorusuna Katıldıkları; %67,7'sinin “öğrencilere müzeyi gezmeden önce müze içinde uyulacak kuralları hatırlatırım” (madde 4) sorusuna Tamamen katıldıkları; %29,2'sinin “öğrencilere gezilecek müze ile ilgili önceden araştırma ödevi veririm” (madde 3) sorusuna Biraz katıldıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar sonucunda Tablo 9 incelendiğinde 4. madde $\bar{x}=4,60$ ile en yüksek aritmetik ortalama sahiptir. Buradan öğretmenlerin müze gezi gezisi öncesi öğrencileri bilinçlendirmek ve onları müze bilincini kazandırmak amacı içerisinde oldukları söylenebilir. Ayrıca “öğrencilere müzeyi gezmeden önce, müze içinde uyulacak kuralları hatırlatırım” (madde 4) sorusuna öğretmenlerinde, öğrencilerin verdiği cevaba yakın cevaplar

vermiş olmaları öğretmen öğrenci cevapları arasında anlamlı bir tutarlılığın olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin %81,6'sı “öğrencilerle müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız” (madde 6); %84,6'sı “gezi sırasında müze rehberi öğrencilere bilgilendirici açıklamalar yapar” (madde 7) sorusuna Katıldıkları ya da Tamamen katıldıkları görülmektedir. Bu maddelerin aritmetik ortalamalarına baktığımızda $\bar{x}_6=4,13$, $\bar{x}_7=4,23$ olması öğretmenlerin bu maddelere Katıldıklarını ve Tamamen katıldıklarını göstermiştir ($3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20/4,21 \leq \bar{x} \leq 5,00$). Buradan araştırmaya katılan çoğu öğretmenin, müze gezisinin daha verimli olması için bir rehber eşliğinde yapılması gerektiğini ve bu şekilde yapılan gezilerin daha bilgilendirici olabileceğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %50,8'i “müze gezisi sırasında öğrenciler gözlemlerinden hareketle not tutarlar” (madde 8) sorusuna; %30,8'i “müze gezisi sırasında öğrenciler dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekerler” (madde 9) sorusuna; %60'ı “müze gezisi sırasında öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekanın ya da eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığıyla ilgili düşünceler ortaya koyarlar” (madde 10) sorusuna; %55,4'ü “müze gezisi sırasında öğrenciler müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerini birbirleri ile paylaşırlar” (madde 11) sorusuna Biraz katıldıkları görülmektedir. Buna göre bu maddelerin aritmetik ortalamalarına baktığımızda $\bar{x}_8=3,15$, $\bar{x}_9=3,10$, $\bar{x}_{10}=3,20$, $\bar{x}_{11}=3,24$ olması öğretmenlerin bu maddelere Biraz katıldıklarını göstermiştir ($2,61 \leq \bar{x} \leq 3,40$). Buradan araştırmaya katılan öğretmenlerin yarıya yakınının müze gezisi sırasında öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olması için çeşitli etkinlikler düzenledikleri söylenebilir.

Benzer şekilde öğretmenlerin %43,1'i “müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde, müzedeki eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarlar” (madde 12) sorusuna; %52,3'ü “öğrenciler müze gezisi sonrasında, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemleri ve varsa yaptıkları etkinlikler ile bir araştırma ödevi hazırlarlar” (madde 13) sorusuna; %43,1'i “müze gezisi sonrası

öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarlar” (madde 14) sorusuna; %33,8’i “müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde müzedeki eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket yaparlar” (madde 15) sorusuna; %32,3’ü “müze gezisi sonrasında katılan öğrencilerle müze ile ilgili etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız” (madde 16) sorusuna Biraz katıldıkları görülmektedir. Buna göre bu maddelerin aritmetik ortalamalarına baktığımızda $\bar{x}_{12}=2,67, \bar{x}_{13}=3,29, \bar{x}_{14}=2,83, \bar{x}_{15}=2,64, \bar{x}_{16}=3,38$ olması öğretmenlerin bu maddelere Biraz katıklarını göstermiştir ($2,61 \leq \bar{x} \leq 3,40$). Bu verilen ifadeler doğrultusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin yarıya yakınının müze gezisi sonrası öğrencilere gerekli etkinlikleri yaptırdığı söylenebilir.

Tablo 9 incelendiğinde, öğretmenlerin “yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışlarını geliştirmektedir” (madde 17) sorusuna %56,9’unun; “yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik, yeni ve farklı bilgiler kazanmalarına katkı sağlar” (madde 18) sorusuna %66,2’sinin; “yapılan müze gezileri öğrencilerde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır” (madde 19) sorusuna %46,2’sinin; “yapılan müze gezileri öğrencilerin uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına ilgisini arttırmaktadır” (madde 20) sorusuna %50,8’inin Katıldıkları görülmektedir. Buna göre bu maddelerin aritmetik ortalamalarına baktığımızda $\bar{x}_{17}=3,93, \bar{x}_{18}=4,18, \bar{x}_{19}=4,26, \bar{x}_{20}=4,29$ olması öğretmenlerin bu maddelere Katıldıklarını ve Tamamen Katıldıklarını göstermiştir ($3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20 / 4,21 \leq \bar{x} \leq 5,00$). Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun müze gezilerinin öğrencilerde sosyal bilgiler dersinde öğrenme sürecine katkısı olduğunu ve tarihsel düşünme becerisine katkı sağlamış olabileceğini düşündükleri söylenebilir.

4.1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
1. öğrencilerin, müze gezisi öncesinde, müzelerle ilgili ön bilgilerini sorgularım.	Bayan	26	3,884	0,863	63	-,21	,83
	Erkek	39	3,923	0,579			
2. öğrencilere, müze gezisinden önce gezilecek müze ile ilgili bilgi veririm.	Bayan	26	4,576	0,702	63	1,84	,07
	Erkek	39	4,256	0,677			
3. öğrencilere, gezilecek müze ile ilgili önceden araştırma ödevi veririm.	Bayan	26	3,769	1,031	63	0,43	,66
	Erkek	39	3,666	0,868			
4. öğrencilere, müzeyi gezmeden önce, müze içinde uyulacak kuralları hatırlatırım.	Bayan	26	4,615	0,697	63	0,14	,88
	Erkek	39	4,589	0,677			
5. öğrencilere, müzede yapacakları etkinliklere yönelik önceden bilgi veririm. (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim yöntemi, drama yöntemi)	Bayan	26	4,192	0,980	63	0,73	,46
	Erkek	39	4,025	0,842			
6. öğrencilerle müze gezisini, müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız.	Bayan	26	4,115	0,765	63	-,19	,84
	Erkek	39	4,153	0,812			
7. gezi sırasında müze rehberi öğrencilere bilgilendirici açıklamalar yapar.	Bayan	26	4,384	0,803	63	1,29	,20
	Erkek	39	4,128	0,767			
8. müze gezisi sırasında öğrenciler gözlemlerinden hareketle not tutarlar.	Bayan	26	3,423	0,757	63	2,09	,04
	Erkek	39	2,974	0,902			
9. müze gezisi sırasında öğrenciler dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekerler.	Bayan	26	3,269	1,150	63	0,91	,36
	Erkek	39	3,000	1,169			
10. müze gezisi sırasında öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, kroki hazırlayarak) tarihi mekanın yada eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığıyla ilgili düşünceler ortaya koyarlar.	Bayan	26	3,346	0,891	63	1,15	,25
	Erkek	39	3,102	0,787			
11. müze gezisi sırasında öğrenciler müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerini birbirleri ile paylaşırlar.	Bayan	26	3,423	0,808	63	1,61	,11
	Erkek	39	3,128	0,656			
12. müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarlar.	Bayan	26	2,769	0,951	63	0,59	,55
	Erkek	39	2,615	1,066			
13. öğrenciler, müze gezisi sonrasında, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemleri ve varsa yaptıkları etkinlikler ile bir araştırma ödevi hazırlarlar.	Bayan	26	3,346	0,689	63	0,46	,64
	Erkek	39	3,256	0,818			
14. müze gezisi sonrası öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarlar.	Bayan	26	2,923	1,016	63	0,66	,50
	Erkek	39	2,769	0,841			
15. müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket yaparlar.	Bayan	26	2,807	0,980	63	0,97	,33
	Erkek	39	2,538	1,166			
16. müze gezisi sonrasında katılan öğrencilerle müze ile ilgili etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız.	Bayan	26	3,269	1,079	63	-,73	,46
	Erkek	39	3,461	0,995			
17. yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışlarını geliştirmektedir.	Bayan	26	4,000	0,848	63	0,49	,62
	Erkek	39	3,897	0,787			
18. yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik, yeni ve farklı bilgiler kazanmalarına katkı sağlar.	Bayan	26	4,307	0,735	63	1,28	,20
	Erkek	39	4,102	0,552			
19. yapılan müze gezileri öğrencilerde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır.	Bayan	26	4,500	0,761	63	2,13	,03
	Erkek	39	4,102	0,718			
20. yapılan müze gezileri öğrencilerin uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına ilgisini arttırmaktadır.	Kız	26	4,461	0,760	63	1,66	,10
	Erkek	39	4,179	0,601			

Sosyal bilgiler Öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 8. ve 19. madde de cinsiyete göre anlamlı farklılığın olduğu görülürken ($p < 0,05$); diğer maddelerde ise anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Buradan anlamlı farklılığın olmadığı maddelerde cinsiyet'in öğretmen görüşlerinde farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı söylenebilir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, bayan öğretmenlerin görüşlerinin erkek öğretmenlerin görüşlerine göre genel olarak daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin ise 1., 6. ve 16. maddelerde bayan öğretmenlerin görüşlerinden daha yüksektir.

Tablo 10 incelendiğinde, “müze gezisi sırasında öğrenciler gözlemlerinden hareketle not tutarlar” (madde 8) sorusunda öğretmen görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t_{63}=2,09; p < 0,05$). Tablo 10'da görüldüğü gibi 8. madde de bayan öğretmenlerin görüşlerinin erkek öğretmenlerin görüşlerinden daha yüksek olduğu görülür ($\bar{x}=3,423$). Buradan bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre müze gezisi sırasında öğrencilerin not tutma alışkanlıklarına karşı daha fazla olumlu tavır takındıkları söylenebilir.

Tablo 10'da görüldüğü gibi, “yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışlarını geliştirmektedir” (madde 17) sorusunda bayan ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasını incelediğimizde bayan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=4,000$) olduğu, erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=3,897$) olduğu; “yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmalarına katkı sağlar” (madde 18) sorusunda bayan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=4,307$) olduğu, erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=4,102$) olduğu; “yapılan müze gezileri öğrencilerin uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına ilgisini arttırmaktadır” (madde 20) sorusunda bayan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=4,461$) olduğu, erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=4,179$) olduğu görülmektedir. Benzer şekilde “yapılan müze gezileri öğrencilerde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır” (madde 19) sorusunda bayan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=4,500$) olduğu, erkek öğretmenlerin görüşlerinin

aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=4,102$) olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi sonucunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{63}=2,13;p<0,05$). Buradan bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre müze gezilerinin öğrencilerde geçmişe değer vermede, kültürel değerleri korumada daha fazla katkı sağladığına inandıkları söylenebilir.

4.2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN MESLEKİ KIDEM YILINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre farklılığının belirlenmesi için yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinde Mesleki Kıdem Yılına Göre Farklılığın Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları

Anket Maddeleri	Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
1. öğrencilerin, müze gezisi öncesinde, müzelerle ilgili ön bilgilerini sorgularım.	1-10 yıl arası	44	3,954	,680	63	,77	,44
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,809	,749			
2. öğrencilere, müze gezisinden önce gezilecek müze ile ilgili bilgi veririm.	1-10 yıl arası	44	4,340	,680	63	-,72	,47
	11 yıl ve daha fazlası	21	4,476	,749			
3. öğrencilere, gezilecek müze ile ilgili önceden araştırma ödevi veririm.	1-10 yıl arası	44	3,659	,938	63	-,60	,54
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,809	,928			
4. öğrencilere, müzeyi gezmeden önce, müze içinde uyulacak kuralları hatırlatırım.	1-10 yıl arası	44	4,636	,650	63	,62	,53
	11 yıl ve daha fazlası	21	4,523	,749			
5. öğrencilere, müzede yapacakları etkinliklere yönelik önceden bilgi veririm. (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim yöntemi, drama yöntemi)	1-10 yıl arası	44	4,022	,952	63	-,90	,36
	11 yıl ve daha fazlası	21	4,238	,768			
6. öğrencilerle müze gezisini, müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız.	1-10 yıl arası	44	4,136	,765	63	-,03	,97
	11 yıl ve daha fazlası	21	4,142	,853			
7. gezi sırasında müze rehberi öğrencilere bilgilendirici açıklamalar yapar.	1-10 yıl arası	44	4,204	,733	63	-,38	,70
	11 yıl ve daha fazlası	21	4,285	,902			
8. müze gezisi sırasında öğrenciler gözlemlerinden hareketle not tutarlar.	1-10 yıl arası	44	3,045	,745	63	-1,46	,14
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,381	1,071			

Tablo 11'in Devamı

Anket Maddeleri	Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
9. müze gezisi sırasında öğrenciler dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekerler.	1-10 yıl arası	44	3,227	1,117	63	1,20	,23
	11 yıl ve daha fazlası	21	2,857	1,236			
10. müze gezisi sırasında öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekanın yada eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığıyla ilgili düşünceler ortaya koyarlar.	1-10 yıl arası	44	3,204	,733	63	,06	,95
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,190	1,030			
11. müze gezisi sırasında öğrenciler müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerini birbirleri ile paylaşırlar.	1-10 yıl arası	44	3,250	,686	63	,06	,95
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,238	,830			
12. müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarlar.	1-10 yıl arası	44	2,522	,976	63	-1,80	,07
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,000	1,048			
13. öğrenciler, müze gezisi sonrasında, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemleri ve varsa yaptıkları etkinlikler ile bir araştırma ödevi hazırlarlar.	1-10 yıl arası	44	3,318	,707	63	,39	,69
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,238	,889			
14. müze gezisi sonrası öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarlar.	1-10 yıl arası	44	2,795	,929	63	-,44	,65
	11 yıl ve daha fazlası	21	2,904	,889			
15. müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket yaparlar.	1-10 yıl arası	44	2,500	,952	63	-1,57	,12
	11 yıl ve daha fazlası	21	2,952	1,321			
16. müze gezisi sonrasında katılan öğrencilerle müze ile ilgili etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarlar.	1-10 yıl arası	44	3,500	,976	63	1,32	,19
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,142	1,108			
17. yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışlarını geliştirmektedir.	1-10 yıl arası	44	4,000	,715	63	,88	,37
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,809	,980			
18. yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik, yeni ve farklı bilgiler kazanmalarına katkı sağlar.	1-10 yıl arası	44	4,227	,604	63	,78	,43
	11 yıl ve daha fazlası	21	4,095	,700			
19. yapılan müze gezileri öğrencilerde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır.	1-10 yıl arası	44	4,250	,719	63	-,17	,86
	11 yıl ve daha fazlası	21	4,285	,845			
20. yapılan müze gezileri öğrencilerin uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına ilgisini arttırmaktadır.	1-10 yıl arası	44	4,318	,638	63	,44	,66
	11 yıl ve daha fazlası	21	4,238	,768			

Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre farklılığının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre tüm maddelerde anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Buradan mesleki kıdem yılının öğretmen görüşlerinde farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı söylenebilir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, maddelerin yarısında

1-10 yıl arası mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin görüşlerinin 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin görüşlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 11 incelendiğinde, “öğrencilere müze gezisinden önce gezilecek müze ile ilgili bilgi veririm”(madde 2) sorusunda; “öğrencilere gezilecek müze ile ilgili önceden araştırma ödevi veririm”(madde 3) sorusunda; “öğrencilere müzede yapacakları etkinliklere yönelik önceden bilgi veririm (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim yöntemi, drama yöntemi)”(madde 5) sorusunda; “öğrencilerle müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız”(madde 6) sorusunda; “gezi sırasında müze rehberi öğrencilere bilgilendirici açıklamalar yapar”(madde 7) sorusunda; “müze gezisi sırasında öğrenciler gözlemlerinden hareketle not tutarlar”(madde 8) sorusunda; “müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde, müzedeki eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarlar” (madde 12) sorusunda; “müze gezisi sonrası öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarlar” (madde 14) sorusunda; “müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde müzedeki eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket yaparlar” (madde 15) sorusunda; “yapılan müze gezileri öğrencilerde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır” (madde 19) sorusunda 11 yıl ve daha fazla yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşlerinin 1-10 yıl arası mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin görüşlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{x}_2=4,476$, $\bar{x}_3=3,809$, $\bar{x}_5=4,238$, $\bar{x}_6=4,142$, $\bar{x}_7=4,285$, $\bar{x}_8=3,381$, $\bar{x}_{12}=3,000$, $\bar{x}_{14}=2,904$, $\bar{x}_{15}=2,952$, $\bar{x}_{19}=4,285$). Buradan 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin müze gezilerine daha fazla önem verdikleri ve müze gezilerinin öğrencilere çeşitli yönlerden katkı sağladığını düşündükleri söylenebilir.

5. ÖĞRETMENLERİN MÜZE GEZİSİ DÜZENLEMekte YAŞADIĞI SIKINTILARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DAĞILIMI

Araştırmaya katılan öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Müze Gezisi Düzenlemekte Yaşadığı Sıkıntılara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Anket Maddeleri		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	Ss
1. müze gezilerini planlamak çok zamanımı alır.	f	-	6	20	24	15	3,73	0,92
	%	-	9,2	30,8	36,9	23,1		
2. sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle müze gezilerini organize etmekte zorlanırım.	f	-	5	6	24	30	4,21	0,90
	%	-	7,7	9,2	36,9	46,2		
3. müze gezileri sırasında, öğrencileri kontrol altında tutmakta zorlanırım.	f	-	3	13	22	27	4,12	0,89
	%	-	4,6	20,0	33,8	41,5		
4. ders programlarının aksamasına yol açtığı için müze gezisi düzenlemekte sıkıntı yaşıyorum.	f	-	9	18	21	17	3,70	1,01
	%	-	13,8	27,7	32,3	26,2		
5. müze gezisi hakkında deneyimi olmayan birisi için gezi organizasyonu yapmak kolay değildir.	f	-	2	15	32	16	3,95	0,77
	%	-	3,1	23,1	49,2	24,6		
6. okul idaresi yeterince destek vermediği için müze gezilerini düzenlemekten kaçınıyorum.	f	13	14	18	19	1	2,70	1,14
	%	20,0	21,5	27,7	29,2	1,5		
7. müze gezisi öncesi müze rehberi bulmakta sıkıntı yaşıyorum.	f	24	21	14	6	-	2,03	0,98
	%	36,9	32,3	21,5	9,2	-		
8. ulaşım ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılacak öğrenci bulmakta zorluk yaşıyorum.	f	8	15	24	17	1	2,81	1,01
	%	12,3	23,1	36,9	26,2	1,5		
9. gezilecek müzelerin okul çevresine uzak olmasından dolayı müze gezilerini düzenlemek istemem.	f	21	23	11	8	2	2,18	1,11
	%	32,3	35,4	16,9	12,3	3,1		
10. öğrencilerin sorumluluğunu almak istemediğim için müze gezilerini düzenlemekten kaçınıyorum.	f	3	7	12	13	30	3,92	1,22
	%	4,6	10,8	18,5	20,0	46,2		
11. müze gezisi sırasında müze rehberleriyle sıkıntı yaşıyorum.	f	29	29	5	2	-	1,69	0,74
	%	44,6	44,6	7,7	3,1	-		
12. müze gezisi öncesi müze idarelerinden izin almada zorluk yaşıyorum.	f	13	35	13	4	-	2,12	0,80
	%	20,0	53,8	20,0	6,2	-		
13. diğer zümre öğretmenlerinin olumsuz tutumları nedeniyle müze gezilerini düzenlemek istemem.	f	9	23	22	11	-	2,53	0,93
	%	13,8	35,4	33,8	16,9	-		
14. öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması nedeniyle müze gezilerini düzenlemek zordur.	f	1	6	13	24	21	3,89	1,01
	%	1,5	9,2	20,0	36,9	32,3		
15. velilerin olumsuz tutumları, müze gezisini organize etmemde negatif etki eder.	f	4	9	18	25	9	3,40	1,08
	%	6,2	13,8	27,7	38,5	13,8		

1:Hiç Katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Biraz Katılıyorum, 4:Katılıyorum, 5:Tamamen Katılıyorum

Tablo 12'deki veriler ışığında şu bulgulara ulaşılmıştır:

1. “Müze gezilerini planlamak çok zamanımı alır” (madde 1) görüşüne öğretmenlerin %36,9'u Katılırken, %9,2'si Katılmamakta, %30,8'i Biraz katılmaktadır.
2. “Sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle müze gezilerini organize etmekte zorlanırım”(madde 2) görüşüne öğretmenlerin %36,9'u Katılırken, %7,7'si Katılmamakta, %9,2'si Biraz katılmaktadır.

3. “Müze gezileri sırasında, öğrencileri kontrol altında tutmakta zorlanırım” (madde 3) görüşüne öğretmenlerin %33,8’i Katılırken, %4,6’sı Katılmamakta, %20’si Biraz katılmaktadır.
4. “Ders programlarının aksamasına yol açtığı için müze gezisi düzenlemekte sıkıntı yaşarım” (madde 4) görüşüne öğretmenlerin %32,3’ü Katılırken, %13,8’i Katılmamakta, %27,7’si Biraz katılmaktadır.
5. “Müze gezisi hakkında deneyimi olmayan birisi için gezi organizasyonu yapmak kolay değildir” (madde 5) görüşüne öğretmenlerin %49,2’si Katılırken, %3,1’i Katılmamakta, %23,1’i Biraz katılmaktadır.
6. “Okul idaresi yeterince destek vermediği için müze gezilerini düzenlemekten kaçınırım” (madde 6) görüşüne öğretmenlerin %29,2’si Katılırken, %21,5’i Katılmamakta, %27,7’si Biraz katılmaktadır.
7. “Müze gezisi öncesi müze rehberi bulmakta sıkıntı yaşarım” (madde 7) görüşüne öğretmenlerin %9,2’si Katılırken, %32,3’ü Katılmamakta, %21,5’i Biraz katılmaktadır.
8. “Ulaşım ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılacak öğrenci bulmakta zorluk yaşarım” (madde 8) görüşüne öğretmenlerin %26,2’si Katılırken, %23,1’i Katılmamakta, %36,9’u Biraz katılmaktadır.
9. “Gezilecek müzelerin okul çevresine uzak olmasından dolayı müze gezilerini düzenlemek istemem” (madde 9) görüşüne öğretmenlerin %12,3’ü Katılırken, %35,4’ü Katılmamakta, %16,9’u Biraz katılmaktadır.
10. “Öğrencilerin sorumluluğunu almak istemediğim için müze gezilerini düzenlemekten kaçınırım” (madde 10) görüşüne öğretmenlerin %20’si Katılırken, %10,8’i Katılmamakta, %18,5’i Biraz katılmaktadır.
11. “Müze gezisi sırasında müze rehberleriyle sıkıntı yaşarım” (madde 11) görüşüne öğretmenlerin %3,1’i Katılırken, %44,6’sı Katılmamakta, %7,7’si Biraz katılmaktadır.
12. “Müze gezisi öncesi müze idarelerinden izin almada zorluk yaşarım” (madde 12) görüşüne öğretmenlerin %6,2’si Katılırken, %53,8’i Katılmamakta, %20’si Biraz katılmaktadır.

13. “Diğer zümre öğretmenlerinin olumsuz tutumları nedeniyle müze gezilerini düzenlemek istemem” (madde 13) görüşüne öğretmenlerin %16,9’u Katılırken, %35,4’ü Katılmamakta, %33,8’i Biraz katılmaktadır.
14. “Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması nedeniyle müze gezilerini düzenlemek zordur” (madde 14) görüşüne öğretmenlerin %36,9’u Katılırken, %9,2’si Katılmamakta, %20’si Biraz katılmaktadır.
15. “Velilerin olumsuz tutumları, müze gezisini organize etmemde negatif etki eder”(madde 15) görüşüne öğretmenlerin %38,5’i Katılırken, %13,8’i Katılmamakta, %27,7’si Biraz katılmaktadır.

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki 10 tane maddenin cevaplarının 2,60’ın üzerinde bir aritmetik ortalama sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin verdiği cevaplar incelendiğinde 1.maddedeki, 2. maddedeki, 3.maddedeki, 4.maddedeki ve 5.maddedeki “Hiç katılmıyorum” seçeneğine hiç görüş bildirilmediği; aynı şekilde 7.maddedeki, 11.maddedeki, 12.maddedeki ve 13.maddedeki “Tamamen katılıyorum” seçeneğine de hiç görüş bildirilmediği görülmektedir.

Öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan bilgi toplama formundaki “sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle müze gezilerini organize etmekte zorlanırım”(madde 2) sorusuna öğretmenlerin %46,2’si Tamamen katıldıkları; “müze gezileri sırasında, öğrencileri kontrol altında tutmakta zorlanırım” (madde 3) sorusuna %41,5’i Tamamen katıldıkları görülmektedir. Buradan araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları ilköğretim okullarındaki sınıf mevcutlarının kalabalık olduğu söylenebilir.

Tablo 12’de görüldüğü gibi “müze gezisi hakkında deneyimi olmayan birisi için gezi organizasyonu yapmak kolay değildir” (madde 5) sorusuna öğretmenlerin %49,2’sinin Katıldıkları görülmektedir. Buradan araştırmaya katılan çoğu öğretmenin mesleki kıdem yılının düşük olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin, “öğrencilerin sorumluluğunu almak istemediğim için müze gezilerini düzenlemekten kaçınırım” (madde 10) sorusuna %46,2’si Tamamen

katıldıkları görülmektedir. Buradan öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılarının en önemli unsurlardan biri olarak öğrencilerin sorumluluğunu almak istememeleri görülmektedir. Çünkü gezi öncesi, gezi sırasında ve gezi sonrasında öğrencinin bütün güvenliğinden öğretmen sorumludur.

Diğer yandan öğretmenlerin “müze gezisi sırasında müze rehberleriyle sıkıntı yaşarım” (madde 11) sorusuna %44,6’sının Katılmadığı; “müze gezisi öncesi müze idarelerinden izin almada zorluk yaşarım” (madde 12) sorusuna %53,8’inin Katılmadığı görülmektedir. Buradan araştırmaya katılan çoğu öğretmenler ile müze idaresi ve müze rehberleriyle arasında herhangi bir problemin olmadığı söylenebilir.

Tablo 12 incelendiğinde “öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması nedeniyle müze gezilerini düzenlemek zordur” (madde 14) sorusuna öğretmenlerin %36,9’u Katıldıkları görülmektedir. Yine aynı şekilde “velilerin olumsuz tutumları, müze gezisini organize etmemde negatif etki eder (madde 15) sorusuna öğretmenlerin %38,5’i katılmışlardır. Buradan öğretmenlerin görev yaptıklarını okulların sosyo-ekonomik düzeylerinin ve veli tutumlarının birbirinden farklı olduğu söylenebilir.

5.1. ÖĞRETMENLERİN MÜZE GEZİSİ DÜZENLEMekte YAŞADIĞI SIKINTILARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonuçları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Müze Gezisi Düzenlemekte Yaşadığı Sıkıntılara İlişkin Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılığının Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
1. müze gezilerini planlamak çok zamanımı alır.	Bayan	26	3,461	0,760	63	-2,02	,04
	Erkek	39	3,923	0,983			
2. sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle müze gezilerini organize etmekte zorlanırım.	Bayan	26	4,038	0,915	63	-1,28	,20
	Erkek	39	4,333	0,898			
3. müze gezileri sırasında, öğrencileri kontrol altında tutmakta zorlanırım.	Bayan	26	3,923	0,844	63	-1,48	,14
	Erkek	39	4,256	0,909			

Tablo 13'ün Devamı

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
4. ders programlarının aksamasına yol açtığı için müze gezisi düzenlemekte sıkıntı yaşıyorum.	Bayan	26	3,423	1,026	63	-1,89	,06
	Erkek	39	3,897	0,967			
5. müze gezisi hakkında deneyimi olmayan birisi için gezi organizasyonu yapmak kolay değildir.	Bayan	26	3,923	0,796	63	-,25	,79
	Erkek	39	3,974	0,777			
6. okul idaresi yeterince destek vermediği için müze gezilerini düzenlemekten kaçınıyorum.	Bayan	26	2,461	1,066	63	-1,43	,15
	Erkek	39	2,871	1,173			
7. müze gezisi öncesi müze rehberi bulmakta sıkıntı yaşıyorum.	Bayan	26	2,076	0,976	63	0,30	,76
	Erkek	39	2,000	1,000			
8. ulaşım ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılacak öğrenci bulmakta zorluk yaşıyorum.	Bayan	26	2,807	0,849	63	-,05	,96
	Erkek	39	2,820	1,120			
9. gezilecek müzelerin okul çevresine uzak olmasından dolayı müze gezilerini düzenlemek istemem.	Bayan	26	2,307	1,158	63	0,72	,47
	Erkek	39	2,102	1,095			
10. öğrencilerin sorumluluğunu almak istemediğim için müze gezilerini düzenlemekten kaçınıyorum.	Bayan	26	3,692	1,225	63	-1,24	,21
	Erkek	39	4,076	1,222			
11. müze gezisi sırasında müze rehberleriyle sıkıntı yaşıyorum.	Bayan	26	1,884	0,765	63	1,71	,09
	Erkek	39	1,564	0,718			
12. müze gezisi öncesi müze idarelerinden izin almada zorluk yaşıyorum.	Bayan	26	2,000	0,632	63	-1,01	,31
	Erkek	39	2,205	0,893			
13. diğer zümre öğretmenlerinin olumsuz tutumları nedeniyle müze gezilerini düzenlemek istemem.	Bayan	26	2,384	0,982	63	-1,08	,28
	Erkek	39	2,641	0,902			
14. öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması nedeniyle müze gezilerini düzenlemek zordur.	Bayan	26	3,653	1,056	63	-1,56	,12
	Erkek	39	4,051	0,971			
15. velilerin olumsuz tutumları, müze gezisini organize etmemde negatif etki eder.	Bayan	26	3,269	1,002	63	-,79	,43
	Erkek	39	3,487	1,144			

Öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 1 madde de cinsiyete göre anlamlı farklılığın olduğu görülürken ($p < 0,05$); kalan 14 madde için ise anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Buradan anlamlı farklılığın olmadığı maddelerde cinsiyet'in öğretmen görüşlerinde

farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı söylenebilir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, erkek öğretmenlerin görüşlerinin bayan öğretmenlerin görüşlerine göre genel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Bayan öğretmenlerin görüşleri ise 7.,9. ve 11. maddelerde erkek öğretmenlerin görüşlerinden daha yüksektir.

Tablo 13 incelendiğinde, “müze gezilerini planlamak çok zamanımı alır” (madde 1) sorusunda öğretmen görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t_{63}=-2,02;p<0,05$). Tablo 13’de görüldüğü gibi 1. madde de bayan ve erkek öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamasının bayan öğretmenler için ($\bar{x}=3,461$) olduğu; erkek öğretmenler için ($\bar{x}=3,923$) olduğu görülmektedir. Buradan erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre müze gezilerini daha az düzenledikleri söylenebilir.

5.2. ÖĞRETMENLERİN MÜZE GEZİSİ DÜZENLEMekte YAŞADIĞI SIKINTILARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN MESLEKİ KIDEM YILINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre farklılığının belirlenmesi için yapılan bağımsız örneklemeler için t-testi sonuçları Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin Müze Gezisi Düzenlemekte Yaşadığı Sıkıntılara İlişkin Görüşlerinde Mesleki Kıdem Yılına Göre Farklılığının Belirlenmesi için Yapılan t-testi Sonuçları

Anket Maddeleri	Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
1. müze gezilerini planlamak çok zamanımı alır.	1-10 yıl arası	44	3,704	,823	63	-,42	,67
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,809	1,123			
2. sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle müze gezilerini organize etmekte zorlanırım.	1-10 yıl arası	44	4,318	,800	63	1,32	,19
	11 yıl ve daha fazlası	21	4,000	1,095			
3. müze gezileri sırasında, öğrencileri kontrol altında tutmakta zorlanırım.	1-10 yıl arası	44	4,272	,788	63	2,00	,05
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,809	1,030			
4. ders programlarının aksamasına yol açtığı için müze gezisi düzenlemekte sıkıntı yaşıyorum.	1-10 yıl arası	44	3,772	,936	63	,74	,45
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,571	1,164			
5. müze gezisi hakkında deneyimi olmayan birisi için gezi organizasyonu yapmak kolay değildir.	1-10 yıl arası	44	4,113	,689	63	2,48	,01
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,619	,864			

Tablo 14'ün Devamı

Anket Maddeleri	Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	sd	df	t	p
6. okul idaresi yeterince destek vermediği için müze gezilerini düzenlemekten kaçınıyorum.	1-10 yıl arası	44	2,568	1,169	63	-1,43	,15
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,000	1,048			
7. müze gezisi öncesi müze rehberi bulmakta sıkıntı yaşıyorum.	1-10 yıl arası	44	1,818	,869	63	-2,63	,01
	11 yıl ve daha fazlası	21	2,476	1,077			
8. ulaşım ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılacak öğrenci bulmakta zorluk yaşıyorum.	1-10 yıl arası	44	2,840	1,055	63	,29	,77
	11 yıl ve daha fazlası	21	2,761	,943			
9. gezilecek müzelerin okul çevresine uzak olmasından dolayı müze gezilerini düzenlemek istemem.	1-10 yıl arası	44	2,090	1,074	63	-,97	,33
	11 yıl ve daha fazlası	21	2,381	1,203			
10. öğrencilerin sorumluluğunu almak istemediğim için müze gezilerini düzenlemekten kaçınıyorum.	1-10 yıl arası	44	4,136	1,025	63	2,07	,04
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,476	1,503			
11. müze gezisi sırasında müze rehberleriyle sıkıntı yaşıyorum.	1-10 yıl arası	44	1,636	,780	63	-,87	,38
	11 yıl ve daha fazlası	21	1,809	,679			
12. müze gezisi öncesi müze idarelerinden izin almada zorluk yaşıyorum.	1-10 yıl arası	44	2,090	,830	63	-,46	,64
	11 yıl ve daha fazlası	21	2,190	,749			
13. diğer zümre öğretmenlerinin olumsuz tutumları nedeniyle müze gezilerini düzenlemek istemem.	1-10 yıl arası	44	2,500	,927	63	-,47	,63
	11 yıl ve daha fazlası	21	2,619	,973			
14. öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması nedeniyle müze gezilerini düzenlemek zordur.	1-10 yıl arası	44	4,068	,899	63	2,06	,04
	11 yıl ve daha fazlası	21	2,523	1,167			
15. velilerin olumsuz tutumları, müze gezisini organize etmemde negatif etki eder.	1-10 yıl arası	44	3,590	,995	63	2,10	,03
	11 yıl ve daha fazlası	21	3,000	1,183			

Öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 5 madde de mesleki kıdem yılına göre anlamlı farklılığın olduğu görülürken ($p < 0,05$); kalan 10 madde için ise anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Buradan anlamlı farklılığın olmadığı maddelerde mesleki kıdem yılının öğretmen görüşlerinde farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı söylenebilir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, bilgi toplama formundaki 8 madde de 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin görüşlerinin

1-10 yıl arası mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin görüşlerinden daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 14 incelendiğinde, “müze gezisi hakkında deneyimi olmayan birisi için gezi organizasyonu yapmak kolay değildir” (madde 5) sorusunda; “öğrencilerin sorumluluğunu almak istemediğim için müze gezilerini düzenlemekten kaçınıyorum” (madde 10) sorusunda; “öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması nedeniyle müze gezilerini düzenlemek zordur” (madde 14) sorusunda; “velilerin olumsuz tutumları, müze gezisini organize etmemde negatif etki eder” (madde 15) sorularında öğretmen görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t_{63}=2,48;p<0,05,t_{63}=2,07; p<0,05,t_{63}=2,06;p<0,05, t_{63}=2,10;p<0,05$). Tablo 14’de görüldüğü gibi 5.,10.,14. ve 15.maddelerde 1-10 yıl arası mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin görüşlerinin 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin görüşlerinden daha yüksek olduğu görülür ($\bar{x}_5=4,113,\bar{x}_{10}=4,136,\bar{x}_{14}=4,068, \bar{x}_{15}=3,590$). Buradan 1-10 yıl arası mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin müze gezilerini düzenlerken 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerden daha fazla zorluk yaşadıkları ve 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlere göre daha az deneyimi oldukları için bu tür etkinliklerde öğrencilerin sorumluluğu almak istemedikleri söylenebilir.

Diğer yandan “müze gezisi öncesi müze rehberi bulmakta sıkıntı yaşadım” (madde 7) sorusunda öğretmen görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir($t_{63}=-2,63; p<0,05$). Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin görüşlerinin1-10 yıl arası mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin görüşlerinden daha yüksek olduğu görülür ($\bar{x}_7=2,476$). Buradan 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin 1-10 yıl arası mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlere göre müze rehberleriyle birtakım problemler yaşadıkları söylenebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelendiği bu çalışmada, verileri toplama aracı olarak derecelendirilmiş bilgi toplama formları hazırlanmıştır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formlarındaki sorulara verdikleri cevaplarda samimi ve tutarlı oldukları görülmüştür.

2004 yılından itibaren uygulanmaya başlanılan yeni Sosyal Bilgiler öğretim programında müze gezilerine yer verilmiştir. Bu çerçevede araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımı, müze etkinliklerine ve müze gezilerinin katkılarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri çeşitli değişkenlerle değerlendirilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemek konulu araştırmanın bulgularından aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki maddelerin çoğunun $\bar{x}=2,60$ 'ın üzerinde bir ortalama üzerinde bir aritmetik ortalama sahip olduğu, öğrenci görüşlerinin “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Biraz katılıyorum” gibi cevaplar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırmada, öğrencilerin müze gezisi öncesi öğretmenleri tarafından müze kuraları hakkında bilgilendirildikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda “öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize müze için de uyulacak kuralları hatırlatır”(madde 5) sorusunun en yüksek aritmetik ortama sahip olduğu görülmektedir($\bar{x}=4,03$).
- Öğrencilerin, müze rehberleriyle ya da müze yetkilisiyle yapılan müze gezilerinin daha verimli geçtiğini düşündükleri görülmüştür.
- Öğrenciler, müze gezisi sırasında yapılan etkinliklerle ilgili 8., 9., ve 11. maddelere Biraz katıldıkları ($2,61 \leq \bar{x} \leq 3,40$); 10. Maddeye Katıldıkları ($3,41 \leq \bar{x} \leq 4,20$) görülmüştür. Bu duruma, öğrencilerin müze gezilerinde

yapabilecekleri çeşitli etkinliklerin yetkililer tarafından sınırlandırılması ya da müzelerdeki elverişli yerlerin sınırlı olması neden olmuş olabilir.

- Araştırmaya katılan öğrenciler, müze gezisi sonrası okullarda ve sosyal bilgiler derslerinde yeteri kadar etkinlik yapılmadığını belirtmişlerdir.
- Öğrenciler, müze gezilerinin bilgi, görsellik ve genel kültür açısından kendilerine katkı sağladığına, değişik bilim dallarına olan ilginin arttırdığına ve sosyal bilgiler derslerinde müzelerin kullanılmasının önemli olduğuna inandıkları görülmüştür.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlar, daha önceki çalışmalarla paralellik göstermektedir(Yılmaz, Kaya ve Çolak,2009; Filiz,2010; Koçak,2010). Örneğin Koçak(2010)'ın çalışmasında müze gezisi öncesi, müze gezisi esnası, müze gezisi sonrası yapılan etkinliklere yönelik öğrenci görüşlerine bakıldığında bütün maddelere verilen cevapların $\bar{x}=2,60$ 'ın üzerinde olumlu katılımın olduğu öğrencilerin genelde “Orta düzeyde katılıyorum”, “Ortanın üstünde katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” gibi cevaplar üzerinde yoğunlaştıkları görülmüştür. Koçak(2010) çalışmasında, öğretmenlerin birçoğunun (%76,8) müze içindeki uyulması gereken kuralları hatırlattığı; öğrencilerin genel olarak müzelerdeki etkinlik yapabilecek yeteri kadar alan olmadığından şikayet ettikleri; müze rehberi eşliğinde yapılan gezilerin daha bilgilendirici olduğu ve müze gezilerinin öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirdiği görülmüştür. Benzer şekilde Filiz (2010)'ın yapmış olduğu çalışmada, müze etkinlikleri ve nesnelere iletişime geçen ve doğrudan inceleme yapma olanağı bulan öğrencilerin yaşadıkları heyecan ve şaşkınlık duygusu ile birlikte merak etmeye başladıkları ve öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik ilgilerinin arttırdığı görülmüştür. Aynı şekilde Yılmaz, Kaya ve Çolak (2009)'ın yapmış oldukları çalışmada, öğrenciler panoramik müzenin görsel olmasından dolayı okuduklarından daha akılda kalıcı bilgiler verdiğini, bazıları da daha önceden edindikleri bilgilerine katkıda bulunduğunu, bu yönüyle de derslerinde faydalı olacağını belirttikleri görülmüştür.

- Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 7 madde de cinsiyete göre anlamlı farklılığın olduğu görülürken($p<0,05$); kalan 13 madde de ise anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür($p>0,05$).

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin görüşlerinin erkek öğrencilerin görüşlerine göre daha yüksek olduğu görülürken; erkek öğrencilerin görüşlerinin müze gezisi sonrası yapılan etkinliklerle ilgili olan maddelerde(12.,13.,14.,15. ve 16.maddeler) kız öğrencilerin görüşlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu duruma erkek öğrencilerin müze gezisi sırasında yapılan etkinliklerden etkilenecek müze sonrası yapılan etkinliklere katılmada daha istekli olması neden olmuş olabilir.

- Araştırmaya katılan kız öğrenciler erkek öğrencilere göre müze gezilerinin müze rehberleri ya da müze yetkilileri eşliğinde yapılmasının daha verimli olacağını düşündüklerine; kız öğrencilerin müze gezilerinden beklentilerinin daha yüksek olduğuna; kız öğrencilerin tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincinin daha fazla gelişmiş olduğuna; kız öğrencilerin müze gezisi sonrası diğer bilim dallarına olan merakının daha fazla arttığına ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlara göre, cinsiyet'in sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde önemli bir değişken olduğu görülmektedir. Araştırma verilerini elde etmek için derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki tüm maddelerin sonuçlarını incelediğimizde belirli maddeler hariç kız öğrencilerin müze gezilerine, müze etkinliklerine ve müzelerin kullanılmasına yönelik görüşlerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Buradan müze gezilerinde yapılacak olan etkinliklerde tüm öğrencilerin aktif katılımının sağlanması, erkek öğrencilerin müze gezilerine yönelik düşünceleri üzerinde durulması gerekmektedir.

- Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde sınıf düzeyine göre farklılığının belirlenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki 6. ve 11. maddeler dışındaki maddelerin tümü ile sınıf düzeyi açısından anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür($p<0,05$). Tukey HSD çoklu karşılaştırma analizi sonucunda bilgi toplama formundaki maddelerin tümündeki bu farklılığın 6.sınıf öğrencileri ile 7.sınıf öğrencileri ve 8.sınıf öğrencileri arasında 6.sınıf öğrencileri lehine olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile yukarıda da belirtildiği gibi 6.sınıf öğrenci görüşlerinin bilgi toplama

formundaki tüm maddelerde 7.sınıf ve 8.sınıf öğrencilerinin görüşlerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

- Araştırmaya katılan 6.sınıf öğrencilerinin 7.sınıf ve 8.sınıf öğrencilerine göre müze gezilerini daha verimli geçirdiklerine ve müze rehberleri ya da müze yetkilileri eşliğinde yapılan müze gezilerinin kendileri için daha verimli olduğunu düşündüklerine ulaşılmıştır. Araştırmada, müze gezileri sırasında yapılan etkinliklerde özellikle 6.sınıf öğrencileri için akran desteğine duyulan ihtiyacın gerekli olduğu görülmüştür.
- Araştırmaya katılan 8.sınıf öğrencilerinin müze gezisi sonrası yapılan etkinliklere 6.sınıf ve 7.sınıf öğrencilerine göre yeterince katılmadıklarına ve müze gezilerinin kendilerine yarar sağlamadığını düşündüklerine ulaşılmıştır. Buna sebep olara 8.sınıf öğrencilerinin yaşamış oldukları sınav kaygısı, müze gezilerini o dönemde zaman kaybı olarak düşünmüş olmaları neden olabilir.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlara göre, sınıf düzeyinin sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde önemli bir değişken olduğu görülmektedir. Araştırma verilerini elde etmek için hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki tüm maddelerin sonuçlarını incelediğimizde 6.sınıf öğrencilerinin müze gezilerine, müze etkinliklerine ve müzelerin kullanılmasına yönelik görüşlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. 6.sınıf öğrencileri bu dönemde özellikle akran grubuyla kurdukları iletişim sayesinde bu tür etkinliklerden daha fazla keyif aldıkları ve bu tür etkinliklere daha fazla katılmak istedikleri görülmektedir. Araştırma kapsamında 8.sınıf öğrencilerinin yaşamış oldukları sınav kaygısı, sınavı kendileri için bir dönüm noktası olarak görmeleri ve bu tür etkinliklerin kendileri için zaman kaybı olarak ya da herhangi bir katkı sağlamadığını düşündüklerinden dolayı bu tür etkinliklere pek katılmadıkları görülmektedir.

- Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinin müzeye gitme sıklığı açısından farklılığının belirlenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki 13., 14. ve 16. maddeler ile müzeye gitme sıklığı açısından anlamlı farklılığın olduğu tespit edilirken ($p < 0,05$); kalan diğer maddeler ile müzeye gitme sıklığı açısından anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir

($p>0,05$).Araştırma içerisinde anlamlı farklılığı belirlemek için yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma analizi bazı maddeler için anlamlı farklılığı bulmada eksik kalmış, bunun yerine LSD çoklu karşılaştırma analizi uygulanmıştır. Tukey HSD ve LSD çoklu karşılaştırma analizleri sonucunda bilgi toplama formundaki 13., 14. ve 16. Maddelerdeki bu farklılığın Yılda bir kez giderim, Yılda iki kez giderim ve Yılda üç kez ve daha fazla giderim arasında Yılda üç kez ve daha fazla giderim lehine olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile yukarıda da belirtildiği gibi Yılda üç kez ve daha fazla giderim seçeneğini belirten öğrencilerin görüşlerinin bilgi toplama formundaki 5., 6., 7., 10., 12. ve 19.maddeler hariç diğer maddelerde Yılda bir kez giderim ve Yılda iki kez giderim seçeneğini belirten öğrencilerin görüşlerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

- Araştırmaya katılan öğrencilerden Yılda iki kez ve Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giderim seçeneğini belirten öğrencilerin genellikle müze gezilerine okul gezileriyle ya da öğretmenleriyle gittiklerine; bu öğrencilerin müze rehberleri veya müze yetkilileri eşliğinde yapılan gezilerin daha verimli olduğunu düşündüklerine; müze gezisi sırasında veya müze gezisi sonrası yapılan etkinliklere daha fazla katıldıklarına ve bu tür etkinliklere katılmaktan zevk aldıklarına; müze gezilerinin sosyal bilgiler dersine çeşitli yönlerden katkı sağladığına; bu gruptaki öğrencilerde tarihi eserleri ve müzelerdeki koleksiyonları koruma bilincinin daha fazla geliştiğine ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlara göre, müzeye gitme sıklığının Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinde önemli bir değişken olduğu görülmektedir. Araştırma verilerini elde etmek için hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki tüm maddelerin sonuçlarını incelediğimizde belirli maddeler hariç Yılda üç kez ve daha fazla giderim seçeneğinden görüş belirten öğrenci görüşlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca Yılda iki kez ve Yılda üç kez müzeye giden öğrencilerin çoğunlukla kız öğrenciler ve 6.sınıf veya 7.sınıf öğrencileri olduğu düşünülmektedir.

- Öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki maddeleri incelediğimizde öğrencilerin genel olarak maddelere

Katılmadıkları ya da Hiç katılmadıkları görülmektedir. Buradan öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin farklı nedenler olabileceği düşünülmüştür.

- Öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 5., 6., 7. ve 11. maddelerde anlamlı farklılığın olduğu görülürken ($p < 0,05$); kalan diğer maddelerde anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, erkek öğrencilerin görüşlerinin kız öğrencilerin görüşlerine göre genel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, kız öğrencilerin müze gezilerine katılmamasında değerli eşyalarını kaybedeceği korkusunu erkek öğrencilere göre daha fazla yaşadıkları, erkek öğrencilerin müze gezilerinin kendilerine bir şey katacağını düşünmedikleri, müze gezilerinin derse yönelik katkısının olmadığını düşündükleri, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre tarihi değerlere, eski uygarlıkların kültürel özelliklerine uzak kaldığı ve özellikle erkek öğrenciler için müzelerdeki mevcut koleksiyonların kendilerine cazip gelecek bir çeşitliliğe sahip olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

- Öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde sınıf düzeyine göre farklılığın belirlenmesi için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre 1.madde de anlamlı farklılığın olduğu görülürken ($p < 0,05$); kalan diğer maddelerde anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Burada, 1.maddeye yapılan istatistik sonuçlarını incelediğimizde, 6.sınıf öğrencilerinin müzelerde değerli eşyalarını kaybedeceği korkusunu daha fazla yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca 8.sınıf öğrencilerinin müze gezilerini faydalı bulmadıkları ve kendilerine katkı sağlamadığı düşüncesi 6. ve 7.sınıf öğrencilerine göre daha fazladır.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerine ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerine incelediğimizde genel olarak öğrenci cevapları arasında tutarlı bir sonucun elde edildiği görülmektedir. Araştırmayı incelediğimizde özellikle erkek öğrencilerin ve

8.sınıf öğrencilerinin müze gezilerine, müze etkinliklerine ve müzelerin kullanılmasına yönelik görüşlerinin olumsuz olduğu görülmektedir.

- Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki maddelerin tamamının $\bar{x}=2,60$ 'ın üzerinde bir ortalama üzerinde bir aritmetik ortalama sahip olduğu, öğretmen görüşlerinin “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Biraz katılıyorum” gibi cevaplar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırmada, öğretmenlerin müze gezisi öncesi öğrencileri müze kuraları hakkında bilgilendirdikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda “öğrencilere müzeyi gezmeden önce, müze içinde uyulacak kuralları hatırlatırım”(madde 4) sorusunun en yüksek aritmetik ortama sahip olduğu görülmektedir($\bar{x}=4,60$).
- Araştırmaya katılan çoğu öğretmen, müze gezisinin daha verimli olması için bir rehber eşliğinde yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenlerin yarıya yakınının müze gezisi sırasında öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olması için çeşitli etkinlikler düzenledikleri görülmektedir. Çoğu öğretmen, müze gezilerinin öğrencilerde sosyal bilgiler dersine yönelik öğrenme sürecine katkısı olduğunu ve tarihsel düşünme becerisine katkı sağlamış olabileceğini belirtmiştir.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlar, daha önceki çalışmalarla paralellik göstermektedir (Ata,2002; Güleç ve Alkış,2003). Örneğin Ata(2002)'nin yapmış olduğu çalışmada öğretmenler, müze ortamlarının eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin olumlu düşüncede olduklarını ifade ettikleri, tarih konularını müzeleri ve tarihi yerleri gezdirerek öğretmenin bilgiyi daha kalıcı yapacağını görüşünde bulduklarını görülmektedir. Güleç ve Alkış(2003)'in yapmış olduğu çalışmada da öğretmenler, özellikle müze çalışanlarından eğitim için uygun ortam hazırlamalarını, öğrencilerle ilgilenmelerini ve öğrencilerin düzeyine uygun olacak şekilde açıklama yapmalarını istemektedirler. Ayrıca öğretmenler, müzelerde çeşitli etkinlikler düzenlenmesini ve bazı etkinliklerde öğrencilerden yardım istenmesini, öğretmen ve öğrencilere müzede etkinlik yapabilme fırsatı verilmesini, film, slayt gösterileri, animasyon, drama, öykü anlatma vb. etkinliklerin yapılmasını, öğrenci ve öğretmenlerin de drama içinde yer almasını istedikleri belirtilmiştir.

- Sosyal bilgiler Öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinde cinsiyete göre farklılığının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 8. ve 19. madde de cinsiyete göre anlamlı farklılığın olduğu görülürken($p<0,05$); kalan maddelerde ise anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür($p>0,05$). Burada, müze gezisi sırasında bayan öğretmenlerin öğrencilerin not tutma alışkanlığına karşı erkek öğretmenlere göre daha olumlu bir tavır takındıkları ve müze gezilerinin öğrencilerde geçmişe değer vermede, kültürel değerleri korumada daha fazla katkı sağladığına inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre farklılığının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki tüm maddelerde anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir($p>0,05$). Fakat maddeleri incelediğimizde 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin müze gezilerine daha önem verdikleri, müze gezilerinden elde edilen bilgilerin daha kalıcı olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formundaki 10 tane maddenin cevaplarının 2,60'ın üzerinde bir aritmetik ortalama sahip olduğu, bu maddelere ilişkin öğretmen görüşlerinin “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Biraz katılıyorum” gibi cevaplar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırmada öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılarının en başında görev yaptıkları ilköğretim okullarındaki sınıf mevcutlarının kalabalık olduğu sonucuna; araştırmaya katılan çoğu öğretmenin mesleki kıdem yılının düşük olduğuna; müze gezilerinde öğrencilerin sorumluluğunu almak istemediklerinden müze gezilerini düzenlemekten kaçındıklarına; öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeylerinin ve veli tutumlarının farklı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.
- Öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 1 madde de cinsiyete göre anlamlı farklılığın olduğu

görülürken($p<0,05$); kalan 14 madde için ise anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür($p>0,05$). Aynı zamanda araştırmaya katılan erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre müze gezilerini daha az düzenlediği görülmektedir.

- Öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılara ilişkin görüşlerinde mesleki kıdem yılına göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre 5 madde de mesleki kıdem yılına göre anlamlı farklılığın olduğu görülürken($p<0,05$); kalan 10 madde için ise anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür($p>0,05$). Araştırmaya katılan 1-10 yıl arası mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerin, müze gezilerini düzenlerken 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlerden daha fazla zorluk yaşadıkları görülmektedir. Fakat 11 yıl ve daha fazla kıdem yılına sahip öğretmenlerin müze gezisi sırasında 1-10 yıl arası mesleki kıdem yılına sahip öğretmenlere göre müze rehberleriyle problemler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

Öğretmenler müze gezi öncesinde, yapılacak gezi ile ilgili gezi öncesi, gezi sırasını ve sonrasını iyi bir şekilde planlamalı ve gereken bilgileri öğrencilere verip müze ile ilgili kuralları hatırlatmalıdır.

Müze gezisi sırasında öğrencileri bilgilendirecek kişilerin alanında kendini geliştirmiş kişiler olması gerekmektedir.

Müze gezisi sırasında yapılan etkinliklere daha fazla katılım olması için, müzelerde öğrencilerin etkinlik yapabilecekleri alanların genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımının faydasının tespiti için müze gezisi sonrası öğrencilere çeşitli etkinlikler, araştırma ödevleri yaptırılmalı ve öğretmenler öğrencilerle birlikte müze gezisindeki etkinliklerle ilgili sergiler düzenlemelidir.

Müzelerin nesnelere koruma ve sergileme sorumluluğunun yanında eğitim görevlerini yerine getirebilecekleri birimler oluşturulmalıdır.

Okullarda, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretim müfredatı üzerinde değişikliğe gidilmelidir.

Müze ile eğitim sürecinin 7. Sınıf sosyal bilgiler ve özellikle 8. Sınıf inkılâp tarihi ve Atatürkçülük derslerinin konu ve kazanımları daha yoğun bir şekilde ilişkilendirilmeye çalışılmalıdır.

Ülkemizde müzelerden; müzelere planlı gezilerin düzenlenememesi, müzelerin eğitim amaçlı kullanılmaması, ulaşımın ücretli olması ve sınıfların kalabalık olması sebeplerinden dolayı yeterince faydalanılmadığı düşünülerek müze etkinliklerinin çoğaltılması gerekmektedir.

Öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenleri araştırılarak, müze gezilerine katılmaları çeşitli çalışmalar, etkinlikler yapılmalıdır.

Müzeler Haftasında müzelerdeki koleksiyonların veya tarihi minyatürlerin okullarda sergilenerek öğrencilerin müzelere ilgisinin artırılması sağlanmalıdır.

Sosyal Bilgiler öğretiminde müzelerin kullanılması, müze gezilerinin ya da müze etkinliklerinin düzenlenmesi için okul ile veliler arasında işbirliği sağlanılmaya çalışılmalıdır.

Müzelerin sosyal bilgiler eğitiminde etkili olarak kullanılabilmesi için öncelikle eğitim fakültelerinde lisans düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının Müze Eğitimi ve Uygulamaları dersinde uygulamalı projeler yapmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O., Önder, A. ve Kamaraj, I. (2009) Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı Projesi: İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara Örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 25(1), 103-117.
- Açıkgöz, K.Ü. (2008). *Aktif Öğrenme*(10.Baskı). İstanbul: Biliş Yayıncılık.
- Akengin, Ç. (2011). *İlköğretim 6.Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Müze Kaynaklı İşbirliğine Dayalı Öğretim Yönteminin Öğrenci Kazanımlarına Etkisi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akmehmet, T.K (2001), Müzelerin Okul Eğitimine Katkıları, *Yöret Postası*. Sayı 16.
- Akmehmet, T. K. (2008). Müzelerin Tarih Öğretiminde Nesne Merkezli Eğitim Etkinlikleriyle Kullanılması ve İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 37, No 180, 50-67.
- Akurgal, E. (1998). *Anadolu Kültür Tarihi*. Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- Arı, Ç. (2010). *Müze Bilinci Öğrenme Alanı Etkinliklerinin Gerçekleşebilirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Atagök, T. (1999). *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.
- Atagök, T. (2000). *Türkiye'de Müzecilik*. Cumhuriyetin Renkleri ve Biçimleri. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları. 212-221.
- Atagök, T. (2005). "Müze Eğitimi ve Sanatlar" Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü. Ed. İnci San, A. Çakır İlhan. Ankara: Natürel Yayınevi.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin "Müze Eğitimine" İlişkin Görüşleri*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ataman, A.(Ed.). (2004). *Gelişim ve Öğrenme*(2.Baskı), Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Baykan, Ö. Z. (2007). *2005 ve 2006 İlköğretim Programlarının "Müze Eğitimi", Açısından Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bozdoğan, E. A. (2007). *Bilim ve Teknoloji Müzelerinin Fen Öğretimindeki Yeri ve Önemi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005) *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*(1.Baskı). Ed. Vedat Özsoy. Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları Varan Matbaacılık.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*(2.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık 2. Baskı Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*(12.Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Çulha, B. (2006). *Tarihsel Mekanlarda Keşfederek Öğrenme Yoluyla Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Öğrenci Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Daşdemir, L. (2002). Atatürk'ün Afyonkarahisar Ziyaretleri. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Demirboğa, E. (2010). *Sanal Müze Ziyaretlerinin Öğrencilerin Bilişsel ve Duyuşsal Kazanımları Üzerindeki Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ekelik, G. H. (2010). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Müze Faaliyetlerinin Programlanması (Konya Müzeleri Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Ermış, B. (2010). *İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersinde "Üç Boyutlu Sanal Müze Ziyareti" Etkinliğine İlişkin Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin İletişimsel Boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt XVII, Sayı 1, 63-78.
- Hooper, E.-Greenhill (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi*. Çev. Meltem Öрге Evren, Emine Gül Kapçı. Ed. Bekir Onur. Ankara: Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- İlaslı, A. (2007). Afyonkarahisar'ın Doğusunda Önemli Bir Orta Tunç Çağı Nekropolü: Dede Mezrı, *Belleten*, Cilt LXXI, Sayı 262.
- İslamoğlu, H. A.(2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Karasar, N.(2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Ş. (2007). *Müzecilik ve Türkiye*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Cilt 2, 796-868.
- Kibiroğlu, E. (1994). *Askeri Müze ve Mevzuatı*. I.Müzecilik Sempozyumu(14-15 Ekim 1993). İstanbul, 67-71.
- Koçak, K. S. (2010). *İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersindeki Müze Etkinliklerine Yönelik, Öğrenci, Öğretmen ve Müze Yetkililerinin Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Madran, B. (1999). "Müze Türleri". Yeniden Müzeciliği Düşünmek.Der. Tomur Atagök. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.
- M.E.B., (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4.-5. Sınıflar) Öğretim Programı, Taslak, Ankara:M.E.B. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- M.E.B.(2005). Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Programı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Öğretmenler Portalı, Erişim 08.03.2012,<http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/>

- Mirza, H., Sölpük, R., Doğan, M., Dağ S., Şener, İ. ve Kaşıkçı, M. (2009). *Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müze Eğitimi Dersi Öğretim Programı*. ttkb.meb.gov.tr/program.aspx?islem=2&kno=126 Adresten 4 Mart 2012 tarihinde alınmıştır.
- Özeskici, A. (2009). *Müzede Öğrenmenin Öğrencilerin Görsel, Duyuşsal ve Kinestetik Yönleri Üzerine Etkileri (İlköğretim 6.Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama)*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, F. (2000). *Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. 187-200.
- Öztürk, C. ve Dilek, D. (Ed.). (2003). “*Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*”, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Pamir, H. (2008). *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik*. I Sempozyum (21-22 Mayıs 2007). Ed. Zeynep Önen, Gökhan Tunç, Mehtap Türkyılmaz. Ankara: Vehbi Koç ve Ankara Araştırma Merkezi.
- Paykoç, F. ve Baykal S. (2000). *Müze Pedagojisi: Kültür, İletişim ve Aktif Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Riviere, G.H. (1962). *Müzelerin Eğitimdeki Rolü Hakkında*. Unesco Bölge Semineri Çev. Selma İnal. İstanbul: Icom Milli Komitesi Yayınları 1.
- Shaw, W.M.K. (2004). *Osmanlı Müzeciliği*(1.Baskı). Çev. Esin Soğancılar. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Süzen, H. N. (2005). *İlköğretim Okullarında Görevli Yöneticilerin ve Resim-İş Öğretmenlerinin Müze ve Sanat Galerilerinin Görsel Sanatlar (Resimİş) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşleri*. (Yüksek Lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şahan, M. (2005). Müze ve Eğitim. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 3, Sayı 4, 487-501.
- Şaşan, H. (2002). Yapılandırmacı öğrenme. *Yaşadıkça Eğitim*, Sayı.74, 49-52.
- Tekin, H. (1993). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*(7.Baskı), Ankara: Yargı Yayınları.
- Tüzün, A. (2010). *Modern Müze İşletmeciliği*. (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- TTKB (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı). (2008). *İlköğretim 1-8. Sınıflar Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi ile Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarında Müze ile Eğitim*.
- Uralman, H. (2008). *Müzelerin Toplumla Ulaşabilirliğinde Bilgi Yönetimi*. Bilimsel İletişim ve Bilgi Yönetimi Sempozyumu(12-14 Eylül 2006). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Utku, Ç. (2008). *İlköğretim 5. Sınıf Düzeyi Sanat Eğitiminde, Müze Eğitiminin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yaraş, A. (1995), *Anadolu'da ilk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri*, II. Müzecilik Semineri Bildiriler. (19-23 Ağustos 1994), İstanbul, 19-21.
- Yılmaz, K. (2008). Constructivism: Its theoretical underpinnings, variations, and implications for classroom instruction. *Educational Horizons*, 86(3), 161-172.
- Yılmaz, A., Kaya, B. ve Çolak, K. (2009). *Panorama 1453 Tarih Müzesi'nin Eğitimsel Değeri ve Müze Hakkındaki Öğrenci Görüşleri. IV.Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi (7-9 Ekim 2009). Marmara Üniversitesi, İstanbul.*
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, Cilt 1, Sayı 3, 21-39.

Afyonkarahisar Müzesi Anıt tescil Fişi 03-00-0/1.2

<http://www.afyonkulturturizm.gov.tr/belge/1-59228/muzeler.html>

<http://www.kenthaber.com/ege/afyonkarahisar/merkez/Rehber/muzeler/afyon-arkeoloji-muzesi>

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44058/afyon-muze-mudurlugu.html>

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (AFYONKARAHİSAR MÜZELERİ)**

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket sizin Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinizi incelemek amacıyla hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiç birinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır.

Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar veriniz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa,

Katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 4. kutucuğa,

Biraz katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Katılmıyorsanız cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Hiç katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa, (X) işareti koyunuz.

Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.

Cevaplarınızı, ilgili cümleyle ait kutucuğa işaretlemeyi unutmayınız. Araştırmaya gösterdiğiniz katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Yavuz Kısa

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz

Kız ( ) Erkek ( )

2. Sınıfınız

6. Sınıf ( ) 7. Sınıf ( ) 8. Sınıf ( )

3. En çok sevdiğiniz ders

Sosyal Bilgiler ( ) Matematik ( ) Türkçe ( )

T.C İnkılap Tarihi ( ) Fen ve Teknoloji ( ) Diğerleri ( )

4. Yılda kaç kez müzeye gidersiniz?

Hiç gitmem ( ) Yılda bir kez giderim ( )

Yılda iki kez giderim ( ) Yılda üç kez ve daha fazla giderim ( )

5. Babanızın eğitim durumu

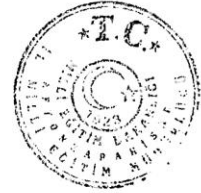
İlkokul mezunu ( ) Ortaokul mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Yüksek Okul mezunu ( )

Üniversite mezunu ( )

6. Annenizin eğitim durumu

İlkokul mezunu ( ) Ortaokul mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Yüksek Okul mezunu ( )

Üniversite mezunu ( )

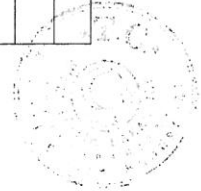

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Öğretmenimiz müze gezisi öncesi müzelerle ilgili ne bildiğimizi sorgular.					
2	Öğretmenimiz gezi öncesinde müze hakkında bizi bilgilendirir.					
3	Öğretmenimiz gezeceğimiz müze ile ilgili bize, önceden araştırma ödevi verir.					
4	Öğretmenimiz, müzede yapacağımız etkinliklere yönelik önceden bize bilgi verir (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim çizme, drama yöntemi).					
5	Öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize, müze için de uyulacak kurallar hatırlatır.					
6	Müze gezisini müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız.					
7	Gezi sırasında müze rehberi bizlere, bilgilendirici açıklamalar yapar.					
8	Müze gezisi sırasında gözlemlerimizden hareketle notlar tutarız.					
9	Müze gezisi sırasında dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekeriz.					
10	Müze gezisi sırasında, müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerimizi birbirimiz ile paylaşıyoruz.					
11	Müze gezisi sırasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekanın ya da eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığını ilgili düşünceler ortaya koyarız.					
12	Müze gezisi sonrasında müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemlerimiz ve etkinliklerimiz ile ilgili bir araştırma ödevi hazırlarız.					
13	Müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarız.					
14	Müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız.					
15	Müze gezisi sonrası müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarız.					
16	Müze gezisi sonrasında sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket hazırlarız.					
17	Müze gezisi, sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar.					
18	Müze gezisi, bizim sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışımızı geliştirmektedir.					
19	Müze gezileri, bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır.					
20	Müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgimizi arttırmaktadır.					

**ÖĞRENCİLERİN MÜZE GEZİLERİNE KATILMAMA NEDENLERİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Müze gezisi sırasında değerli eşyalarımı kaybedeceğim korkusunu yaşarım.					
2	Müzelerdeki nesnelere anlamakta sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem.					
3	Müze gezileri çok zamanımı alır.					
4	Müze giriş ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem.					
5	Müze gezilerinin bana bir şey katacağını düşünmediğim için müze gezilerine katılmak istemem.					
6	Müzelerin yeterli koleksiyona sahip olmaması nedeniyle müze gezilerine katılmak istemem.					
7	Eski uygarlıkların yaşamlarını, kültürlerini yansıtan eserlerini görmekten zevk almadığım için müze gezilerine katılmak istemem.					
8	Müze gezilerinin sosyal bilgiler dersine katkısı olduğunu düşünmüyorum.					
9	Gezilecek müzelerin okulumuza uzak olmasından dolayı müze gezilerini katılmak istemem.					
10	Müze gezilerinde edindiğim bilgileri hiçbir yerde kullanamadığım için müze gezilerine katılmak istemem.					
11	Müze gezisi sırasında öğretmenimle ve müze rehberleriyle sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem.					
12	Müze gezilerine gönüllü katılmam.					
13	İşbirliğini ve takım ruhuyla çalışmayı sevmediğim için müze gezilerine katılmak istemem.					
14	Ailemin müze gezisine yönelik olumsuz tutumları, müze gezisini katılmak istememde negatif etki eder.					

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (AFYONKARAHİSAR MÜZELERİ)**

Değerli Öğretmenler,

Bu anket sizin Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinizi incelemek amacıyla hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiç birinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır.

Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar veriniz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa,

Katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 4. kutucuğa,

Biraz katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Katılmıyorsanız cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Hiç katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa, (X) işareti koyunuz.

Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.

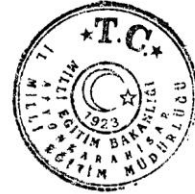
Cevaplarınızı, ilgili cümleyle ait kutucuğa işaretlemeyi unutmayınız. Araştırmaya gösterdiğiniz katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Yavuz Kısa

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz
Bayan ( ) Erkek ( )
2. Yaşınız
25 ve altı ( ) 26-35 yaş ( ) 36-45 yaş ( )
46-55 yaş ( ) 56 yaş ve üzeri ( )
3. Mesleki Kıdeminiz
1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16-20 yıl ( ) 21 yıl ve yukarı ( )
4. Öğretmenlik Kariyer Basamağınız
Öğretmen ( ) Uzman Öğretmen ( ) Başöğretmen ( )
5. Mezuniyet Branşınız
Tarih Öğretmenliği ( ) Coğrafya Öğretmenliği ( )
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ( ) Diğer Belirtiniz (Fen Edebiyat Fakültesi Tarih/Coğrafya bölümü vb.).....
6. Müze kartınız var mı?
Evet ( ) Hayır ( )
7. Öğrencileri müzeye götürme sıklığınız?
Hiç götürmem ( ) Yılda 1 kez götürürüm ( )
Yılda iki kez götürürüm ( ) Yılda üç kez ve üstü götürürüm ( )

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Öğrencilerin, müze gezisi öncesinde, müzelerle ilgili ön bilgilerini sorgularım.					
2	Öğrencilere, müze gezisinden önce gezilecek müze ile ilgili bilgi veririm.					
3	Öğrencilere, gezilecek müze ile ilgili önceden araştırma ödevi veririm.					
4	Öğrencilere, müzeyi gezmeden önce, müze içinde uyulacak kuralları hatırlatırım.					
5	Öğrencilere, müzede yapacakları etkinliklere yönelik önceden bilgi veririm. (Gözlem notları yazma, bulmacalar, resim yöntemi, drama yöntemi)					
6	Öğrencilerle müze gezisini, müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız.					
7	Gezi sırasında müze rehberi öğrencilere bilgilendirici açıklamalar yapar.					
8	Müze gezisi sırasında öğrenciler gözlemlerinden hareketle not tutarlar					
9	Müze gezisi sırasında öğrenciler dersin amacına yönelik müzede bulunan eserlerin fotoğraflarını çekerler.					
10	Müze gezisi sırasında öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak (çizimler, krokiler hazırlayarak) tarihi mekanın yada eşyaların insanlar tarafından nasıl ve hangi amaçla kullanıldığıyla ilgili düşünceler ortaya koyarlar.					
11	Müze gezisi sırasında öğrenciler müzenin elverişli bir bölümünde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak o konudaki görüşlerini birbirleri ile paylaşırlar.					
12	Müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak hikayeler yazarlar.					
13	Öğrenciler, müze gezisi sonrasında, müzede bulunan eserlerden yola çıkarak, gezi sırasındaki gözlemleri ve varsa yaptıkları etkinlikler ile bir araştırma ödevi hazırlarlar.					
14	Müze gezisi sonrası öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarlar.					
15	Müze gezisi sonrasında öğrenciler sosyal bilgiler dersinde müzede bulunan eserlerden yola çıkarak proje görevlerinde maket yaparlar.					
16	Müze gezisi sonrasında katılan öğrencilerle müze ile ilgili etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız.					
17	Yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik sorgulama ve değerlendirme yapma davranışlarını geliştirmektedir.					
18	Yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik, yeni ve farklı bilgiler kazanmalarına katkı sağlar.					
19	Yapılan müze gezileri öğrencilerde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır.					
20	Yapılan müze gezileri öğrencilerin uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına ilgisini arttırmaktadır.					

**ÖĞRETMENLERİN MÜZE GEZİSİ DÜZENLEMekte KARŞILAŞTIĞI
ZORLUKLAR**

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Müze gezilerini planlamak çok zamanımı alır.					
2	Sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle müze gezilerini organize etmekte zorlanırım.					
3	Müze gezileri sırasında, öğrencileri kontrol altında tutmakta zorlanırım.					
4	Ders programlarının aksamasına yol açtığı için müze gezisi düzenlemekte sıkıntı yaşarım.					
5	Müze gezisi hakkında deneyimi olmayan birisi için gezi organizasyonu yapmak kolay değildir.					
6	Okul idaresi yeterince destek vermediği için müze gezilerini düzenlemekten kaçınırım.					
7	Müze gezisi öncesi müze rehberi bulmakta sıkıntı yaşarım.					
8	Ulaşım ücretlerinin pahalı olması nedeniyle müze gezilerine katılacak öğrenci bulmakta zorluk yaşarım.					
9	Gezilecek müzelerin okul çevresine uzak olmasından dolayı müze gezilerini düzenlemek istemem.					
10	Öğrencilerin sorumluluğunu almak istemediğim için müze gezilerini düzenlemekten kaçınırım.					
11	Müze gezisi sırasında müze rehberleriyle sıkıntı yaşarım.					
12	Müze gezisi öncesi müze idarelerinden izin almada zorluk yaşarım.					
13	Diğer zümre öğretmenlerinin olumsuz tutumları nedeniyle müze gezilerini düzenlemek istemem.					
14	Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması nedeniyle müze gezilerini düzenlemek zordur.					
15	Velilerin olumsuz tutumları, müze gezisini organize etmemde negatif etki eder.					

